МЫСЫРИКIЫЖЬ

Мосэ иятIонэрэ тхыль

ИПБ

Москва 2014

МЫСЫРИКІЫЖЬ

Мосэ иятIонэрэ тхылъ

ЗэзыдзэкIыгъэр Къатмэс ФатIимэт ЗэхэкI ыпхъу

ЯшIошIыхэр къыраIолIэнхэм пае:
ibt_inform@ibt.org.ru

ISBN 978-5-93943-199-6

Пэублэ гущыI

Лъытэныгъэ зыфэтшIырэ тхылъеджэр, мы тхылъыр Тхьэм и ГущыIэ лъапIэу Библием иIахьыгъоу Ижъырэ Зэзэгъыныгъэм щыщ. Ар Мосэ и ТхылъитфкIэ заджэхэрэ Тауратым къыхиубытэхэрэмкIэ ятIонэрэ тхылъ.

Тхьэм и ГущыIэ лъапIэ IахьитIоу зэхэт: Ижъырэ Зэзэгъыныгъэмрэ ЗэзэгъыныгъакIэмрэ. ЗэралъытэрэмкIэ, Тауратыр пегъымбар Мосэ ытхыгъ. Джы мы тхылъэу пIыгъым къыщиIуатэхэрэм Тхылъитфыр къызэрэригъэжьэрэ «УблапIэм» итхагъэхэр лъагъэкIуатэх. «УблапIэр» адыгабзэкIэ 2005-рэ илъэсым къыдэкIыгъ. Ар къызэриухыжьырэр Якъубэ къытекIыгъэхэр Тхьэм псэупIэкIэ афыхихыгъэ КъэнаIан хэгъэгум джыри имысхэу Мысырым зэрэщыпсэущтыгъэхэр ары. Ау ахэр зэгорэм ошIэ-дэмышIэу а хэгъэгум къикIыжьынхэшъ, КъэнаIан чIыгум исыщтхэу Тхьэм къызэрариIогъагъэм кIуачIэ зэриIэу къэнэжьы.

Мы тхылъым къызэриIуатэрэмкIэ, Якъубэ къытекIыгъэхэу ыужыкIэ ИзраилькIэ зэджагъэхэр Мысырым лъэшэу щыбэгъуагъэх. Ащ къыхэкIэу мысыр цIыфхэр гумэкIыгъо хэфагъэхэти, ахэм лъэшэу къин арагъэлъэгъущтыгъэ. Джаущтэу Якъубэ къытекIыгъэхэм ятхьамыкIэгъо тхьаусыхэ макъэ Тхьэм къызэхехышъ, ахэр мысыр пщылIыпIэм къырищыжьынхэу, Ибрахьими, Исхьакъи, Якъуби къызэригъэгугъэгъэхэ чIыгум ыщэнхэу Мосэ къеджэ. Якъубэ илъэпкъ Мысырым къыримыгъанэу къызэрэрищыжьырэм, къехьулIэрэм, Тхьэм ыIорэр сыдигъуи зэригъэцэкIэжьырэр къегъэнафэ.

Израиль къытекIыгъэхэр шъхьафит шIыжьыгъэнхэм пае Тхьэм Мысырым хьэзабышхохэр къыфырегъэхых. А тхьамыкIагъохэм ауж ныIэп илъэс шъиплIым къехъурэ

Мысырым къыфэпщылIыгъэ цIыф лъэпкъыр къытIупщыжьынэу фирхьауныр къызеуцуалIэрэр.

Тхьэм Ежь пае къахихыгъэ цIыф лъэпкъыр хьалэмэт дэдэу Мысырым къырещыжьышъ, Синай къушъхьэм къырещалIэ, зэзэгъыныгъэ лъапIэри мыщ дэжь къыщадешIы. А зэзэгъыныгъэр Тхьэм зыдашIым, Ащ къаритыгъэ хабзэхэр агъэцэкIэнхэу израиль цIыфхэм пшъэрылъ зыфашIыжьыгъ. Ежь Тхьэм ахэр ижьау чIигъэуцуагъэх, къызфигъэгугъэгъэхэ чIыгури егъэшIэрэу аIэ илъынэу къаритыгъ. Синай къушъхьэм дэжь Тхьэм унэшъуипшI хъурэ хэбзэ зэхэубытагъэхэр израиль цIыфхэм МосэкIэ къафегъакIох, Ежь къызщахэтыщт, зыдэщыIэщт ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэр агъэпсынэу унашъо къафешIы.

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэри ащ игъусэщт Iэмэ-псымэ пстэури зэришIыщтхэмкIэ Зиусхьанэу Тхьэм Мосэ егъэгъуазэ. ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэр агъэуцоу, Хьарунэ къурмэнышIымрэ ащ ыкъохэмрэ тхьэфэлэжьэным фагъэхьазырхэу зэхъуми, Зиусхьанэу Тхьэм зэригъэгъозагъэхэм зэуи атекIыгъэхэп. ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэр агъэуцуи, Зиусхьанэу Тхьэм и Щытхъу ошъуапщэ ащ къышъхьащыуцуагъэу тхылъыр къеухы.

Тхылъым ыцIэ къызхэкIыгъэр ащ иапэрэ шъхьэхэу Якъубэ къытекIыгъэхэр Мысырым къызэрикIыжьыгъэхэр къэзыIуатэхэрэр ары. Ащ епхыгъ «МысырикIыжь» зыфиIорэ цIэр.

«МысырикIыжьым» къыIуатэхэрэр израиль цIыфхэр зыдэщыIэгъэхэ чIыпIэхэм япхыгъэу щэу зэхэуутынхэ плъэкIыщт:

Израиль цIыфхэр Мысырым зэрэщыIэхэр: 1-рэ – я 12-рэ шъхьэхэр;

Израиль цIыфхэр Синай зыдэщыIэ лъэныкъомкIэ зэрэкIохэрэр: я 13-рэ – я 18-рэ шъхьэхэр;

Израиль цIыфхэр Синай дэжь зэрэщытхэр: я 19-рэ я 40-рэ шъхьэхэр.

Тхылъым къыIуатэхэрэр кIэкIэу:

1. *Израиль цIыфхэр Мысырым зэрэщыIэхэр — 1-12-рэ шъхьэхэр*:

Якъубэ ыкъохэу Мысырым итIысхьагъэхэр (1:1-5);
Якъубэ къытекIыгъэхэм хьэзаб зэрарагъэщэчыщтыгъэр (1:6-22);
Мосэ икъэхъукIэрэ ащ ышъхьэ зэрэрихьыжьэжьыгъэмрэ (2:1-22);
Тхьэр Мосэ къызэреджагъэр (3:1 — 4:31);
Мосэ Мысырым къызэригъэзэжьыгъэмрэ тхьамыкIэгъуипшIымрэ (5:1 — 12:34);
Израиль цIыфхэр Мысырым къызэрикIыжьыгъэхэр (12:35-51).

2. *Израиль цIыфхэр Синай зэрэфэкIуагъэхэр — я 13-рэ — я 18-рэ шъхьэхэр*:

Щыпэлъфыхэмрэ хьалыгъу мыкIумыпшымрэ яхьылIэгъэ унашъохэр (13:1-16);
Гъогум зэрэтехьагъэхэр (13:17-22);
Израиль цIыфхэр хым зэрэзэпырыкIыгъэхэмрэ мысырхэр ащ зэрэхэкIодагъэхэмрэ (14:1-31);
Зиусхьанэу Тхьэм щытхъу зэрэфашIыгъэр (15:1-21);
Псы дыджымрэ шъоф нэкIымрэ (15:22 — 17:7);
Iамэлыкъхэм зэрязэуагъэхэр (17:8-15);
Итрэурэ Мосэрэ (18:1-27).

3. *Израиль цIыфхэр Синай дэжь зэрэщытыгъэхэр — я 19-рэ — я 40-рэ шъхьэхэр*:

Зиусхьаным къариIуагъэхэр агъэцэкIэнхэу израиль цIыфхэм пшъэрылъ зэрэзыфашIыжьыгъэр (19:1-25);
УнэшъуипшIыр (20:1-17);
Унашъохэмрэ хабзэхэмрэ (20:18 — 23:33);
Зэзэгъынынгъэ зэрэзэдашIыгъэр (24:1-18);
ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм игъэпсын пылъ унашъохэр (25:1 — 31:17);

ШкIэ теплъэ зиIэ тхьэнэпцIыр дышъэм зэрэхашIыкIыгъэмрэ дэхыгъэхэр зэраукIыгъэхэмрэ (32:1-29);
Мосэ зэрафэлъэIуагъэмрэ зэзэгъыныгъэр икIэрыкIэу зэрэзэдашIыжьыгъэмрэ (32:30 – 34:26);
Мыжъобгъухэмрэ Мосэ ынапэ зэрэзэхъокIыгъэмрэ (34:27-35);
ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэр зэрагъэпсыгъэр (35:1 – 39:43);
ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэр зэрагъэуцугъэмрэ Зиусхьаным и Щытхъу ошъуапщэрэ (40:1-38).

Мы тхылъыр ижъырэ джуртыбзэмкIэ атхыгъагъэм техыгъэу адыгабзэкIэ зэдзэкIыжьыгъ. Урыс синодальнэ Библиер зэрадзэкIыжь зэхъум, ижъырэ джуртыбзэмрэ ижъырэ урымыбзэмрэкIэ тхыгъэ Iэпэрыттхэр зэрагъэфедагъэхэм къыхэкIэу адыгабзэкIэ зэтыдзэкIыжьыгъэм ичIыпIэ зырызхэр ащ тефэхэрэп.

Ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытххэм къахэкIыгъэхэ цIэ унаехэр адыгэ макъэхэм якъэIуакIэ тетэу тхыгъэх.

Адыгабзэм щамыгъэфедэрэ къэIуакIэхэу къыхафэхэрэм ямэхьанэ къызэIуахэу нэкIубгъомэ ачIэгъ ехьыхынхэр фэтшIыгъэх.

Еджэхэрэм гъуазэ зэрафэхъунэу картэр, гущыIалъэр тхылъым кIыгъух, къыIуатэхэрэм япхыгъэу сурэтхэри къыдэхьагъэх. А зэкIэ тхылъеджэхэм IэпыIэгъу къафэхъунэу тэгугъэ.

Джуртхэр Мысырым къызэрикIыжьыгъэхэм икъэбар къэзыIотэрэ мы тхылъыр зэзыдзэкIыгъэхэм, иредакторхэм, адыгабзэкIэ ар къыдэкIыным зиIахь хэзышIыхьэгъэ пстэуми зэрафэразэр Библием изэдзэкIынкIэ Институтым къеIо. Лъытэныгъэ зыфэтшIырэ тхылъеджэхэм ар агу рихьынэу тэгугъэ.

ШъуишIошIхэмрэ шъуиеплъыкIэхэмрэ яхьылIагъэу Библием изэдзэкIынкIэ ти Институт къэбар ежъугъашIэмэ тигуапэ хъущт.

Библием изэдзэкIынкIэ Институтыр

МысырикIыжь Мосэ иятIонэрэ тхылъ

Апэрэ шъхьэр

Якъубэ къытекIыгъэхэу Мысырым кIуагъэхэр

1 1 Мары Якъубэ* ыкъохэу, шъхьаджи ибын игъусэу,
Мысырым ихьагъэхэм ацIэхэр: 2 Рубэн, ЩымIон,
Лэуй, Ехъуд, 3 Иссашхар, Зэбулун, Бинямин, 4 Дан,
Нафталый, Гъад, Ащэр. 5 Якъубэ цIыфэу хэкIыгъэр зэ-
кIэ нэбгырэ тIокIищырэ пшIырэ**. Ау Юсыф а уахътэм
ехъулIэу Мысырым щыIэгъэхагъ.
6 Юсыфи, ышхэри, ахэм язэман къэхъугъэхэри зэкIэ
лIагъэх. 7 Израиль цIыфэу текIыгъэхэм лъэш дэдэу аха-
хъуи, къобын-шъэбынэу щыбагъохи, ахэр а хэгъэгум
изы хъугъэх.

Израиль цIыфхэм Мысырым къин зэрэщалъэгъугъэр

8 ЕтIанэ Юсыф зымышIэщтыгъэ пачъыхьакIэ Мысы-
рым щытехьагъ. 9 Арыти ицIыф лъэпкъ риIуагъ: «Мары,
израиль цIыфхэм ялъэпкъ бэ мэхъу, тэщ нахьи нахь

---

* 1:1 Якъуб – ар Тхьэр ИзраилькIэ зэджэгъэ цIыфыр ары. Еплъ: УблапIэ 32:28.

** 1:5 Ижъырэ урымыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым пчъагъэу итхагъэр тIокIищырэ пшIыкIутфырэ.

кIочIэшху. [10] Тежъугъэгупшыс джы ахэр мыбэгъонхэм
пае тызэрадэзекIощтым. Армырмэ, зао къызыхъукIэ,
ахэм зыкъытпаIатынышъ, типыймэ агохьанхэшъ, тэ
къытэзэожьыщтых, тихэгъэгуи икIыжьыщтых». [11] Арыти
израиль цIыфхэм Iоф язгъэшIэщт лъыплъакIохэр ашъ-
хьащагъэуцуагъэх Iоф къинхэмкIэ кIочIаджэ ашIынхэу.
Ахэм фирхьауным гъэтIылъыпIэ къалэхэу Питомрэ РаIы-
мэсэсрэ фагъэуцугъэх. [12] Ау нахь рагъэзыхэ къэс, ахэм
япчъагъэ хахъозэ, хэгъэгум щызэбгырыкIыщтыгъэх,
ащ къыхэкIэуи израиль цIыфхэм нахь къащыщынэщ-
тыгъэх. [13] Джары мысыр цIыфхэм егъэзыгъэкIэ израиль
цIыфхэм Iоф зыкIарагъашIэщтыгъэр. [14] Джаущтэу ахэм
етIэ зэIыгъэхьагъэм саман харагъэшIыкIызэ, къин зэ-
рарагъэлъэгъурэмкIи, сыдрэ губгъо IофшIэныкIи, сыд
фэдэрэ Iофэу арагъашIэрэмкIи ящыIакIэ щэчыгъуае
ашIыщтыгъэ. Ахэр жъалымыгъэкIэ рагъэзыщтыгъэх.

Фирхьауным джурт шъэожъыехэр ыгъэкIодхэ зэрэшIоигъуагъэр

[15] Мысыр пачъыхьэр джурт бзыльфыгъэмэ ямамыку-
хэм, ахэм ащыщэу зым ыцIэр Щыфра, адрэм – ПуIа,
адэгущыIи, [16] ариIуагъ: «Джурт бзылъфыгъэхэу сабый
къызфэхъухэрэм шъуадеIэ зыхъукIэ, шъуалъыплъ: шъао
къызыхъукIэ, ар шъуукIы, пшъашъэ къэхъумэ, щэрэI». [17] Ау
мамыку бзылъфыгъэхэр Тхьэм щыщынэщтыгъэхэти, мы-
сыр пачъыхьэм къызэрариIогъагъэм тетэу ашIыщтыгъэп,
шъаохэри псэоу къагъанэщтыгъэх. [18] Мысыр пачъыхьэр
мамыку бзылъфыгъэмэ къяджи, ариIуагъ: «Сыда аущтэу
зытешъушIыхьэрэр, шъаохэр псэоу къызкIэжъугъанэ-
хэрэр?» [19] Мамыку бзылъфыгъэмэ фирхьауным раIуагъ:
«Джурт бзылъфыгъэхэр мысыр бзылъфыгъэмэ афэдэ-
хэп: ахэм псэуныгъэ пытэ яIэшъ, мамыку бзылъфыгъэр
адэжь нэсыгъо имыфэзэ, сабыйхэр къафэхъух». [20] Ащ
пае Тхьэм мамыку бзылъфыгъэмэ шIу къафишIэщтыгъ.

Израиль цIыфэу текIыгъэхэм лъэш дэдэу ахахъозэ, къо-
бын-шъэбынэу бэгъуагъэх. [21] Мамыку бзылъфыгъэмэ
Тхьэм щынагъо фыряIагъэти, Ащ ахэм унагъо аригъашIи,
щыIэкIэшIу къаритыгъ. [22] ЕтIанэ фирхьауным ицIыфмэ
зэкIэми унашъо афишIыгъ: «Джуртмэ шъаоу къафэхъу-
рэ пэпчъ Нил псыхъо хэшъудз, пшъашъэу къафэхъурэр
псэоу къэжъугъан».

ЯтIонэрэ шъхьэр

Мосэ икъэхъукI

2 [1] Джа уахътэм ехъулIэу лэуй лъэпкъым щыщ зы лIы
горэм ежь илъэпкъ щыщэу пшъашъэ къыщэгъахэу
щытыгъ. [2] Шъузыр лъэрымыхь хъуи, шъао къыфэхъугъ.
Сабыир зэрэдахэр елъэгъути, мэзищым къыкIоцI гъэ-
былъыгъэу ащ ыIыгъыгъ. [3] Ау нахьыбэрэ ыгъэбылъын
ылъэкIыжьырэпти, псыхъо Iушъом къыщыкIырэ уц
лъагэм хэшIыкIыгъэ мэтэжъыер ышти, къэтранрэ мыс-
тхъурэ щифагъэх. Ащ шъэожъыер рилъхьи, Нил псыхъо
нэпкъым дэжь уц лъагэм хигъэуцуагъ. [4] Шъэожъыем
къехъулIэщтым лъыплъэнэу, ащ ышыпхъу чыжьэкIэ
къэуцугъ. [5] А уахътэм тефэу фирхьауным ыпхъу зигъэп-
скIынэу псыхъом къэкIуагъ. Ащ иунэIут пшъашъэмэ
псыхъо нэпкъым тетхэу къакIухьэщтыгъэ. Фирхьауным
ыпхъу уц лъагэм хэт мэтэжъыер ылъэгъугъэти, унэIут
пшъашъэмэ ащыщ горэ ар къыхьынэу ыгъэкIуагъ. [6] Фир-
хьауным ыпхъу ар къызызэтырехым, сабыир ылъэгъугъ.
Ар гъыщтыгъэ. Сабыим ыгу егъуи, къыIуагъ: «Мыр джурт
сабыймэ ащыщ». [7] Ардэдэм сабыим ышыпхъу фирхьау-
ным ыпхъу еупчIыгъ: «СыкIонышъ, сабыир пфипIунэу
джурт бзылъфыгъэмэ ащыщ къыпфэсщэна?» [8] Фир-
хьауным ыпхъу ащ риIожьыгъ: «КIо». Пшъэшъэжъыер

кIуи, сабыим янэ къыщагъ. [9] Фирхьауным ыпхъу бзы-
лъфыгъэм риIуагъ: «Сабыир шти, сфэпIу; сэ ащ ыпкIэ
къыостыщт». Бзылъфыгъэм сабыир ышти, ар фипIугъ.
[10] Сабыим хахъуи, зыкъызеIэтым, ным ар фирхьауным
ыпхъу фищэжьыгъ. Адрэм ар ыкъо папкIэу иIагъ. ЦIэу
фиусыгъэр Мос*, «Сыда пIомэ сэ ар псым къыхэсхы-
жьыгъ», — ыIощтыгъэ ащ.

Мосэ шъхьэегъэзыпIэкIэ мыдианмэ яхэгъэгу зэрэкIожьыгъэр

[11] Мафэ горэм Мосэ, кIэлэ чъэпхъыгъэ хъугъэу, илъэп-
къэгъухэм адэжь зэкIом, яIофшIэнкIэ ахэр къинышхо
зэрэхэтхэр ылъэгъугъ. Ащ дэжьым Мосэ илъэпкъэгъу
джуртым мысыр цIыф горэ еоу рихьылIагъ. [12] Зип-
лъыхь-зыкъиплъыхьажьи, зи щымытэу зелъэгъум, мысыр
цIыфыр ыукIи, пшахъом чIиухъумэжьыгъ. [13] ЯтIонэрэ
мафэм къызыдэкIым, мары джыри нэбгыритIу, джуртхэу,
зэзаохэу ылъэгъугъ. Арыти мысэм риIуагъ: «Сыда адэ
уилъэпкъэгъу узкIеорэр?» [14] Адрэм къыриIожьыгъ: «Хэта
о пщэуи хьыкумышIэуи ташъхьагъ укъизгъэуцуагъэр?
Мысыр цIыфыр зэрэуукIыгъэм фэдэу сэри сыуукIынэу
оIошъ ара?» Мосэ къащти, зэриIожьыгъ: «Шъыпкъэм-
кIэ а сшIагъэр джы къашIагъ». [15] Фирхьауным къэбарыр
зэхихыгъэти, Мосэ ыукIынэу рихъухьагъ.

Мосэ фирхьауным зышIуигъэбылъи, мыдианмэ яхэгъэгу
екIужьыгъ. КIозэ, псынэ горэм дэжь нэси, щетIысэхыгъ.
[16] Мыдиан къурмэнышI горэ пхъуибл иIэу ащ щыпсэ-
ущтыгъ. Тым имэл-пчэнхэр ахэм агъэхъущтыгъэхэти,
псы рагъэшъонхэу, псынэм къырахызэ, хьакъуашъомэ
арыз ашIыгъ. [17] Ардэдэм мэлахъохэр къакIохи, пшъа-
шъэхэр Iуафыгъэх. Джащыгъум Мосэ къэтэджи, ахэм

---

* 2:10 Ижъырэ джуртыбзэмкIэ гущыIэу «Мосэм» икъэIуакIэ мэ-
хьанэу иIэмкIэ зыпэблагъэр «къыхахыжьыгъ» зыфиIорэр ары.

IэпыIэгъу афэхъугъ, ямэл-пчэнхэри псы ригъэшъуагъэх.
18 Пшъашъэхэр ятэу Итрэу* дэжь къызэкIожьыхэм, ар
къяупчIыгъ: «Сыда непэ ащ фэдэу нахь жьэу шъукъыз-
кIэкIожьыгъэр?» 19 Ахэм къаIуагъ: «Мысыр цIыф горэ
къыддеIи, мэлахъомэ апэуцужьыгъ. Ар хэгъэкIи, пси
къытфырихи, мэл-пчэнхэр псы ригъэшъуагъэх». 20 Ип-
шъашъэмэ ащ ариIуагъ: «Адэ тыдэ ар щыIа? Сыд пае ар
къэжъугъэнагъа? Къежъугъэблагъи, жъугъашхэба». 21 А
цIыфым дэжь щыпсэунэу Мосэ рихъухьагъ. Ащ ыпхъоу
Цыпорэ Мосэ шъуз фэхъунэу къыритыгъ. 22 Уахътэ тешIи,
Цыпорэ шъао къызыфэхъум, Мосэ «Сэ химэ хэгъэгум
сыщыхэхэсыгъ» ыIуи, Гъэршэм** цIэу ащ фиусыгъ.

23 Бэ тешIагъэу Мысырым ипачъыхьэ лIагъэ. Джуртхэр
Iоф хьылъэу ашIэрэм зыкIэмыIажь ехъулIагъэхэу тхьа-
усыхэ-гырзыным зэрэхэтхэр Тхьэм лъыIэсыгъ. 24 Ахэм
ятхьаусыхэ-гырз макъэ Тхьэм къызэхихи, Ибрахьимэ,
Исхьакъ, Якъубэ Iуагъэу адишIыгъагъэр ыгу къэкIы-
жьыгъ. 25 Тхьэр джуртхэм къяплъи, ахэр къинэу зыхэтхэр
къызэхишIыкIыгъ.

Ящэнэрэ шъхьэр

Тхьэм Мосэ зэригъэгъозагъэр

3 1 Мосэ мыдиан къуурмэнышIэу ишIупщ Итрэу
имэл-пчэнхэр фигъэхъущтыгъэх. Зэгорэм ащ
мэл-пчэнхэр шъоф нэкIым чыжьэу рищагъэхэу, Тхьэм
икъушъхьэу Хъорэб екIолIагъ. 2 Пырэжъые куандэу мэ-
шIотхъуабзэм ымыстырэм хэтэу, Зиусхьаным имэлэIич

* 2:18 Мы цIэм нэмыкI къэIуакIи иI: РэIуел.

** 2:22 Мы цIэм ижъырэ джуртыбзэмкIэ къэIуакIэу иIэм имэ-
хьанэ зыпэблагъэр «химэ хэгъэгум щыщ» зыфиIорэр ары.

Мосэ къыфэлъэгъуагъ. Пырэжъые куандэр машIом
хэтыгъэми, ар зэрэмыстырэр ащ ылъэгъугъ. 3 Мосэ
ыIуагъ: «Мы шIагъоу хъурэм, куандэр зыкIэмыстырэм
сыкIонышъ, сыкъеплъын». 4 Ар къеплъынэу къызэры-
кIорэр Зиусхьаным къылъэгъугъ. Тхьэр куандэм къы-
хэджыкIыгъ: «Мос! Мос!» Ащ риIожьыгъ: «СыкъэдаIо!»
5 Тхьэм къыIуагъ: «Мыщ укъемыкIуалI, уицуакъэхэр
зыщых, сыда пIомэ, уздэщытыр чIыпIэ лъапI». 6 Джыри
Ащ Мосэ къыриIуагъ: «Сэ о уятэ сыри Тхь. Ибрахьи-
ми, Исхьакъи, Якъуби сыря Тхь». Мосэ ынэгу рихъуагъ,
сыда пIомэ Тхьэм еплъынкIэ щынэщтыгъэ. 7 Мыщ
дэжьым Зиусхьаным къыриIуагъ: «ШъыпкъэмкIэ, Сэ
сицIыф лъэпкъ Мысырым тхьамыкIагъо зэрэщыхэтыр
слъэгъугъэ, ар лъыплъакIохэм зэрагъэтхьаусыхэрэр зэ-
хэсхыгъэ. Ащ игукIаехэр къыслъыIэсыгъэх. 8 Мысыр
цIыфмэ ар къаIэкIэсхыжьынэу сыкъехыгъ, а хэгъэгум
къисщыжьынхэшъ, хэгъэгу дэгъоу, хэгъэгу хъоо-пщаоу,
щэмрэ шъоумрэ зыщычъэхэу, къэнаIан, хьат, амэр, пэ-
рыц, еуй, еус цIыфхэм яхэгъэгу исщэщтых. 9 Мары из-
раиль цIыфхэм ятхьаусыхэ макъэ Сэ къыслъыIэсыгъ,
мысыр цIыфхэр ахэм жъалымэу къызэрадэзекIохэрэр
Сэ къэслъэгъугъ. 10 Арышъ кIо: Сэ фирхьауным дэжь
осэгъакIо, СицIыф лъэпкъ, израиль цIыфхэр, Мысырым
къипщыжьынхэм пае». 11 Мосэ Тхьэм риIуагъ: «Сыхэ-
та сэ, фирхьауным дэжь сыкIонышъ, израиль цIыфхэр
Мысырым къисщыжьынхэу?» 12 Тхьэм къыIуагъ: «Сэ о
сыпкIыгъущт. Сэ узэрэзгъэкIуагъэр къэзгъэшъыпкъэ-
жьыщт нэшанэр мыры: Мысырым цIыфхэр къызип-
щыжьхэкIэ, мы къушъхьэм сыжъугъэлъапIэу шъхьащэ
къыщысфэшъушIыщт». 13 Ау Мосэ Тхьэм риIуагъ: «Дэ-
гъу, израиль цIыфхэм адэжь джы сыкIонышъ, ясIощт:
„Шъуятэжъхэм я Тхьэ шъуадэжь сыкъигъэкIуагъ“. ЕтIа-
нэ ежьхэм къысаIощт: „Ащ сыда ыцIэр?“ Сыда сэ ахэм
джэуапэу ястыжьыщтыр?» 14 Тхьэм Мосэ къыриIожьыгъ:

«Сэры ЕгъашIэм ЩыIэр. Израиль цIыфхэм моущтэу
яIу: „ЕгъэшIэрэр Сэры“ зыIорэм шъуадэжь сыкъигъэ-
кIуагъ».
15 Джыри Тхьэм Мосэ къыриIуагъ: «Моущтэу
израиль цIыфхэм яIу: „ЕгъэшIэрэ Зиусхьанэу шъуятэ-
жъхэм я Тхьэ, Ибрахьими, Исхьакъи, Якъуби я Тхьэ,
шъуадэжь сыкъигъэкIуагъ“. Джары егъашIэм Сэ сцIэр,
лIэуж зэкIэлъыкIохэм сащымыгъупшэу агу сыкъызэрэ-
кIыжьыщтыр.
16 КIуи, Израиль инахьыжъ упчIэжьэгъу-
хэр къэугъойхи, яIу: „Зиусхьанэу, шъуятэжъхэм я Тхьэ,
Ибрахьими, Исхьакъи, Якъуби я Тхьэ, зыкъысфигъэ-
лъагъуи, къысиIуагъ: Сэ сыкъышъуфехи, Мысырым
къыщышъуашIэрэр къэслъэгъугъ.
17 Арыти тесыубытагъ:
Мысырым егъэзыгъэ щыIакIэу щышъуиIэм шъукъы-
хэсщыжьынышъ, къэнаIан, хьат, амэр, пэрыц, еуй, еус
цIыфхэм яхэгъэгу, щэмрэ шъоумрэ зыщычъэхэрэ хэ-
гъэгум, шъуисщэщт“.
18 Ахэр пIорэм къедэIущтых, ори
Израиль инахьыжъ упчIэжьэгъухэми мысыр пачъыхьэм
дэжь шъукIонышъ, ешъуIощт: „Зиусхьаным, джуртмэ я
Тхьэ, зыкъытфилъэгъуагъэшъ, Ащ къурмэн фэтшIынэу
шъоф нэкIым мэфищ гъогукIэ тыкIонэу тытIупщыба“.
19 Ау Сэ сэшIэ, кIочIэ лъэшкIэ ебгъэзэу къемыгъэуцуа-
лIэмэ, мысыр пачъыхьэм шъукъызэримытIупщыщтыр.
20 Сэ скIуачIэкIэ мысыр лъэпкъым сыкъыфехынышъ,
Iоф шIагъохэмкIэ згъэпщынэщт, етIанэ пачъыхьэм
шъукъыитIупщыщт.
21 Мысыр цIыфхэр къышъуфэз-
гъэшIущтых, етIанэ шъузежьэкIэ, шъуIэнэкIыщтэп.
22 Джурт бзылъфыгъэ пэпчъ игъунэгъу мысыр бзылъ-
фыгъэми ащ иунэ ис бзылъфыгъэхэми тыжьын, дышъэ
пкъыгъохэр, щыгъынхэр ярэлъэIуи, къаIерэхых. Шъо
ахэмкIэ шъукъохэмрэ шъупхъухэмрэ жъугъэкIэрэкIэн-
хэшъ, мысыр цIыфхэр джаущтэу къэшъухъункIагъэхэу
хъущт».

ЯплІэнэрэ шъхьэр

Тхьэм Мосэ шІагъоу къыригъэльъэгъугъэхэр

4 [1] Мосэ Тхьэм риІуагъ: «Ары шъхьае ясІорэр ахэм
ашІошъ хъущтэп. ЯсІорэм къемыдэІухэу, „Зиусхьа-
ныр къыпфэлъэгъуагъэп“ къысаІощт». [2] Зиусхьаным ащ
къыриІуагъ: «Сыда мы пІыгъыр?» Ащ къыриІожьыгъ:
«Мыр бэщ». [3] Зиусхьаным къыІуагъ: «Тедз ар чІыгум».
ЧІыгум ар тыридзагъ, бэщыр блэ хъугъэ. Бэщыр блэ зэ-
хъум, Мосэ кІитхъугъ. [4] Зиусхьаным Мосэ къыриІуагъ:
«ПІэ щэйи, блэм ыкІэ убыт». Мосэ ыІэ ыщэйи, блэм
ыкІэ ыубытыгъ. Ар къызэреубытэу, блэр бэщ хъужьы-
гъэ. [5] Зиусхьаным къыІуагъ: «Мы нэшанэр зэхьылІа-
гъэр израиль цІыфхэм ятэжъхэм я Тхьэ, Ибрахьими,
Исхьакъи, Якъуби я Тхьэу Зиусхьаныр, къызэрэпфэ-
лъэгъуагъэр ашІошъ хъуным пае». [6] Зиусхьаным джыри
Мосэ къыриІуагъ: «ПІэ угужъуакІэ далъхь». Мосэ ыІэ
ыгужъуакІэ дилъхьагъ. Къызыдехыжьым, мары шъо-
джэ узым къыхэкІэу ыІэ осым фэдэу фыжьыбзэ хъугъэ.
[7] ЕтІани Зиусхьаным къыІуагъ: «Джыри пІэ угужъуакІэ
далъхь». Мосэ ыІэ икІэрыкІэу ыгужъуакІэ дилъхьи къы-
зыдехыжьым, мары ар зэрэщытыгъэм фэдэу хъужьыгъэ.
[8] Зиусхьаным къыІуагъ: «Ахэм япІори апэрэ нэшанэри
ашІошъ зымыхъухэкІэ, ащыгъум ятІонэрэ нэшанэр
ашІошъ хъущт. [9] Ау а нэшэнитІур ашІошъ мыхъоу, япІо-
рэм къыземыдэІухэкІэ, Нил псыхъо псы къыхэхи, чІыгу
шъхьашъом текІ. Джащыгъум псыхъом къыхэпхи псэу
ипкІутыгъэр чІыгу шъхьашъом лъы техъухьащт».

[10] Мосэ Зиусхьаным риІуагъ: «О, Зиусхьан! Сэ сыцІыф
жашІоп, сыдигъокІи джащ фэдэу сыщытыгъ, джыри,
уиІумэт О укъызщыдэгущыІэрэми, сыгущыІэныр къин

къысфэхъу, гущыIэным сытегъэпсыхьагъэп». [11] Арыти
Зиусхьаным къыIуагъ: «Хэта цIыфыр гущыIэу зышIы-
гъэр? Хэта бзако, дэгу, ылъэгъоу е нэшъу зышIыхэрэр?
Сэрыба, Зиусхьаныр, арыба? [12] Арышъ, Сэ укъэгущыIэ
зыхъукIэ, сыпкIыгъущт, къэпIощтхэр озгъэшIэщт».
[13] Мосэ къыриIожьыгъ: «Зиусхьан! Сэщ нэмыкI горэ
гъакIоба». [14] Ащ дэжьым Зиусхьаныр къызэкIани, Мосэ
къыфэгубжи къыриIуагъ: «Пшы Хьарунэу лэуир уиIэба?
Ар зэрэжашIор Сэ сэшIэ. Мары ар о къыппэгъокIы-
нышъ, узилъэгъукIэ, гушIощт. [15] О къэпIощтхэр ащ
епIонхэшъ, къебгъэIощт. ШъукъэгущыIэ зыхъукIэ, Сэ
тIуми сышъуигъусэщт, шъушIэщтымкIи шъузгъэгъо-
зэщт. [16] Хьарунэ о пчIыпIэкIэ цIыфмэ адэгущыIэщт. Ар
о пчIыпIэкIэ гущыIэщт, о ащ Тхьэ папкIэу уфэхъущт.
[17] Мы бэщыр зыдашт, ащкIэ о нэшанэхэр ябгъэлъэ-
гъущтых».

Мосэ Мысырым зэригъэзэжьыгъэр

[18] Мосэ къыгъэзэжьи, ишIупщэу Итрэу дэжь къэкIо-
жьи, риIуагъ: «СытIупщыба, сежьэнышъ, сиIахьылхэу
Мысырым щыIэхэм адэжь сыкIощт, ахэр псэухэмэ къы-
зэзгъэшIэщт». Арыти Итрэу Мосэ къыриIуагъ: «КIоба
адэ, гъогумаф».

[19] Мосэ мыдианмэ яхэгъэгу щыIэзэ, Зиусхьаным къы-
риIуагъ: «КIо, Мысырым гъэзэжь, сыда пIомэ о ппсэ
къешэщтыгъэхэр зэкIэ лIагъэх». [20] Мосэ ишъузи ыкъохэри
зыдырищэжьагъэх, щыдым тыригъэтIысхьэхи, Мысыр
хэгъэгум кIонэу ежьагъ. ЫIыгъынэу Тхьэм зыфиIогъэ
бэщыри зыдиштагъ. [21] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ:
«Уежьэу, Мысыр хэгъэгум узыкIожькIэ, кIуачIэу къыос-
тыгъэмкIэ Iоф шIагъохэр фирхьауным ыпашъхьэ къыщы-
гъэлъагъох. Ау Сэ ащ ыгу къызэшIуезгъэдзэнышъ, цIыф-
хэр къытIупщыщтхэп. [22] Фирхьауным еIу: „Зиусхьаным
ыIорэр мары: Израиль Сэ скъо, Сищыпэлъф“. [23] Ау Сэ о

къыосІогъагъ: Скъо сигъэлъапІэу къурмэнкІэ шъхьащэ
къысфишІыным пае къэтІупщ. Ау къэптІупщынэу уфэ-
ягъэпышъ, зэгъашІэ, Сэ о уищыпэлъфыкъо сыукІыщт».
24 Гъогум чэщ чъыегъур зыщырахыщт чІыпІэм къы-
щыуцугъэхэу, ащ* ыпсэ хих шІоигъоу Зиусхьаныр къы-
шъхьарыхьагъ. 25 Ащ дэжьым Ципорэ мыжъо шъэжъы-
ер къышти, ыкъо хъулъфыгъэ пкъынэу иІэм ыцыпэ
пиупкІыгъ, ащ ылъакъохэм анэси, къыІуагъ: «Сэр-
кІэ о лъымкІэ уІахьыл»**. 26 Зиусхьаныр ащ кІэрыкІы-
жьыгъ. Ащ дэжьым бзылъфыгъэм къыІуагъ: «ЛъымкІэ
уІахьыл». Ащ къыІуагъэм къыригъэкІыгъэр сунэт зэ-
ришІыгъэр ары.
27 Зиусхьаным Хьарунэ риІуагъ: «Мосэ ипэгъокІэу
шъоф нэкІым кІо». Арыти ар ежьи, Тхьэм икъушъхьэ
дэжь адрэм зыщыІокІэм, зэбэугъэх. 28 КъэзІофтэгъэ
Зиусхьаным зэкІэ къыриІуагъэхэри къыгъэлъэгъонхэу
унашъо къыфишІыгъэ нэшанэхэри Мосэ Хьарунэ къы-
фиІотагъэх.
29 Мосэрэ Хьарунэрэ ежьэхи, израиль цІыфхэм яна-
хьыжъ упчІэжьэгъухэр зэкІэ къаугъоигъэх. 30 Зиусхьа-
ным Мосэ къыриІогъэ гущыІэхэр зэкІэ Хьарунэ къа-
фиІотагъэх, Мосэ нэшанэхэр цІыфмэ апашъхьэ къыщи-
гъэлъэгъуагъэх. 31 ЦІыфмэ ашІошъ хъугъэ. Зиусхьаныр
израиль цІыфхэм къафехи, тхьамыкІагъоу зыхэтхэр
зэрилъэгъугъэр зызэхахым, Тхьэм чІыгум нэсэу шъхьа-
щэ фашІыгъ.

---

* 4:24 Мы чІыпІэм зигугъу къыщишІырэр зэхьылІагъэр Мо-
сэми е ащ ыщыпэлъфыкъор арми Библием Іоф дэзышІэрэ
шІэныгъэлэжьхэм еплъыкІэу фыряІэр ыкІэм нэсэу зэтефэ-
рэп. Зы купым ар Мосэу еІо, адрэмэ къызэраІорэмкІэ, ар
Мосэ ишъау.

** 4:25 Мы чІыпІэм ижъырэ джуртыбзэмкІэ тхыгъэ Іэпэрыт-
хым «ЛъымкІэ уІахьыл» ыІоу зэритхагъэм имэхьанэ нафэп.

Ятфэнэрэ шъхьэр

Мосэрэ Хьарунэрэ фирхьауным дэжь зэрэкIуагъэхэр

5 1 Ащ ыуж Мосэрэ Хьарунэрэ фирхьауным дэжь кIо-
хи, раIуагъ: «Зиусхьаным, Израиль и Тхьэ, ыIорэр
мары: „СицIыф лъэпкъ Сэ сищытхъу пае шъоф нэкIым
къурмэн мэфэкIыр щыхигъэунэфыкIынэу къэтIупщ“».
2 Ау фирхьауным къыIуагъ: «Хэта Зиусхьаныр, Ащ ыIорэм
седэIунышъ, израиль лъэпкъыр стIупщынэу? Зиусхьа-
ныр сэ сшIэрэп, израиль лъэпкъри стIупщыщтэп». 3 Ахэм
къаIуагъ: «Джуртхэм я Тхьэ зыкъытфигъэлъэгъуагъэшъ,
Зиусхьанэу, ти Тхьэ, къурмэн фэтшIынэу шъоф нэкIым
мэфищ гъогукIэ тыкIонэу тытIупщыба“. Армырмэ Ащ
чатэкIэ е емынэ шIуцIэкIэ тигъэпщынэщт». 4 Мысыр па-
чъыхьэм ахэм къариIуагъ: «Сыда шъо, Мосэрэ Хьарунэ-
рэ, цIыфхэр жъугъэохъухэу Iоф зыкIяшъумыгъашIэрэр?
ШъукIуи, шъхьадж иIоф ерэшI». 5 ЕтIани фирхьауным
къыIуагъ: «Мары, мы хэгъэгум шъо шъуицIыфэу щыпсэ-
урэр бэ мэхъу, ау шъо ахэр жъугъэохъухэзэ, IофшIэным
зэрэпэшъущынхэм шъупылъ арба?»

6 А мэфэ дэдэм фирхьауным цIыфмэ ялъыплъакIохэу Iоф
язгъашIэхэмрэ джуртхэм ащыщ IофзегъакIохэмрэ унашъо
афишIи, ариIуагъ: 7 «Мыщ ыпэкIэ зэрэшъушIыщтыгъэм
фэдэу, цIыфмэ саманэу ашIырэм пае уарзэ яшъумыт.
Ежь-ежьырэу, къакIухьэзэ, уарзэр къызфарэугъоижь.
8 Ау саманэу ащ ыпэкIи ашIыщтыгъэ пчъагъэм фэдиз
джыри ашIынэу къафэжъугъан, ащ къыщышъумыгъакI.
Ахэр шъхьахынэх, джары „Ти Тхьэ къурмэн фэтшIынэу
тытIупщ“ аIозэ, зыкIэкуохэрэр. 9 Арышъ, шъхьэубэтагъэ-
хэм ямыдэIунхэм пае, яIофшIэн нахь къин афэшъушI».
10 Арыти цIыфмэ ялъыплъакIохэу Iоф язгъашIэхэмрэ

джуртхэм ащыщ IофзегъакIохэмрэ цIыфмэ адэжь кIохи,
араIуагъ: «Фирхьауным ыIорэр мары: „Уарзэр шъостыщтэп.
[11] Уарзэр къызщыжъугъотыщтым шъукIуи, шъор-шъорэу
къыщышъуугъой. Ау шъушIэн фаем къыщыкIэщтэп“».
[12] Джаущтэу цIыфхэр уарзэм ычIыпIэкIэ фыркъор хып-
къым къыщаугъоенэу зэрэ Мысырэу зэфэдэкIэ щызэбгы-
рыкIыгъэх. [13] ЦIыфмэ ялъыплъакIохэу Iоф язгъашIэхэрэм
ахэр агъэгузажъохэзэ, араIощтыгъэ: «Уарзэр къышъуат
зэхъум шъушIэщтыгъэм фэдиз къабзэ мафэ къэс шъушIэ».
[14] Фирхьауным фэлажьэхэу, цIыфмэ ялъыплъакIохэу Iоф
язгъашIэхэрэр джуртхэм ащыщ IофзегъакIохэм яохэзэ,
араIуагъ: «Сыда джы нэс къэшъушIыщтыгъэ саман пчъа-
гъэм фэдиз къызкIэшъумышIыжьырэр?»

[15] Джащыгъум джуртхэм ащыщ IофзегъакIохэр кIохи,
фирхьауным етхьаусхылIэхэзэ, раIуагъ: «Сыд пае тэ,
уипщылIхэм, ащ фэдэу укъыддэзекIора? [16] Тэ, уипщы-
лIхэм, уарзэ къытатырэп, ау саманхэр тшIынэу къытаIо.
Тэ, уипщылIхэм, къытэохэми, лажьэр зиер уицIыфхэр
ары». [17] Ау ащ къыIуагъ: «Шъо шъушъхьахын, шъушъхьа-
хынэ дэд, джары шъо „Зиусхьаным къурмэн фэтшIынэу
тытIупщ“ зыкIашъуIорэр. [18] ШъукIуи, Iоф шъушIэ. Къы-
шъуатыщтэп уарзэ, ау ыпэкIэ къэшъушIыщтыгъэ саман
пчъагъэм фэдиз къэшъушI».

[19] Мыщ дэжьым джуртхэм ащыщ IофзегъакIохэм ыпэ-
кIэ къашIыщтыгъэ саман пчъагъэм фэдиз къашIынэу
фирхьауным къызэрариIуагъэм хэлъ тхьамыкIагъор
къагурыIуагъ. [20] Ахэр фирхьауным ыпашъхьэ къызекIы-
жьхэм, къяжэхэу щытыгъэхэ Мосэрэ Хьарунэрэ аIукIа-
гъэх. [21] Джуртхэм ащыщ IофзегъакIохэм ахэм араIуагъ:
«Фирхьаунми ащ иIумэт Iэшъхьэтетхэми талъэгъу мы-
хъоу, таукIыным пае ушъхьагъу яIэу зэрэшъушIыгъэр
Зиусхьаным къерэлъэгъуи, шъуерэгъэпщын!».

[22] Ащ ыуж Мосэ Зиусхьаным зыфигъази, риIуагъ: «О Зиус-
хьан! Сыда мы цIыф лъэпкъыр мыщ фэдэ тхьамыкIагъо

зыкIыхэбдзагъэр, сэри сыда сыкъызкIэбгъэкIуагъэр?
23 Фирхьауным дэжь сыкъэкIуагъэу, О пцIэкIэ сызыдэ-
гущыIэрэм къыщегъэжьагъэу ащ мы цIыфхэм ящыIакIэ
нахь дэй ышIыгъ, Ори О уицIыф лъэпкъ хэпщыжьынэу
хэпщыжьыгъэп».

Яхэнэрэ шъхьэр

6 1 Зиусхьаным Мосэ къыриIожьыгъ: «Джы Сэ фирхьа-
уным есшIэщтыр о къэплъэгъущт, СкIуачIэкIэ ащ
цIыфхэр къытIупщыщтых, СкIуачIэкIэ ахэр ихэгъэгуи
ащ къырифыщтых».

Тхьэм Мосэ икIэрыкIэу зэригъэгъуазэрэр

2 Тхьэм Мосэ къыриIуагъ: «Сэры Зиусхьаныр. 3 Ибра-
хьими, Исхьакъи, Якъуби Сэ лъэкIыныгъэ пстэури зиIэ
Тхьэу сакъыфэлъэгъуагъ, ау „Зиусхьаныр“ СцIэу ахэм зяз-
гъэшIагъэп. 4 Хымэу зыщыпсэущтыгъэхэ КъэнаIан хэ-
гъэгур ястынэу Сэ ахэм Iуагъэ адэсшIыгъ. 5 Джащ фэдэу
мысырхэм агъэпщылIырэ израиль цIыфхэм ятхьаусыхэ
макъэ Сэ зэхэсхыгъ, Iуагъэу адэсшIыгъагъэри Сыгу къэ-
кIыжьыгъ. 6 Арышъ, израиль цIыфхэм моущтэу яIу: „Сэры
Зиусхьаныр, мысырхэм ябжь шъутесхыжьыщт, СкIуачIэкIэ
лъэшэу згъэпщынэхэзэ, шъхьафит шъусшIыжьыщт. 7 Сэ
СицIыф лъэпкъ шъусшIынышъ, шъуи Тхьэу сыщытыщт.
Сэ Сызэрэ Зиусхьанри, шъуи Тхьэу сызэрэщытри, Мы-
сырым ибжь зэрэшъутесхыжьыгъэри къэшъушIэщт. 8 СIэ
къэсIэти, гущыIэ пытэкIэ Ибрахьими, Исхьакъи, Якъуби
ястынэу зыфэсIогъэ хэгъэгум шъуисщэщт, IахьышIоу ар
къышъостыщт. Сэры Зиусхьаныр“». 9 Тхьэм къыриIуагъэ-
хэр Мосэ израиль цIыфхэм къафиIотэжьыгъ, ау агухэр зэ-
рэкIодыгъэхэмрэ Iоф хьылъэмрэ къахэкIэу ащ едэIугъэхэп.

10 Ащ нэужым Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: 11 «Мы-
сырым ипачъыхьэу фирхьауным дэжь кIуи, израиль
цIыфхэр ихэгъэгу къыригъэкIынхэу еIу». 12 Зиусхьаным
ыпашъхьэ Мосэ къыщиIуагъ: «Мары, израиль цIыфхэр
къысэдэIухэрэп, адэ сыдэущтэу фирхьауныр сэ къысэ-
дэIуна? Сэ сыжашIоп». 13 Ау Зиусхьаныр Моси Хьаруни
къадэгущыIэщтыгъ, израиль цIыфхэр Мысыр хэгъэгум
къыращыжьынхэм пае израиль цIыфхэми Мысырым
ипачъыхьэу фирхьаунми афэгъэхьыгъэу унашъо къа-
фишIызэ, къариIощтыгъ.

Мосэрэ Хьарунэрэ къызтекIыгъэхэр

14 Мосэрэ Хьарунэрэ къызтекIыгъэ лIакъохэр мыхэр
арых:

Якъубэ ищыпэлъфэу Рубэн ыкъохэр: Хъанох, Палыу, Хъэцрон, Къармый аIоу; ахэр ары Рубэн къытекIыгъэ унагъохэр.

15 ЩымIон ыкъохэр: Емуэл, Ямин, Iохад, Яхын, Цохар, къэнаIан бзылъфыгъэм къыфилъфыгъэу Шаул. Ахэр ары ЩымIон къытекIыгъэ унагъохэр.

16 Мары Лэуй ыкъохэм анахьыжъым къыщегъэжьагъэу анахьыкIэм нэсэу ацIэхэр: Гъэрщэн, Къахат, Мэрарый. Лэуй ыгъэшIагъэр илъэсишъэрэ щэкIырэ блырэ.

17 Гъэрщэн ыкъохэр: Лыбный, ЩымIый, яунагъохэр акIыгъухэу.

18 Къахат ыкъохэр: Iамрам, Ицхар, Хъэурэн, Узиэл. Къахат ыгъэшIагъэр илъэсишъэрэ щэкIырэ щырэ.

19 Мэрарый ыкъохэр: Махълый, Мушый. Ахэр ары Лэуй ыкъохэм анахьыжъым къыщегъэжьагъэу анахьыкIэм нэсэу къатекIыгъэ унагъохэр.

20 Iамрам ятэшыпхъоу Иокъэбэдэ шъузкIэ ышти, ащ
Хьарунэрэ Мосэрэ къыфилъфыгъэх. Iамрам къыгъэшIа-
гъэр илъэсишъэрэ щэкIырэ блырэ. 21 Ицхар ыкъохэр:
Къорахъ, Нэфэг, Зыкърый. 22 Iузыел ыкъохэр: Мыщаел,

Елцэфан, Ситрый. 23 Хьарунэ шъузкIэ ыштагъ Iаминадау
ыпхъоу, Нахъшон ышыпхъу ЕлыщэбаI, ащ къыфилъ-
фыгъэх Нэдэб, Абихъыу, ЕлыIазар, Итамар. 24 Къорахъ
ыкъохэр: Асир, Елкъан, Абыесаф: ахэр ары Къорахъ къы-
текIыгъэ унагъохэр. 25 Хьарунэ ыкъо ЕлыIазар шъузкIэ
ыштагъ Путиел ыпхъумэ ащыщ горэ, ащ къыфилъфыгъ
Пинхъас. Мыхэр ары Лэуй лIакъом щыщ унагъохэр
къызтекIыгъэхэр.

26 А Хьарунэрэ Мосэрэ дэдэхэр ары Зиусхьаным зэ-
риIуагъэхэр: «Израиль цIыфхэр дзэр зэрагъэуцурэм фэдэу
зэхэтхэу Мысыр хэгъэгум къишъущыжьых». 27 Ахэр ары
Мысыр хэгъэгум израиль цIыфхэр къыращыжьынхэу
Мысырым ипачъыхьэу фирхьауным езыIуагъэхэр; ахэр
Мосэрэ Хьарунэрэ. 28 Зиусхьаныр Мысыр хэгъэгум Мосэ
къыщыдэгущыIэ зэхъум, 29 Зиусхьаным Мосэ мырэущ-
тэу къыриIощтыгъ: «Сэры Зиусхьаныр! Сэ къыуасIорэр
зэкIэ Мысырым ипачъыхьэу фирхьауным еIожь». 30 Ау
Мосэ Зиусхьаным риIуагъ: «Мары, сэ сыжашIоп, адэ
сыдэущтэу сэ фирхьауныр къысэдэIущта?»

Яблэнэрэ шъхьэр

7 1 Ау Зиусхьаным Мосэ къыриIожьыгъ: «Еплъ, фир-
хьауным Сэ Тхьэ папкIэу уфэсшIыгъ, пшэу Хьарунэ
о уитхьэлIыкIощт. 2 Сэ унашъоу къыпфэсшIырэр зэкIэ
къэпIощт, пшэу Хьарунэ израиль цIыфхэр ихэгъэгу къы-
ригъэкIынхэу фирхьауным риIощт. 3 Сэ фирхьауным ыгу
зэшIуезгъэдзэнышъ, синэшанэхэмрэ Iоф шIагъохэмрэ бэ
дэдэу Мысыр хэгъэгум къыщызгъэлъэгъощтых. 4 Фирхьа-
уныр къышъодэIущтэп, джащыгъум Сэ Мысырым сыкъы-
фырехыщт. СкIуачIэкIэ лъэшэу ащ щызгъэпщынэхэзэ,
израиль цIыфхэу Силъэпкъыр, дзэр зэрагъэуцурэм фэдэу

зэхэтхэу, Мысыр хэгъэгум къисщыжьыщтых. 5 Джащы-
гъум, Мысырым сыкъыфырехэу, израиль цIыфхэр ахэм
къызахэсщыжьхэкIэ, Сызэрэ Зиусхьаныр мысыр цIыфхэм
къашIэщт». 6 Зиусхьаным унашъо къызэрафишIыгъэм
тетэу Мосэрэ Хьарунэрэ зекIуагъэх.
7 Фирхьауным дэгущыIэхэу зырагъажьэм, Мосэ ыныб-
жьыгъэр илъэс тIокIиплI, Хьарунэ – илъэс тIокIиплIырэ
щырэ.

Хьарунэ ибэщ

8 Зиусхьаным Мосэрэ Хьарунэрэ къариIуагъ: 9 «Фирхьа-
уным „ШIэгъуашIэ горэ къэжъугъэлъагъу“ къышъуиIо-
мэ, ащ дэжьым о Хьарунэ еIу: „Уибэщ шти, фирхьауным
ыпашъхьэ щычIэдз“. Ар блэ хъущт». 10 Мосэрэ Хьарунэрэ
фирхьауным дэжь кIохи, Зиусхьаным унашъо къызэра-
фишIыгъэм тетэу зекIуагъэх. Хьарунэ ибэщ фирхьауными
ащ иIумэт Iэшъхьэтетхэми апашъхьэ зыщычIедзым, ар
блэ хъугъэ. 11 Фирхьауным упчIэжьэгъухэмрэ шхъухьа-
шIэхэмрэ къаригъэщагъэх, мысыр удыхэм яшхъухьэ кIуа-
чIэхэмкIэ джащ фэдэ къабзэу ашIагъ. 12 Шъхьадж ибэщ
къычIидзи, ахэр блэ хъугъэх. Ау Хьарунэ ибэщ адрэмэ
ябэщхэр ыдырыгъэх. 13 Ау Зиусхьаным къызэриIуагъэм
фэдэу, фирхьауным ыгу зэшIодзагъэу хъуи, къядэIугъэп.

Апэрэ тхьамыкIагъор: псыр лъы зэрэхъугъэр

14 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Фирхьауным згъэ-
гуркъэ, цIыф лъэпкъыр къытIупщын ыдэрэп. 15 Неущ
пчэдыжь блэ хъущтыгъэ бэщыр зыдашти, фирхьау-
ным дэжь кIо, ар псыхъом къызщыIухьащтым тефэу
уIукIэным пае кIуи, псы Iушъом дэжь ущытэу къыщеж.
16 Ащ еIу: „Зиусхьаным, джуртхэм я Тхьэ, къыосIонэу
сыкъигъэкIуагъ: ‘Шъоф нэкIым Сэ къурмэн къыщыс-
фишIынэу СицIыф лъэпкъ къэтIупщ, ау мары о джы
къызнэсыгъэм укъысэдэIугъэп’“. 17 Мары Зиусхьаным

къыуиIорэр: „Зиусхьаныр зыфэдэр джыдэдэм къэпшIэщт“. Сэ мы бэщэу сIыгъымкIэ Нил псым сыхэонышъ, ар лъы хъущт.
18 Джаущтэу псым хэс пцэжъыехэр лIэщтых, псыхъом шъумэр къыхэоу хъущт, мысыр цIыфхэр псыхъопсым ешъонхэ алъэкIыщтэп».
19 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Хьарунэ еIу: „Уибэщ шти, Мысырым ипсымэ: псыхъохэм, Нил, псыутIэхэм, сыд фэдэрэ псыIыгъыпIи пIэ атещай – ахэр лъы хъущтых. Зэрэмысыр чIыгоу лъыр тизыщт, пхъэчайхэми мыжъо псылъэхэми арытхэри ары“».

20 Зиусхьаным унашъо къызэрафишIыгъэм тетэу, Мосэрэ Хьарунэрэ зекIуагъэх. Хьарунэ бэщыр къыIэти, фирхьаунми ащ иIумэт Iэшъхьэтетхэми алъэгъоу, Нил псышъхьэм теуагъ, псыхъом ипс зэрэщытэу лъы хъугъэ.
21 Арыти пцэжъыехэр псым хэлIыхьагъэх, шъумаер хихэу, мысыр цIыфхэр ащ ипс ешъожьынхэ амылъэкIэу хъугъэ. Джаущтэу мысыр чIыгум зэфэдэкIэ лъыр тизыгъ.
22 Мысыр удыхэми шхъухьэ кIуачIэхэмкIэ ащ фэдэу ашIагъ. Зиусхьаным зэриIуагъэу, фирхьауным ыгу зэшIодзагъэ хъуи, къядэIугъэп.
23 Фирхьауным ыгъэзэжьи, иунэ ихьажьыгъ, ахэр зэуи къыщыхъугъэп.
24 Мысыр цIыфхэр зэкIэ зэшъонхэ алъэкIыщт псыр къагъотыным пае, Нил псыхъом дэжь щетIэщтыгъэх, сыда пIомэ псыхъопсым ешъонхэ алъэкIыщтыгъэп.
25 Зиусхьаным Нил псыхъор зигъэкIодыгъэм ыуж мэфибл тешIагъ.

Яенэрэ шъхьэр

ЯтIонэрэ тхьамыкIагъор: хьантIаркъохэр

8 1 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Фирхьауным дэжь кIуи, еIу: „Зиусхьаным ыIорэр мары: СицIыф лъэпкъ, сигъэлъапIэу шъхьащэ къысфишIыным пае,

къэтIупщ*. 2 КъэмытIупщэу зыбгъэкъаигъэмэ, ащы-
гъум, хэкур зэрэщытэу хьантIаркъохэмкIэ сэгъэпщынэ.
3 Нил псыхъо хьантIаркъохэр къыхэшъэшъхэу хъущт,
ахэр ащ къыхэкIынхэшъ, уиунэ къихьащтых, уичъыя-
пIи, уипIэкIори, уиIумэтхэмрэ уицIыфхэмрэ яунэхэми,
уихьакухэми, уитхьацулъэхэми къанэсыщтых. 4 Ори,
уицIыфхэми, зэкIэ уиIумэтхэми хьантIаркъохэм шъу-
зэлъакIущт“». 5 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Хьарунэ
еIу: „Бэщыр зэрэпIыгъ Iэр псыхъохэм, Нил, псыутIэхэм
атещайи, хьантIаркъохэр мысыр чIыгум къытещэх“».
6 Хьарунэ бэщыр зэриIыгъ Iэр Мысыр хэгъэгум ипсымэ
затырещаем, хьантIаркъохэр къахэкIхи, мысыр чIыгур
зэфэдэкIэ зэлъабгъагъ. 7 Мысыр удыхэм шхъухьэ кIуа-
чIэхэмкIэ ардэдэр ашIагъ, хьантIаркъохэр мысыр чIыгум
къытыращэхи, ахэр ащ тиз хъугъэх. 8 Фирхьауным Мо-
сэрэ Хьарунэрэ къаригъащэхи, ариIуагъ: «ХьантIаркъо-
хэр сэри сицIыфхэми тпэчыжьэ ышIынхэу Зиусхьаным
шъуелъэIу, сэри израиль цIыфхэр, Зиусхьаным къурмэн
фашIынэу, стIупщыщтых». 9 Мосэ фирхьауным риIуагъ:
«ХьантIаркъохэр уадэжь, уиунэхэм арымысыжьхэу, Нил
закъом къыхэнэжьынхэм пае, ощ пайи, уиIумэтхэми,
уицIыфхэм апайи тхьэлъэIу зысшIыщт уахътэр ор-орэу
къаIоба». 10 Фирхьауным къыIуагъ: «Неущ». Мосэ риIо-
жьыгъ: «Зиусхьанэу, ти Тхьэ фэдэ зэрэщымыIэр пшIэным
пае, о къызэрэпIуагъэм фэдэу хъущт. 11 ХьантIаркъохэм
ори, уиунэхэри, уиIумэтхэри, уицIыфхэри къабгынэщ-
тых, Нил закъор ары ахэр къызхэнэщтхэр». 12 Мосэрэ
Хьарунэрэ фирхьауным дэжь къикIыжьыгъэх, Зиус-
хьаным фирхьауным ритIупщыгъэ хьантIаркъохэм апае

* 8:1 АдыгабзэмкIэ зэдзэкIыгъэ я 8-рэ шъхьэм изэкIэлъы-
кIуакIэ ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ IэпэрытхымиЯ 8-рэ
шъхьэ изэкIэлъыкIуакIэ темыфэу, Урыс синодальнэ Библиеми
нэмыкI бзэхэмкIэ зэрадзэкIыгъэхэми зэрахэтым фэд.

Мосэ мэкъэ ІэтыгъэкІэ Ащ елъэІугъ. [13] Арыти Зиусхьа-
ным Мосэ зэриІуагъэу ышІыгъ. ХьантІаркъохэр унэхэм,
щагухэм, губгъохэм арылІыхьагъэх. [14] Ахэр аугъоихи,
Іэтэ-Іатэу ашІыгъэх, чІыгуми шъумаер тырихэу хъугъэ.
[15] Арыти, фирхьауным тхьамыкІагъор зэрэшъхьащы-
кІыгъэр зелъэгъум, Зиусхьаным зэриІуагъэм фэдэу, ыгу
зэшІуидзи, ахэм къядэІугъэп.

Ящэнэрэ тхьамыкІагъор: аргъойхэр

[16] Зиусхьаным Мосэ къыриІуагъ: «Хьарунэ еІу: „Уибэщ
Іэти, чІыгу сапэм хау, сапэр Мысыр хэгъэгум зэфэдэкІэ
аргъой щыхъущт“». [17] Джаущтэуи ахэм ашІыгъ: Хьарунэ
бэщыр зэриІыгъ Іэр ыщэйи, чІыгу сапэм хэуагъ. Ардэдэм
аргъойхэр цІыфхэми хьайуанхэми атебыбагъэх. ЗэкІэ чІыгу
сапэр Мысыр хэгъэгум зэфэдэкІэ аргъой щыхъугъ. [18] Уды-
хэм шхъухьэ кІуачІэхэмкІэ джаущтэу аргъойхэр къашІы
ашІоигъуагъ, ау афэлъэкІыгъэп. Ащ къыхэкІэу аргъойхэр
цІыфхэми хьайуанхэми атизыгъэх. [19] Удыхэм фирхьауным
раІуагъ: «Ар Тхьэм иІэшІагъ»*. Ау фирхьауным ыгу зэ-
шІодзагъэу хъуи, Зиусхьаным зэриІуагъэу, ахэм къядэІугъэп.

ЯплІэнэрэ тхьамыкІагъор: гъудэхэр

[20] Зиусхьаным Мосэ къыриІуагъ: «Неущ жьэу къэтэджи,
фирхьауным ыпашъхьэ ихь. Мары, ар псым кІощтышъ,
ащ еІу: „Зиусхьаным ыІорэр мары: СицІыф лъэпкъ си-
гъэлъапІэу шъхьащэ къысфишІыным пае къэтІупщ.
[21] Армырмэ, сицІыфхэр къэмыутІупщыхэмэ, ащыгъум Сэ
ори, уиІумэт Іэшъхьэтетхэми, уицІыфхэми, уиунэхэми
гъудэхэр къястІупщыщтых. Гъудэхэр мысыр цІыфхэм яунэ-
хэм арызхэ хъущт. Джаущтэу чІыпІэу зыщыпсэухэрэми

---

* **8:19** Ижъырэ джуртыбзэмкІэ тхыгъэ Іэпэрытхым мы чІы-
пІэр зэрэхэтыр: «Ар Тхьэм ыІап». Ар «тхьэ горэм ыІап» ыІоуи
къыбгурыІон ылъэкІыщт.

изхэ хъущт. 22 Ау а мафэм Сэ СицIыфхэр зэрысхэ Гощэн
хэкур хэсыушъхьафыкIыщт, ащ гъудэхэр исыщтхэп, ар –
Сэ мы дунаим Сызэри Зиусхьаныр пшIэным пае. 23 Сэ о
уицIыфхэмрэ Сэ СицIыфхэмрэ зэхэсыушъхьафыкIыщ-
тых*. Ар неущ къэнэфэщт“». 24 Джаущтэуи Зиусхьаным
ышIыгъ: фирхьауным иуни, ащ уиIумэт Iэшъхьэтетхэм
яунэхэми, Мысыр хэгъэгуми зэфэдэкIэ гъудэхэр бэ дэдэ
ащыхъугъ, гъудэхэм къахэкIэу зэрэхэгъэгоу хьэзабыш-
хом хэтыгъ.

25 Арыти фирхьауныр Моси Хьаруни къяджи, къари-
Iуагъ: «ШъукIуи, шъуи Тхьэ пае мы хэгъэгум къурмэн
щышъушI». 26 Ау Мосэ къыIуагъ: «Ар пшIэ хъущтэп, сыда
пIомэ Зиусхьанэу, ти Тхьэ къурмэн фэтшIырэр мысыр
цIыфхэм ашIоемыкIушху, мысыр цIыфхэм ашIоемыкIуш-
хор ахэм янэрылъэгъоу къурмэн тшIымэ, мыжъорыокIэ
тызэхаукIэнба? 27 Тэ мэфищ гъогукIэ шъоф нэкIым ты-
кIонышъ, Зиусхьанэу, ти Тхьэ, къызэрэтиIощтым фэдэу,
къурмэн фэтшIыщт». 28 Арыти фирхьауным къыIуагъ:
«Зиусхьанэу, шъуи Тхьэ шъоф нэкIым къурмэн щыфэ-
шъушIынэу шъустIупщыщт, ау чыжьэу шъуIумыкI. Сэщ
пайи Тхьэм шъуелъэIу». 29 Мосэ къыIуагъ: «Мары уадэжь
секIыжьы, Зиусхьаными селъэIущт, гъудэхэм фирхьаунри,
ащ иIумэт Iэшъхьэтетхэри, ицIыфхэри неущ къабгынэщ-
тых, ау Зиусхьаным къурмэн фашIыным пае цIыфхэр
зэримытIупщыщтыгъэхэу фирхьауным терэмыгъапцI».
30 Мосэ фирхьауным дэжь къикIыжьи, Тхьэм елъэIугъ.
31 Зиусхьаным Мосэ зэриIуагъэу ышIыгъ, гъудэхэм фир-
хьаунри, ащ иIумэт Iэшъхьэтетхэри, ицIыфхэри къаб-
гынагъэх, зызакъуи къэнагъэп. 32 Ау фирхьауным ыгу
джыри зэ зэшIуидзи, цIыфхэр къытIупщыгъэхэп.

* 8:23 Мы чIыпIэр ижъырэ урымыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым фэдэу адыгабзэкIэ зэдзэкIыгъ. Ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтым имэхьанэ нафэп.

Ябгъонэрэ шъхьэр

Ятфэнэрэ тхьамыкIагъор: былымхэр псэхалIэ зэрэхъугъэхэр

9 [1] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Фирхьауным дэжь
кIуи, еIу: Зиусхьаным, джуртмэ я Тхьэ, ыIорэр мары:
СицIыф лъэпкъ сигъэлъапIэу шъхьащэ къысфишIыным
пае къэтIупщ. [2] КъэмыутIупщэу, угу зэшIуабдзэу ар джыри
зыпIыгъыкIэ, [3] мары, Зиусхьаным уибылымэу губгъом
итмэ: шыхэм, щыдхэм, махъушэхэм, былым пIашъэхэм,
мэл-пчэнхэм ынае къащифэнышъ, зэпахырэ узышхо къафэкIощт. [4] Ау Зиусхьаным израиль цIыфхэм ябылымхэмрэ
мысыр цIыфхэм ябылымхэмрэ зэхиушъхьафыкIынхэшъ,
израиль цIыфхэм ябылым пстэуми зыпари ахэлIыкIыщтэп. [5] Зиусхьаным неущ мы хэгъэгум джаущтэу зэрэщишIэщтыр къыIуи, уахътэр къыгъэнэфагъ».

[6] КъыкIэлъыкIорэ мафэм Зиусхьаным джаущтэу ышIагъ,
мысыр цIыфхэм ябылымхэр зэкIэ лIагъэх, ау израиль
цIыфхэм ябылымхэм зыпари ахэлIыкIыгъэп. [7] Фирхьауным хъугъэр къызэрагъэшIэнэу ыгъэкIуагъэх, мары джы
израиль цIыфхэм ябылым гори лIагъэп. Ау фирхьауным
ыгу зэшIуидзи, цIыфхэр къытIупщыгъэхэп.

Яхэнэрэ тхьамыкIагъор: щын узхэр

[8] Зиусхьаным Мосэрэ Хьарунэрэ къариIуагъ: «Хьакум
ежьэ сапэу Iэбжыб зырыз къиишъухи, ар фирхьауным
ыпашъхьэ Мосэ щерэгъэутыс. [9] Джащыгъум ежьэ сапэм
Мысыр хэгъэгум зэфэдэкIэ зыкъыщиIэтыщт, Мысыр
хэгъэгум тыдэкIи цIыфхэми былымхэми щын узхэр
къащыфэкIощтых». [10] Арыти ахэм хьакум яжьэ къырахи,
фирхьауным ыпашъхьэ иуцуагъэх. Мосэ ар диэгъэутысайи,

цIыфхэми былымхэми щын узхэр къафэкIуагъэх. 11 Уды-
хэр узым къыхэкIэу Мосэ къыпэуцужьынхэ алъэкIыгъэп,
сыда пIомэ удыхэри мысыр цIыфхэри зэкIэ щын узхэм
зэлъаштэгъагъэх. 12 Ау Зиусхьаным Мосэ къызэрэриIу-
агъэм фэдэу, фирхьауным ыгу зэшIуригъадзи, ар ахэм
къядэIугъэп.

Яблэнэрэ тхьамыкIагъор: ошъур

13 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Неущ жьэу къэтэ-
джи, фирхьауным дэжь кIуи, еIу: „Зиусхьаным, джур-
тмэ я Тхьэ, ыIорэр мары: СицIыф лъэпкъ сигъэлъапIэу
шъхьащэ къысфишIыным пае къэтIупщ! 14 Сэщ фэдэ
зэрэдунаеу зэрэтемытыр пшIэным пае угу уригъэIэжьэу
ори, уиIумэт Iэшъхьэтетхэми, уицIыф лъэпкъи къинышхо
мызыгъогум къышъуфэзгъэкIощт. 15 Сыфэягъэмэ, сынае
къышъущысфэнти, ори уицIыф лъэпкъи зэпахырэ емынэ
шIуцIэр къышъуфэзгъэкIонти, чIыгум шъутезгъэкIоды-
кIыныгъи. 16 Ау Сэ псэоу укъызкIэзгъэнагъэр кIуачIэу
Сэ сиIэр о къыозгъэлъэгъуным, Сэ сцIэ зэрэдунаеу
щызэлъашIэным пае. 17 О СицIыф лъэпкъ уепэгэкIы, ар
къэптIупщырэп. 18 Мары Сэ неущ, мы охътэ дэдэм, Мы-
сырыр зыщыIэм къыщегъэжьагъэу непэ къынэсыжьэу
фэдэ къэмыхъугъэу ошъушхо къезгъэхыщт. 19 Арышъ,
уибылым Iэхъогъухэри нэмыкIэу губгъом итэу уиIэхэри
зэкIэ бгъагъэхэм ягъэкIужьых, зэкIэ цIыфэу, былымэу
унэмэ ямыкIолIэжьхэу, губгъом къинэрэмэ ошъур къа-
теонышъ, ахэр хэкIодэщтых“». 20 Арыти фирхьауным
иIумэт Iэшъхьэтетхэу Зиусхьаным щынагъо фыряIэу,
къыIуагъэм едэIугъэхэм япщылIхэри ябылымхэри гузэ-
жъогъукIэ бгъагъэмэ арагъэкIужьыгъэх. 21 Ау Зиусхьаным
къыIуагъэр къизымыдзагъэхэм япщылIхэри ябылымхэри
губгъом къырагъэнагъэх.

22 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «ПIэ уашъом фэ-
гъэзагъэу къэIэти, Мысыр хэгъэгум зэфэдэкIэ ошъур

къыщерэх, цIыфхэми, былымхэми, губгъом ит уцми
къатерэу». 23 ЕтIанэ Мосэ уашъом фэгъэзагъэу бэщыр
къыIэти, Зиусхьаным шыблэр къыгъэгъогъуагъ, пчыкIэр
чIыгум къыритIупщыгъ, Зиусхьаным ошъур Мысыр хэгъэ-
гум къыфыригъэхыгъ. 24 Ошъур къехыгъ. Ошъум пчыкIэ
машIохэр къыхэлыдыкIыщтыгъэх, цIыфхэр Мысырым
зыщыпсэухэрэм къыщегъэжьагъэу фэдэ амылъэгъугъэу
ошъушхо зэфэдэкIэ хэгъэгум къыщехыгъ. 25 Ошъум губ-
гъом итыгъэхэр зэкIэ ыутыгъ, цIыфым къыщегъэжьа-
гъэу былымхэм анэсыжьэу, Мысыр хэгъэгум зэфэдэкIэ
щызэхиукIагъэх, губгъомэ арыт уцхэри чъыгхэри зэкIэ
зэхигъэкIодагъэх. 26 Ау израиль цIыфхэр зэрысыгъэхэ
Гощэн хэку закъом ошъур къыщехыгъэп.

27 Фирхьауным ыгъакIохи, Мосэрэ Хьарунэрэ къа-
ригъащэхи, ариIуагъ: «Мызыгъогум псэкIод сшIагъэ,
Зиусхьаныр зафэ, ау сэри сицIыфхэми тымыс. 28 Зиус-
хьаным шъуелъэIу: икъущт шыблэр зэрэгъогъуагъэри
ошъур къызэрехыгъэри, ащ нахьыбэри шъукъызэтесIэ-
жэжьыщтэп». 29 Мосэ ащ риIуагъ: «Къалэм сызэрэдэ-
кIыгъэм тетэу, сIэхэр Зиусхьаным фэсщэищтых, Зиус-
хьаным дунаир ыIэ зэрилъыр пшIэным пае шыблэри
уцужьыщт, ошъури щигъэтыжьыщт. 30 Ау Зиусхьанэу
Тхьэм ори уиIумэт Iэшъхьэтетхэми щынагъо джыри
зэрэфышъуимыIэр сэ сэшIэ».

31 Лёнымрэ (зы мэфэ къэгъагъэмрэ) хьэмрэ икIода-
гъэх, сыда пIомэ хьэр шъхьэлъэгъэхагъэ, лёными (зы
мэфэ къэгъагъэми) ыкIэхэр ридзэгъэхагъэх. 32 Ау коц
лъэпкъ кIасэхэр икIодагъэхэп, сыда пIомэ ахэр джыри
чIыгум къыхэкIыгъагъэхэп. 33 Мосэ къалэм къыдэкIи,
ыIэхэр Зиусхьаным фищэигъэх, шыблэри ошъури уцу-
жьыгъэх, ощхыри чIыгум къытемыщхэжьэу хъугъэ.
34 Фирхьауным ощхыри, ошъури, шыблэри зэрэуцужьы-
гъэхэр зелъэгъум, псэкIодышIэным пидзэжьыгъ, икIэ-
рэкIэу ыгу зэшIуидзагъ, иIумэт Iэшъхьэтетхэми ары.

[35] Джауштэу, Зиусхьаным Мосэ къызэрэриIогъагъэм
фэдэу, фирхьауным ыгу зэшIодзагъэу хъуи, израиль
цIыфхэр ащ къытIупщыгъэхэп.

ЯпшIэнэрэ шъхьэр

Яенэрэ тхьамыкIагъор: мацIэр

10 [1] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Фирхьауным дэжь
кIо, сыда пIомэ Сэ ащи иIумэт Iэшъхьэтетхэми мы
Синэшанэхэр къязгъэлъэгъунхэм пае агухэр зэшIуязгъэ-
дзагъэх. [2] Сэ Мысырым икъункIэ сыкъызыкIыфырехыгъэр,
Синэшанэхэр ащ къызкIыщызгъэлъэгъуагъэхэр, мысыр
цIыфхэм ауштэу сызкIадэзекIуагъэр о пкъуи пкъом ыкъо-
жьи афэпIотэжьынхэм, Сэ Сызэрэ Зиусхьаныри ахэр Сэ
зэрэсшIагъэхэри шъушIэным пае». [3] Мосэрэ Хьарунэрэ
фирхьауным дэжь кIохи, раIуагъ: «Зиусхьаным, джурт-
мэ я Тхьэ, ыIорэр мары: „Iэрылъхьэ зыкъысфэмышIэу
джыри бэрэ упэлъыщта? СицIыф лъэпкъ сигъэлъапIэу
шъхьащэ къысфишIыным пае къэутIупщ! [4] Ау СицIыф
лъэпкъ къэптIупщынэу укъыземызэгъыкIэ, ащыгъум
мары, неущ Сэ мацIэр уихэгъэгу къистIупщыхьащт.
[5] ЧIыгур плъэгъун умылъэкIыжьэу, чIышъхьашъор зэрэ-
щытэу ащ ыупIыцIэщт, ошъум къелыжьыгъэу шъуиIэр
зэкIэ ышхыщт, джащ фэдэу губгъомэ арыт чъыгхэри зэ-
кIэ зэхишхыхьащтых. [6] Уятэхэмрэ уятэжъхэмрэ дунаим
къызытехьагъэхэм къыщегъэжьагъэу, аужыпкъэм непэрэ
мафэм къынэсыжьэу зэрамылъэгъугъэу, о уиунэхэми,
уиIумэт Iэшъхьэтет пстэумэ яунэхэми, мысыр цIыф
пстэумэ яунэхэми мацIэр арыз хъущт». Мосэ къыгъази,
фирхьауным дэжь къикIыжьыгъ.

[7] Джащыгъум иIумэт Iэшъхьэтетхэм фирхьауным ра-
Iуагъ: «Мы лIым бэрэ къиным тыхигъэтыщта? Зиусхьанэу,

я Тхьэ, агъэлъапIэу шъхьащэ фашIыным пае мы цIыфхэр
тIупщых. Мысырыр зэрэкIодырэр джыри плъэгъурэба?»
8 Мосэрэ Хьарунэрэ фирхьауным дэжь къарагъэгъэзэжьи,
фирхьауным ахэм къариIуагъ: «ШъукIу, Зиусхьанэу шъуи
Тхьэ жъугъэлъапIэу шъхьащэ фэшъушI. Хэта адэ шъуа-
щыщэу кIощтыр?» 9 Арыти Мосэ риIожьыгъ: «Тисабый-
хэри, тижъыхэри, ткъохэри, тпхъухэри, тимэл-пчэнхэри,
тибылым пIашъэхэри тигъусэхэу тыкIощт, сыда пIомэ
Зиусхьаным мэфэкI фэтшIыщт». 10 Фирхьауным ахэм
къариIуагъ: «Арба? Шъори шъуисабыйхэри шъузэгъу-
сэхэу зэгорэм нахь мыхъуми шъустIупщымэ, ащыгъум
Зиусхьаныр шъуигъусэба! Аущтэу шъустIупщыщтэп.
Шъуеплъэлъ гухэлъ дэй зэрэшъуиIэм! 11 Хьау! Хъулъфыгъэ
закъохэм шъукIуи, шъукъызэрэкIэлъэIугъагъэм фэдэу,
жъугъэлъапIэу, Зиусхьаным шъхьащэ фэшъушI». Ахэр
фирхьауным дэжь къырафыгъэх.

12 Ащ ыуж Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Мысырым
пIэ тещайи, мацIэр ащ къытерэбан, зэкIэ къэкIырэ уц-
хэри, ошъум къелыжьыгъэ пстэури ащ ерэшхых». 13 Мосэ
ибэщ Мысыр хэгъэгум тырищэягъ, Зиусхьаным къокIыпIэ
жьыбгъэр чIыгум къытыритIупщыхьи, а чэщ-зымафэм
зэпымыоу къыригъэпщагъ. Нэф къызэшъым, къокIы-
пIэм къикIырэ жьыбгъэм мацIэр къыздихьыгъ. 14 МацIэр
бэ дэдэ хъоу Мысыр хэгъэгум зэфэдэкIэ къытебани, ар
зэрэщытэу зэлъибгъагъ. НахьыпэкIэ ащ фэдэу мацIэр
къакIоу хъугъэп, ыужкIи хъужьыщтэп. 15 Ащ чIыгур
уимыгъэлъэгъужьэу чIы шъхьашъор зэфэдэкIэ зэлъиб-
гъагъ. Ошъум къелыжьыгъэхэ пхъэшъхьэ-мышъхьэхэри
къэкIырэ уцыри зэкIэ зэрэщытэу ышхыгъэх. Зэрэ Мы-
сыр хэгъэгоу шхъонтIэгъакIэ зиIэ чъыги губгъом ит уци
зыпари къинагъэп. 16 Фирхьауным гуIэным хэтэу Мосэрэ
Хьарунэрэ аригъащэхи къариIуагъ: «Зиусхьанэу, шъуи
Тхьэ ыпашъхьи шъо шъуапашъхьи псэкIод щысшIагъ.
17 ПсэкIодэу сшIагъэр мызыгъогум къысфэжъугъэгъуи,

Зиусхьанэу шъуи Тхьэ шъусфелъэIу – мы хьадэгъум Ащ
сыщерэухъум». 18 Арыти Мосэ фирхьауным дэжь къи-
кIыжьи, Зиусхьаным елъэIугъ. 19 Зиусхьаным къохьэпIэ
лъэныкъомкIэ къикIэу жьыбгъэшхо къыригъапщи, ащ
мацIэр рихьыжьи, хы Къамылым хитэкъуагъ, зэрэ Мы-
сыр хэгъэгоу мацIэ гори къинагъэп. 20 Ау Зиусхьаным
фирхьауным ыгу зэшIуригъадзи, ащ израиль цIыфхэр
къытIупщыгъэхэп.

Ябгъонэрэ тхьамыкIагъор: шIункIыр

21 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «ПIэ уашъом фэгъэза-
гъэу къэIэти, Мысыр хэгъэгум шIункI, нэм къыкIэIабэрэр
умылъэгъоу шIункI, къыщэрэхъу». 22 Мосэ ыIэ уашъом
фэгъэзагъэу къыIэтыгъ, нэм къыкIэIабэрэр умылъэгъоу
мэфищэ Мысыр хэгъэгум зэфэдэкIэ шIункIым ищышIун-
кIыжьыгъ. 23 Мэфищым къыкIоцI зым зыр ымылъэгъу-
жьэу, хэти мыхъыеу, зыдэщыс чIыпIэм къикощыкIыгъэп,
ау израиль цIыфхэр зэкIэ зыщыпсэущтыгъэхэ чIыпIэм
щынэфынагъ. 24 Фирхьауным Мосэ къаригъащи, риIуагъ:
«Шъуибынхэр зыдашъущэхи, Зиусхьаныр жъугъэлъапIэу
шъхьащэ фэшъушIынэу шъукIу, ау мэл-пчэнхэмрэ былым
пIашъэхэмрэ къэрэнэх». 25 Ау Мосэ джэуап ритыжьыгъ:
«Къурмэныпхъэхэри къурмэнгъэст тшIыщтхэри къытэтых,
Зиусхьанэу, ти Тхьэ къурмэн фэтшIынхэу. 26 Тибылымхэр
тигъусэхэу зыдэтфыщтых, Зиусхьанэу, ти Тхьэ къурмэн
фэтшIыщтыр ахэм къахэтхыщтышъ, лъакъо зыкIэт го-
ри къэрэмын. Ащ тынэмысыфэ Зиусхьаным къурмэн
фэтшIын фаер тэ тшIэрэп». 27 Ау Зиусхьаным фирхьау-
ным ыгу зэшIуригъэдзагъэти, ащ ахэр къытIупщынхэу
фэягъэп. 28 Фирхьауным Мосэ къыриIуагъ: «СанэIу икI,
зыфэсакъыжь, ащ нахьыбэрэ сапашъхьэ укъимыхьажь,
джы сынэгу укъызщыкIэплъэрэ мафэм ущыIэжьыщтэп».
29 Мосэ риIожьыгъ: «О зэрэпIуагъэм фэдэу орэхъу, ащ
нахьыбэрэ унэгу сэ сыкъыкIэплъэжьыщтэп».

ЯпшIыкIузэнэрэ шъхьэр

ЯпшIэнэрэ тхьамыкIагъор: щыпэлъфыхэм хьадэгъур къызэрафэсыгъэр

11 [1]Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Джыри зы тхьамы-
кIэгъошхо фирхьауными мысыр цIыфхэми къафэз-
гъэкIонышъ, ащ ыуж фирхьауным шъукъиутIупщыжьыщт.
ШъукъиутIупщыжьыщт къодыеп, шъуигъэгузажъозэ,
мы хэгъэгум шъурифыщт. [2]Хъулъфыгъэ пэпчъ игъунэгъу
хъулъфыгъэ, бзылъфыгъэ пэпчъ игъунэгъу бзылъфыгъэ
ялъэIухэзэ, тыжьын, дышъэ пкъыгъохэр къаIахынхэу
уIушыхэзэ, лъэпкъым гурыгъаIу». [3]Зиусхьаным мысыр
цIыфхэр Ежь ИцIыф лъэпкъ къыфигъэшIугъэх, Моси
Мысыр хэгъэгум щыцIэрыIоу щытыгъ, фирхьауным
иIумэт Iэшъхьэтетхэми аущтэу цIыф къызэрыкIохэми
лъытэныгъэ къыфашIыщтыгъэ*.
[4]ЕтIанэ Мосэ фирхьауным риIуагъ: «Зиусхьаным
ыIорэр мары: „Чэщныкъом Сэ Мысыр хэгъэгур зэпыс-
чынышъ, [5]щыпэлъф пстэури ащ щылIэщт: тахътэм тес
фирхьауным ищыпэлъф шъао къыщегъэжьагъэу шъхьал-
Iут унэIут бзылъфыгъэм ищыпэлъф шъао нэсыжьэу,
былымхэм ящыпэлъф хъу пстэури. [6]Фэдэ мыхъугъэуи
тапэкIэ мыхъужьынэуи тхьаусыхэ гъы мэкъэшхом Мысыр
хэгъэгум зэфэдэкIэ зыкъыщиIэтыщт. [7]Ау Зиусхьаным
мысыр цIыфхэмрэ израиль цIыфхэмрэ зэрэзэфимы-
гъадэхэрэр шъушIэным пае, израиль цIыфхэм ащыщ

* **11:3** 1-рэ усэм къыщегъэжьагъэу я 3-м нэс къэбарыр къэзыIуатэрэм Мосэрэ фирхьаунымрэ язэдэгущыIэн ыгузэгу хигъэуцогъэнкIи мэхъу; ахэм язэдэгущыIэн я 4-рэ усэм къыщыпедзэжьы.

горэми язы былымышъхьи хьэр къыригъэхьакъунэп“.
[8] Мы уиIумэт Iэшъхьэтетхэр зэкIэ садэжь къэкIонхэшъ,
шъхьащэ къысфашIыщт, бгъэгукIэ сапашъхьэ зыщыра-
дзыхынышъ, къысаIощт: „Ори узипэщэ уицIыф лъэпкъи
шъуикIыжь“. Джащ ыуж сэ сызикIыжьыщтыр». Мосэ
лъэшэу губжыгъэу, къызэкIэнагъэу фирхьауным дэжь
къикIыжьыгъ.
[9] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Сэ Си Iоф шIагъохэр
Мысыр хэгъэгум нахьыбэу нэрылъэгъу къащыфэхъун-
хэм пае фирхьауныр къышъодэIущтэп». [10] Мосэрэ Хьа-
рунэрэ а Iоф шIагъохэр зэкIэ фирхьауным ыпашъхьэ
къыщагъэлъэгъуагъэх, ау Зиусхьаным фирхьауным ыгу
зэшIуригъэдзагъэти, израиль цIыфхэр Мысырым къы-
ригъэкIыжьыгъэхэп.

ЯпшIыкIутIонэрэ шъхьэр

Джуртхэм шъхьафитныгъэм имэфэкIышхо
къызэрафэсыгъэр

12 [1] Зиусхьаным Мысыр хэгъэгум Мосэрэ Хьарунэрэ
къащыриIуагъ: [2] «Мы мазэр шъоркIэ илъэсым ад-
рэ имазэхэм яублапIэу, ар шъо шъуиапэрэ мазэу хъущт.
[3] Израиль цIыфхэм зэкIэми яшъуIу: мы мазэм ияпшIэнэ-
рэ мафэ унагъо пэпчъ ышъхьэ зы шъынэ ерэшт, унагъо
пэпчъ – зы шъынэ. [4] Ау унагъор зы шъынэр фэмышхы-
нэу арэу цIыкIумэ, игъунэгъумэ ащыщэу цIыф пчъагъэу
исымкIэ ар зыпари къэмынэу зыдишхын ылъэкIыщтым
ерэзэгъ. Нэбгырэ пэпчъ ышхыщтым телъытагъэу шъы-
нэр зэтежъугуащ. [5] Шъынэу къахэшъухырэм дагъо гори
имыIэу, хъоу, зы илъэс ынибжьэу щытын фае. Шъынэ-
хъум ычIыпIэ чэцIыхъу шъуштэми хъущт. [6] Ар а мазэм
ияпшIыкIуплIэнэрэ мафэ нэс шъуадэжь щышъуIыгъ.

Ащ ыуж израиль цIыфхэм зэкIэми къыхахыгъэхэ шъы-
нэхэмрэ е чэцIыхэмрэ пщэпэ зэхэогъум* шIуарэбзых.
7 Ахэм алъ щыщ къыхарэхи, зыщашхыщтхэ унэ пэпчъ
ипчъэ ихьапIэ иблыпкъитIурэ ипчъашъхьэрэ ащарэф.
8 Мы чэщ дэдэм лыр машIокIэ гъэжъагъэу арэшх, хьа-
лыгъу мыкIу-мыпшырэ уц дыджхэмрэ дарэшхых. 9 Ау
цIынэу е жъуагъэу лыр шъумышхы: машIокIэ гъэжъа-
гъэу, ныбэ-шъхьэ-лъакъохэри зэригъусэхэу ар шъушхы.
10 Пчэдыжьым нэс ащ щыщ къэшъумыгъан, къэнэжьыгъэ
щыIэмэ, машIокIэ жъугъэстыжь. 11 Ар зэрэшъушхыщ-
тыр мары: шъузэрэфэпагъэу, шъубгыхэр зэпыпхыкIы-
гъэхэу, цуакъэхэри зэрэшъущыгъыхэу, шъуибэщхэри
зэрэшъуIыгъыхэу, псынкIэу шъушхы: ар Зиусхьаным
пае пэсахъ** къурмэн. 12 Сэ а чэщ дэдэм Мысыр хэгъэгур
зэпысчынышъ, хэтрэ щыпэлъфи, цIыфым къыщегъэжьа-
гъэу былымым нэсыжьэу, Мысыр хэгъэгум щызгъэфы-
къощт, мысыр тхьэхэм зэкIэми хьыкум атесшIыхьащт.
Сэры Зиусхьаныр. 13 Шъузэрыс унэмэ лъэу ащыфагъэр
шъукъэзыухъумэрэ нэшанэу хъущт, лъыр къэслъэгъу-
нышъ, шъузблэкIыщт. Мысырыр згъэкIоды зыхъукIэ,
шъузтекIодэн тхьамыкIагъо къыжъунэзгъэсыщтэп. 14 А
мафэри шъущымыгъупшэн мэфэкIышхоу орэхъу. Зиус-
хьаным пае ар жъугъэмэфэкIы. ЛIэуж зэкIэлъыкIохэм
егъашIэми жъугъэмэфэкIы.

15 Мэфиблым къыкIоцI хьалыгъу мыкIумыпш шъушхы.
Мэфиблым иапэрэ мэфэ дэдэ къыщегъэжьагъэу тэд-
жэпсэу шъуиунэмэ арытыр ишъукIут, сыда пIомэ апэрэ
мафэм къыщегъэжьагъэу яблэнэрэ мафэм нэс тэджэпс
зыхэлъыр зышхырэр израиль цIыф лъэпкъым хэзыпэщт.

---

* 12:6 Джуртхэм яхабзэкIэ ятIонэрэ мафэр ыпэрэ мафэм ип-
щэпэ зэхэогъу къыщежьэ.

** 12:11 Ижъырэ джуртыбзэмкIэ мы гущыIэм мэхьанэу иIэхэм
зэу ащыщ «ублэкIыныр» зыфиIорэр.

16 Апэрэ мафэмрэ яблэнэрэ мафэмрэ СыжъугъэлъэпIэнэу
шъукъызэIукI, ау а мафэхэм зы Iоф гори шъушIэ хъущтэп.
Нэбгырэ пэпчъ фырикъущтыр шъуупщэрыхьан закъор
ары шъушIэнэу шъузфитыр. 17 Хьалыгъу мыкIумыпшым
имэфэкI хэжъугъэунэфыкI, сыда пIомэ мы мэфэ дэдэм Сэ
дзэр зэрагъэуцурэм фэдэу шъузэхэтэу Мысыр хэгъэгум
шъукъисщыжьыгъ. Мы мафэр, егъэшIэрэ ихъухьаны-
гъэшъ, лIэуж зэкIэлъыкIохэм хэжъугъэунэфыкI. 18 Апэрэ
мазэм ияпшIыкIуплIэнэрэ мафэ къыщегъэжьагъэу, пщэпэ
зэхэогъум щежъугъажьи, а мэзэ дэдэм иятIокIэнэрэ зы-
рэ мафэ ипщэпэ зэхэогъу нэс хьалыгъу мыкIумыпшыр
шъушхы. 19 Мэфиблым къыкIоцI тэджэпс шъуиунэмэ
арыт хъущтэп, сыда пIомэ тэджэпс зыхэлъыр зышхырэр
израиль цIыфхэм зэкIэми ахэзыпэщт, хэхэсыр арми, а
хэгъэгум къыщыхъугъэу щэпсэурэр арми. 20 Тэджэпс зы-
хэлъ гори шъумышхы, сыд фэдэрэ чIыпIэ шъущэпсэуми,
хьалыгъу мыкIумыпшыр шъушхы».

Мосэ Пэсахъыр зэрашIыщтыр къызэрафиIотагъэр

21 Мосэ израиль цIыфхэм янахьыжъ упчIэжьэгъухэм
зэкIэми къяджи, ариIуагъ: «Пэсахъ къурмэнэу шъуиуна-
гъохэмкIэ шъушIыщтыр шъуимэл-пчэнхэм къахэшъухи,
шIошъубз. 22 Иссоп уц лъэпкъым щыщэу IапIэ фэдиз
горэ шъушти, къошыным лъэу итым хэжъугъауи, унэ
ихьапIэм ипчъашъхьэрэ ипчъэблыпкъитIурэ ащышъуф,
ау шъуащыщ гори пчэдыжьыр къэсыфэ унэм ерэмыкI.
23 Мысыр цIыфхэр ыгъэкIодынхэу Зиусхьаным хэгъэгур
зэпичыщт, пчъашъхьэми пчъэблыпкъитIуми лъыр заты-
рилъагъокIэ, Зиусхьаныр пчъэмэ аблэкIыщт, псэхэхыр
шъуигъэкIодынэу шъуиунэхэм къаригъэхьащтэп. 24 Мы
зэпстэури шъушIэ, шъоркIи шъукъохэмкIи ахэр егъэшIэрэ
ихъухьанызгъэх. 25 Зиусхьаным къышъуитынэу зыфиIо-
гъэгъэ хэгъэгум шъузихьэкIэ, мы Iофхэр жъугъэцакIэх.
26 ШъуикIалэхэм „Сыд Iофха мыхэр?“ къызышъуаIокIэ,

27 яшъуIу: „Мыр Зиусхьаным пае пэсахъ къурмэн. Зиус-
хьаным мысыр цIыфхэр ыгъэкIодыхэ зэхъум, израиль
цIыфхэм яунэхэм аблэкIыгъ, тиунагъохэм къафэсакъыгъ“».
Арыти цIыфхэм шъхьащэ ашIи, Тхьэр агъэлъэпIагъ.
28 Зиусхьаным Мосэрэ ХьарунэрэкIэ унашъо къызэри-
шIыгъэм тетэу, израиль цIыфхэм зэкIэ агъэцэкIагъ.

ЯпшIэнэрэ тхьамыкIагъор: щыпэлъфыхэм яхьадэгъу

29 Чэщныкъом Зиусхьаным щыпэлъфыхэр зэкIэ Мы-
сыр хэгъэгум щигъэлIагъэх, фирхьаунэу итахътэ тесым
ищыпэлъфыкъо къыщегъэжьагъэу, хьапсыдэсым ищы-
пэлъфыкъо нэсыжьэу, былымхэм ящыпэлъфыхъухэри
зэкIэ. 30 А чэщым фирхьауныр къэтэджыгъ, ащ иIумэт
Iэшъхьэтетхэри мысыр цIыфхэри зэкIэ. Мысыр хэгъэгум
тхьаусыхэ гъы мэкъэшхом зыкъыщиIэтыгъ, сыда пIомэ
хьадэ зэрымылъ унэ щыIагъэп.

Израиль цIыфхэр Мысырым къызэрикIыжьыгъэхэр

31 Фирхьауным Мосэрэ Хьарунэрэ чэщым къаригъа-
щэхи, ариIуагъ: «Шъукъэтэджи, сицIыфхэм шъуахэкI,
шъори израиль цIыфхэми шъукIуи, зэрэшъуIогъагъэу
Зиусхьаным шъхьащэ фэшъушI. 32 ЗэрэшъуIогъагъэу
мэл-пчэнхэри былым пIашъэхэри зыдешъущажьэхи,
шъукIуи, Тхьэм ынэшIу къысщифэнэу шъусфелъэIу».
33 Мысыр цIыфхэм израильхэр яхэгъэгу нахь псынкIэу
зэрикIыжьынхэм дагъэгузажъощтыгъэх, сыда пIомэ
ахэм аIощтыгъэ: «Армырмэ тэ зэкIэми тэлIэ». 34 ЦIыфхэм
ятхьацоу тэджэпс зыхамылъхьагъэр зыдырахьыжьагъ,
ялъэтэнылъэхэр ящыгъынмэ акIоцIыпхагъэхэу атамэ-
мэ атетыгъэх. 35 Израиль цIыфхэм Мосэ зэрариIуагъэу
ашIыгъ, мысыр цIыфхэм ялъэIухэзэ, тыжьыным, дышъэм
ахэшIыкIыгъэу пкъыгъохэр, щыгъынхэри къаIахыгъэх.
36 Зиусхьаным мысыр цIыфхэр израиль цIыфхэм нэшIу-
кIэ къяплъынхэу ышIыгъэти, ахэм тыжьыным, дышъэм

ахэшIыкIыгъэу пкъыгъохэр, щыгъынхэр ялъэIухи, къаIа-
хыгъэх. Джаущтэу ахэм мысыр цIыфхэр къахъункIагъэх.
[37] Израиль цIыфхэр, бзылъфыгъэхэри сабыйхэри хэ-
мылъытагъэхэу, хъулъфыгъэ мин шъих фэдиз хъухэу
лъэсэу, РаIымэсэс дэкIхи, Сукъот ежьагъэх. [38] НэмыкI
цIыф лъэпкъхэм ащыщхэри бэ хъухэу ахэм адежьагъэх,
мэл-пчэнхэри былым пIашъэхэри Iэхъогъу ин дэдэ хъухэу
ягъусагъэх. [39] Ахэм Мысырым тэджэпс зыхамылъхьэгъэ
тхьацоу къыздырахыгъэм хьалыгъу мыкIумыпшыхэр
хашIыкIыгъ, сыда пIомэ Мысырым гузэжъогъуш къы-
рафыгъагъэхэти, аужыпкъэм гъогу гъомыли агъэхьазы-
рынэу игъо ифэгъагъэхэп.
[40] Израиль цIыфхэр Мысырым зэрисыгъэхэр илъэс
шъиплIырэ щэкIырэ. [41] Илъэс шъиплIырэ щэкIырэ
зыщыхъугъэ мэфэ дэдэм Зиусхьаным ицIыф лъэпкъ
зэрэщытэу дзэр зэрагъэуцурэм фэдэу зэхэтэу Мысыр
хэгъэгум къикIыжьыгъ. [42] А чэщым Зиусхьаныр израиль
лъэпкъым къыфэсакъызэ, къыухъуми, Мысыр хэгъэгум
къырищыжьыгъ. А чэщ дэдэр Зиусхьаным къызщиухъу-
мэгъэхэ чэщышъ, израиль цIыфхэм зэкIэми ялIэужхэр
щэIэхэфэ, Зиусхьаныр рагъэлъапIэу, а чэщым сакъынхэ
фае.
[43] Зиусхьаным Мосэрэ Хьарунэрэ къариIуагъ: «Ма-
ры Пэсахъым фэгъэхьыгъэ ихъухьаныгъэр: хымэ цIыф
лъэпкъ щыщ горэми ар ышхы хъущтэп. [44] Ау тыжьынкIэ
къащэфыгъэ хэтрэ пщылIи, сунэт зыпшIыкIэ, ышхын
фит. [45] Хэхэсми чыракIоу аубытыгъэми ар ашхы хъущ-
тэп. [46] Пэсахъ къурмэныр зыщаупщэрыхьэгъэ унэм
щыпшхын фае, ащ ыл унэм ишъумых, икъупшъхьэхэр
шъумыкъутэх. [47] Мы мэфэкIыр зэкIэ израиль цIыфхэм
агъэмэфэкIын фае. [48] Ау нэмыкI лъэпкъ щыщэу къып-
хэсыр, Зиусхьаным и Пэсахъ ыгъэмэфэкIынэу фаемэ,
ащ иунагъо ис хъулъфыгъэ пстэури сунэт ерэшIых. Ащ
ыуж, а хэгъэгум къыщыхъугъэу щыпсэурэмэ афэдэу,

Пэсахъыр ыгъэмэфэкIын фит, ау сунэт амышIыгъэм
ащ щыщ ышхы хъущтэп. [49] Хэгъэгум къыщыхъугъэу
щыпсэурэми хэхэсэу къышъухэсми а зы хабзэр шъуерэI».
[50] Зиусхьаным Мосэрэ ХьарунэрэкIэ унашъо къызэ-
ришIыгъэм тетэу израиль цIыфхэм зэкIэ агъэцэкIагъ.
[51] Мы мэфэ дэдэм Зиусхьаным израиль цIыфхэр дзэр
зэрагъэуцурэм фэдэу зэхэтхэу Мысыр хэгъэгум къыри-
щыжьыгъэх.

ЯпшIыкIущэнэрэ шъхьэр

Зиусхьаным щыпэлъфыхэр фэгъэшъошэгъэнхэр

13 [1] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: [2] «Израиль цIыф-
хэм къафэхъурэ щыпэлъф шъао пэпчъ, цIыфым
къыщегъэжьагъэу былымым нэсыжьэу, ным апэу къы-
хэкIырэ щыпэлъфыхъур къысфэжъугъэшъуаш, сыда
пIомэ ахэр Сэ сыех».

Хьалыгъу мыкIумыпшым имэфэкI

[3] Мосэ илъэпкъэгъухэм ариIуагъ: «ПщылIыпIэм шъу-
къызщикIыжьыгъэу, тэджэпс зыхэлъыр зыщамышхырэ
мы мафэр шъугу ижъугъэлъ, сыда пIомэ Зиусхьаным
кIочIэ лъэшкIэ шъо Мысырым шъукъырищыжьыгъ.
[4] ШъуиикIыжьыгъо мафэр Абиб* мазэр ары. [5] КъэнаIан,
хьат, амэр, еуй, еус цIыфхэм ячIыгоу, щэмрэ шъоумрэ
зыщычъэхэу, Зиусхьаным къышъуитынэу шъуятэжъхэр
гущыIэ пытэкIэ къызэригъэгугъагъэхэм шъузырищэ-
кIэ, мы мазэм мощтэу щыжъугъэмэфэкI: [6] Мэфиблым

---

* 13:4 Ижъырэ джуртыбзэмкIэ мы гущыIэм къикIырэр: зигъо
хъугъэ лэжьыгъашъхьэхэр. Ар илъэсым иапэрэ мазэу фышъ-
хьэ лэжьыгъэхэм ягъо зыщыхъурэм ыцI.

къыкIоцI хьалыгъу мыкIумыпшыр шъушхы. Яблэнэрэ
мафэм Зиусхьаным мэфэкI фэшъушI. 7 Хьалыгъу мы-
кIумыпшыр мэфиблэ шъушхын фае, тэджэпс зыхэлъ
хьалыгъуи сыд фэдэрэ тэджэпси шъузщыпсэурэ чIыпIэ
пстэуми тыдэкIи шъулъэгъунэу ащышъуиIэ хъущтэп. 8 А
мафэм шъуикIалэхэм яшъуIу: „Мысырым тыкъикIыжь
зэхъум, Зиусхьаным къытфишIагъэм пае мыр зыкIыхэд-
гъэунэфыкIырэр“. 9 Ар гукъэгъэкIыжь тамыгъэу шъуIэхэми
шъунэтIэ гузэгухэми атерэт, Зиусхьаным ихабзэ шъужэ
дэрэмыкI, сыда пIомэ Зиусхьаным кIочIэ лъэшкIэ Мы-
сырым шъукъырищыжьыгъ. 10 Мы ихъухьаныгъэр охътэ
гъэнэфагъэм илъэс къэс жъугъэцакIэ.

11 ЕтIанэ Зиусхьаным шъори шъуятэжъхэми гущыIэ
пытэкIэ шъукъызэригъэгугъэгъэ КъэнаIан хэгъэгум
шъурищэу, ар къызышъуитыкIэ, 12 джащыгъум ным
апэу къыхэкIырэ щыпэлъф шъэо пстэури Зиусхьаным
фэжъугъэшъуаш. Былымхэм къахэкIырэ щыпэлъф хъу
пстэури Зиусхьаным фэжъугъэшъуаш. 13 Щыдыбз пэпчъ
ищыпэлъфыхъу ычIыпIэ шъынэхъур ижъугъахь, армыр-
мэ апэрэм ыпшъэтыкъ зэпышъуут. Шъуищыпэлъф шъао
пэпчъи къэшъущэфыжь. 14 ЕтIанэ шъуикIалэхэр „Сыд
мыр зыфэгъэхьыгъэр?“ аIозэ, къызышъоупчIыхэкIэ,
джащыгъум ахэм яшъуIу: „КIочIэ лъэшкIэ Зиусхьаным
Мысырым, пщылIыпIэм, тыкъырищыжьыгъ. 15 Сыда
пIомэ фирхьауным ыгу зэшIуидзи, тыкъымыутIупщыжь
зэхъум, Зиусхьаным щыпэлъфыхъухэр зэкIэ Мысыр хэгъэ-
гум щигъэлIагъэх, цIыф щыпэлъфым къыщегъэжьагъэу
былым щыпэлъфым нэсыжьэу: джащ пае тэ Зиусхьаным
былымхэм къахэкIырэ щыпэлъф хъу пстэури къурмэн
фэтэшIых, тищыпэлъф шъаохэр къэтэщэфыжьых“. 16 А
хабзэр гукъэгъэкIыжь тамыгъэу шъуIэхэми шъунэтIэ-
гухэми атерэт, сыда пIомэ кIочIэ лъэшкIэ Зиусхьаным
Мысырым тыкъырищыжьыгъ».

Израиль цIыфхэр гъогу зэрэтетыгъэхэр

17 Фирхьауным израиль цIыфхэр къызеутIупщыжьхэм,
Тхьэм ахэр филистхэм яхэгъэгу гъогукIэ рищэжьа-
гъэхэп, ар нахь блэгъагъэ нахь мышIэми, сыда пIомэ
Тхьэм къыIуагъ: «ЦIыфхэм заор залъэгъукIэ, кIэгъо-
жьынхэшъ, Мысырым агъэзэжьынкIи мэхъу». 18 Ащ
ычIыпIэкIэ Тхьэм къыдаригъэухьи, шъоф нэкI гъогум-
кIэ, хы Къамылым ылъэныкъокIэ кIохэзэ, цIыфхэр ащ
рищэлIагъэх. Израиль цIыфхэр уIэшыгъэхэу Мысыр
хэгъэгум къикIыжьыгъэх. 19 Мосэ Юсыф икъупшъхьэ-
хэр къыздаригъэштэжьыгъэх, сыда пIомэ Юсыф изра-
иль цIыфхэм Тхьэр шъыпкъэ дэдэмкIэ IэпыIэгъукIэ
къызэрафэкIощтыр къариIуи, икъупшъхьэхэр мыщ
къыздырахыжьынхэу тхьэрыIо пытэ аригъэшIыгъагъ.
20 Израиль цIыфхэр Сукъот дэкIхи, ежьагъэх, кIохэзэ,
шъоф нэкIым ыгъунэу Етам къыщыуцугъэх. 21 Зиус-
хьаныр ахэм мафэм ошъопщэ пкъэум фэдэу гъогур
къаригъэлъэгъузэ, чэщырэ мэшIо пкъэум фэдэу ягъогу
къафигъэнэфызэ, апэ итыгъ. Джаущтэу ахэм чэщи ма-
фи кIонхэ алъэкIыщтыгъ. 22 Ошъопщэ пкъэур мафэм,
мэшIо пкъэур чэщым цIыфхэм апэ итыгъ.

ЯпшIыкIуплIэнэрэ шъхьэр

Хы Къамылым зэрэзэпырыкIыгъэхэр

14 1 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: 2 «Израиль
цIыфхэм агъэзэнышъ, Мыгъдол къалэрэ хымрэ
азыфагу, Пи-Хахъырэт къалэм дэжь, уцупIэ щашIы-
нэу яIу. БэIал-Цэфон къалэм пэчIынатIэу хым дэжь
уцупIэ щышъушI. 3 „Ахэр а чIыпIэм игъощыхьагъэх,
шъоф нэкIым ахэр къимыкIыжьышъунхэу иубытагъэ

хъугъэх“ ыIозэ, фирхьауныр израиль цIыфхэм ягуп-
шысэщт. [4] Сэ фирхьауным ыгу зэшIуезгъэдзэнышъ,
ар шъуауж къихьащт. Фирхьаунымрэ ащ идзэрэ сы-
зэратекIуагъэмкIэ Сэ Сищытхъу къэзгъэлъэгъощт.
Мысыр цIыфхэм Сэ сызэрэ Зиусхьаныр къашIэщт».
Арыти израиль цIыфхэм джаущтэу ашIыгъ. [5] Мысыр
пачъыхьэм цIыфхэр зэрикIыжьыгъапэхэр раIуагъ.
Фирхьаунри ащ иIумэт Iэшъхьэтетхэри кIэгъожьы-
гъэхэу, ахэм аIуагъ: «Сыда тэ тшIагъэр? Сыда израиль
цIыфхэу Iоф зэдгъашIэщтыгъэхэр зыкIэтыутIупщы-
жьыгъэхэр?»

[6] Фирхьауным икупсынкIэ зэкIаригъэшIагъ, ицIыф-
хэри зыдыригъэжьагъэх. [7] ХэшыпыкIыгъэ купсынкIэу
шъих, Мысырым ит купсынкIэхэри, дзэ пащэу ахэм
яIэхэри зэкIэ ащ зыдырищэжьагъэх. [8] Зиусхьаным Мы-
сырым ипачъыхьэ фирхьауным ыгу зэшIуригъадзи, из-
раиль цIыфхэм алъыригъэжьагъ. Ежь израиль цIыфхэр
гушхоу* кIощтыгъэх. [9] Фирхьауным ишыхэри, икуп-
сынкIэхэри, ишыухэри, идзи, зэкIэ зэгъусэхэу, израиль
цIыфхэм алъежьэхи, хы Iушъом, Пи-Хахъырэт дэжь,
БэIал-Цэфон пэчIынатIэу израиль цIыфхэу къэуцугъэ-
хэм акIэхьагъэх.

[10] Фирхьауныр къэблэгъагъ. Израиль цIыфхэр къы-
зэплъэкIыгъэх, мары мысыр цIыфхэр ауж зэритхэр
къалъэгъуи, лъэшэу къэщтагъэх, Зиусхьаным куо мэ-
къэшхокIэ зыфагъэзагъ. [11] Мосэ раIуагъ: «ТызчIалъ-
хьажьын къэ Мысырым щыIэпти ара шъоф нэкIым
тилIыхьанэу тыкъызкIэпщагъэр? Мысырым тыкъип-
щи, сыда джы къытэпшIагъэр? [12] „Тауж икI, мысыр
цIыфхэм Iоф афэтэрэшI“ тIуи, ардэдэр арба Мысырым

---

* **14:8** Ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым мы гущы-
Iэр зэрэхэтыр къыбгурыIон зэрилъэкIыщтыр: Зиусхьаным
къыухъумэхэзэ.

къыщыотIогъагъэр? Шъоф нэкIым тикIодэн нахьи,
мысыр цIыфхэм тафэлажьэщтыгъэмэ нахьышIу-
гъэба?» 13 Ау Мосэ ариIожьыгъ: «Шъумыщынэу пы-
тэу шъущыт, Зиусхьаным шъукъызэригъэнэжьыщтыр
непэ шъулъэгъущт, сыда пIомэ мысыр цIыфэу джы
шъулъэгъухэрэр ныбжьи шъулъэгъужьыщтхэп. 14 Шъу-
мыгумэкI, Зиусхьаныр шъощ пае зэощтышъ, зыжъу-
гъэрэхьат».

15 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Сыда куо мэкъэш-
хокIэ укъызкIысаджэрэр? Израиль цIыфхэм апэ ра-
гъэхъунэу яIу. 16 О уибэщ къэIэти, пIэ хым тещай, ар
зэIугъэкIи, израиль цIыфхэр хы лъэчIэ гъушъэмкIэ
зэпырэрэкIых. 17 Сэ мысыр цIыфхэм агухэр джы зэшIуя-
сэгъадзэ, ахэр шъуауж къихьащтых. Фирхьауными, зэкIэ
идзи, икупсынкIэхэми, ишыухэми ясшIэщтымкIэ Сэ
Сищытхъу зыфэдэр къэзгъэнэфэщт. 18 ФирхьаунымкIи,
ащ икупсынкIэхэмкIи, ишыухэмкIи Сищытхъу къызыз-
гъэлъагъокIэ, Сэ Сызэрэ Зиусхьаныр мысыр цIыфхэм
къашIэщт».

19 Тхьэм и МэлэIичэу израиль цIыфхэм апэ итыгъэр ауж
итынэу къэкIуагъ, ошъопщэ пкъэоу апашъхьэ итыгъэри
ауж къиуцуагъ. 20 Джаущтэу мысыр цIыфхэмрэ израиль
цIыфхэмрэ азыфагу дэуцуагъ, зыхэмкIэ ошъопщэ шIун-
кIэу щытыгъ, адрэхэм апае чэщым къыгъэнэфыщтыгъэ.
Чэщыр екIыфэ бгъуитIумкIэ щыIэхэр зэпэблагъэ хъунхэ
алъэкIыгъэп.

21 Мосэ ыIэ хым тырищэягъ. Зиусхьаным чэщ реным
къокIыпIэм къикIырэ жьыбгъэшхомкIэ хыр зэрифэзэ,
псыр зэгуигъэкIи, хы лъачIэр ыгъэгъушъыгъ. 22 Израиль
цIыфхэр хы лъэчIэ гъушъэмкIэ зэпырыкIыгъэх: псыр
яджабгъукIи ясэмэгукIи, дэпкъым фэдэу, бгъуитIумкIи
щытыгъ. 23 Мысыр цIыфхэр ахэм алъежьагъэх, фирхьа-
уным зэкIэ ишыхэри, икупсынкIэхэри, ишыухэри ауж
итхэу чъэхэзэ, хы гузэгум нэсыгъэх. 24 Нэфшъагъом

дэжь Зиусхьаныр машIом фэдэу къэнэфырэ ошъопщэ
пкъэум хэтэу къеплъыхи, мысырхэм ядзэ къызыхэп-
лъэм, ахэр лъэшэу къыгъащтэхи, ашIэжьыщтыр амы-
шIэу Iэчъэ-лъачъэу ришIыхьагъэх. [25] Зиусхьаным куп-
сынкIэхэм ящэрэхъхэр хэнэнхэу ышIыгъэхэти*, ахэр
ерагъэу кIощтыгъэх. Арыти мысыр цIыфхэм аIуагъ:
«Зиусхьаныр израиль цIыфхэм апае къытэзаошъ, ахэм
ауж тижъугъэкIыжь».
[26] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «ПIэ хым тещайи,
псыр мысыр цIыфхэми, якупсынкIэхэми, яшыухэми
къатеощт». [27] Арыти Мосэ ыIэ хым тырищайи, пчэдыжь
нэфшъагъом псыр ичIыпIэ ихьажьыгъ. Мысыр цIыфхэу
псым ипэгъокIэу чъэщтыгъэхэм ар къатеуагъ. Джауштэу
Зиусхьаным мысыр цIыфхэр хы гузэгум щычIыригъэхьа-
гъэх. [28] КупсынкIэхэу, шыухэу, фирхьауным зэкIэ идзэу
израиль цIыфхэм ауж итхэу хым хэхьэгъагъэхэм псыр
къызэгохьажьи, къатеуагъ, ахэм ащыщэу зы нэбгыри
къэнагъэп. [29] Ежь израиль цIыфхэр хы лъэчIэ гъушъэмкIэ
зэпырыкIыгъэх: псыр яджабгъукIи ясэмэгукIи, дэпкъым
фэдэу, бгъуитIумкIи щытыгъ.
[30] Зиусхьаным а мафэм израиль цIыфхэр мысыр цIыф-
хэм къаIэкIихыжьыгъэх, израиль цIыфхэм адрэхэм
яхьадэхэр хы нэпкъым Iулъхэу алъэгъугъэх. [31] Джауштэу
Зиусхьаным ыкIочIэ лъэшэу мысыр цIыфхэмкIэ къы-
гъэлъэгъуагъэр израиль цIыфхэм алъэгъугъ. ЦIыфхэр
Зиусхьаным щыщынэхи, Зиусхьаныри Ащ иIумэт Моси
ашIошъ хъугъэх.

---

* 14:25 Ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым зэрэхэтыр: щэрэхъхэр кIигъэзыгъэхэти. АдыгабзэмкIэ зэдзэкIыгъэр «Септуагинтым» – ижъырэ урымыбзэмкIэ зэрадзэкIыжьыгъэ Iэпэрытхым техыгъ.

ЯпшIыкIутфэнэрэ шъхьэр

Шъхьафитныгъэр зыгъотыжьыгъэ цIыфхэм ящытхъу орэд

15 1 Джащыгъум Моси израиль цIыфхэми Зиусхьаным мы орэдыр къыфаIуагъ:

Зиусхьаным орэд къыфэсIощт,
ЗэкIэми апшъэ щыIэм,
шыхэри ахэм атесхэри хым чIезгъэхьагъэхэм.
2 Зиусхьаныр ары кIуачIэ къысэзытырэр,
Ары сиорэд зэхьылIагъэр;
си КъэгъэнэжьакIоу Ар хъугъэ.
Ар сэ си Тхь, щытхъу фэсIощт,
ДэсIэтэещт лъагэу тятэмэ я Тхьэ.
3 Зиусхьаныр зэолI,
Ащ ыцIэр «ЕгъэшIэрэ Зиусхьан»!
4 Фирхьауным икупсынкIэхэри идзи
Ащ хым чIыригъэхьагъэх,
ащ ихэшыпыкIыгъэ дзэпащэхэр
хы Къамылым ригъэтхьэлагъэх.
5 Псы бэжъутэхэр ахэм къатеуагъэх,
мыжъом фэдэу куупIэм ахэр чIихьагъэх.
6 ПIэ джабгъу, Зиусхьан, щытхъушхо пылъ,
пIэ джабгъу, Зиусхьан, пыир зэхигъэтэкъуагъ.
7 ЗыкъыппэзыIэтыгъэхэм уатекIуагъ О
Уитетыгъо кIуачIэкIэ.
Уигубж машIо О яптIупщыгъ,
ахэр фыркъом фэдэу О бгъэстыгъэх.
8 О укъызепщэм псыхэр зэIукIотыгъэх,
хыорхэр, дэпкъым фэдэу, зандэу уцугъэх,

щызэтекъагъэх псы бэжъутэхэр хы гузэгум.
9 Пыим зэриIожьыгъ: «Салъежьэн ахэм,
сакIэхьан, къонтхъыр згощын;
чатэр къисхынышъ, сыгужъыр атезгъэпщэхэн,
сIэхэмкIэ ахэр зэхэсыукIэных».
10 О Упсэ кIуачIэкIэ жьыр къебгъапщи,
ахэм хыр къатебгъэуагъ:
пцашIом фэдэу, псышхом ычIэгъ хъугъэх ахэр.
11 Хэта, Зиусхьан,
Ощ фэдэу тхьэмэ ахэтыр?
Хэта, Ощ фэдэу,
лъапIэу, щытхъушхор зифэшъуашэу,
Iоф гъэшIэгъонхэр зышIэшъоу щыIэр?
12 О пIэ джабгъу къэбгъэлъэгъуагъ:
Уипыйхэр чIыгум ебгъэдырыщтых.
13 О епщэжьагъ
цIыф лъэпкъэу къэбгъэнэжьыгъэр.
УишIулъэгъу мыкIодыжькIэ ар къеощэкIы,
кIуачIэу О уиIэмкIэ
УипсэупIэ лъапIэ ащ феогъэузэнкIы.
14 ЦIыф лъэпкъхэм ар зэхахышъ, мэкIэзэзых:
фылист цIыфхэр щынэгъошхом
зэлъиштагъэх.
15 Джащыгъум Едом инахьыжъ пащэхэр
къэгузэжъуагъэх,
Моабмэ япащэхэр кIэзэзыным
зэлъиштэщтых,
КъэнаIан цIыфхэм агучIэ изыгъ.
16 ТхьамыкIэгъошхомрэ щынэгъошхомрэ ахэр зэ-
лъарэубытых.
О пкIуачIэ ахэр мыжъом фэдэу
зэтырерэгъакъэх –
О УицIыф лъэпкъ блэкIыфэ, Зиусхьан,
цIыф лъэпкъэу пщэфыжьыгъэр, блэкIыфэ.

17 О ахэр ипщэщтых уи Унэ лъапIэу
уикъушъхьэ щыIэм,
Ор-Орэу, Зиусхьан, бгъэуцугъэм!
О псэупIэу зыфэпшIыжьыгъэм ибгъэтIыс-
хьащтых, Зиусхьан.
18 Зиусхьаныр пачъыхьащт
лIэшIэгъу зэпымычыжьхэм, егъашIэм!
19 Джаущтэу фирхьауным ишхэр икупсынкIэхэмрэ
ишыухэмрэ ягъусэхэу хым зыхэхьэхэм, Зиусхьаным хым
ипсыхэр ахэм къатыригъэожьхи, израиль цIыфхэр хы
лъэчIэ гъушъэмкIэ зэпырыкIыгъэх.

Марыям иорэд

20 Хьарунэ ышыпхъоу Марыям тхьэлIыкIом шъонтрыпэр
къыштагъ, зэкIэ бзылъфыгъэхэри шъонтрыпхэр аIыгъхэу,
гушIогъошхом хэтхэу загъэчэрэгъузэ, ыуж езэрэгъэхьа-
гъэх. 21 Марыям ахэм апашъхьэ орэдыр къыщыхидзагъ:

Зиусхьаным орэд къыфашъуIу,
ЗэкIэми апшъэ щыIэм,
шыхэри ахэм атесхэри хым чIезгъэхьагъэхэм.

Марэм ипсы дыдж

22 Мосэ израиль цIыфхэр хы Къамылым къыIуищхи,
рищэжьагъэх. Шур шъоф нэкIым ахэр рищэхи, псы
щамыгъотэу мэфищэ кIуагъэх. 23 Марэ чIыпIэм къэсы-
гъэх, ау ащ щыIэ псыр зэрэдыджым къыхэкIэу ешъонхэ
алъэкIыгъэп. Джары а чIыпIэм Марэ зыкIыфаусыгъэри*.
24 Арыти цIыфхэр Мосэ фэмыразэхэу, «Сыда тызэшъощ-
тыр?» аIозэ, гыещтыгъэх. 25 Мосэ Зиусхьаным зыфигъа-
зи, лъэшэу куозэ, елъэIугъэти, Зиусхьаным ащ чъыгыр
къыригъэлъэгъугъ. Ащ икъутамэ псым зыхедзэм, псыр

* 15:23 Ижъырэ джуртыбзэмкIэ Марэм къикIырэр «дыджы».

уешъон плъэкIынэу дэгъу хъугъэ. А чIыпIэм Тхьэм уна-
шъохэмрэ шапхъэхэмрэ цIыф лъэпкъым къыщыритыгъэх,
ащ дэжьым ахэр щиушэтыхэзэ, 26 Зиусхьаным къыIуагъ:
«Зиусхьанэу шъуи Тхьэ къыIорэм шъуедэIоу, Ащ къе-
кIущтхэр шъушIэу, иунашъомэ шъунаIэ атежъугъэтэу,
ишапхъэхэр зэкIэ жъугъэцакIэхэмэ, ащыгъум Мысырым
къыфэзгъэкIогъэ узхэм ащыщ гори къыжъунэзгъэсыщ-
тэп, сыда пIомэ Сэ Сы Зиусхьан, СышъуиIэзэгъу!»
27 Израиль цIыфхэр Елым чIыпIэм нэсыгъэх, ащ псы-
нэкIэчъ пшIыкIутIурэ хъурмэ чъыг тIокIищырэ пшIырэ
щыIагъ. Джа псынэкIэчъхэм адэжь уцупIэ щашIыгъ.

ЯпшIыкIухэнэрэ шъхьэр

Тхьэм гъомлапхъэ шъоф нэкIым къызэрэщаритыгъэр

16 1 Израиль цIыфхэр зэкIэ зэрэзэхэтхэу Елым къы-
дэкIхи, Мысыр хэгъэгум къызикIыжьыгъэхэм
ыуж зы мазэ тешIагъэу, Елымрэ Синайрэ азыфагу илъ
шъоф нэкIэу Син къэкIуагъэх. 2 Шъоф нэкIым итхэу
израиль цIыфхэр зэкIэ зэрэзэхэтхэу Мосэрэ Хьарунэрэ
афэмыразэхэу джыри ягыигъэх.

Израиль цIыфхэр зэрэгыещтыгъэхэр

3 Израиль цIыфхэм ахэм араIуагъ: «Е, Зиусхьаным
Мысыр хэгъэгум тыригъэкIодэгъагъэмэ нахьышIугъ!
Ащ лыр зэрылъ щыуанмэ тащыкIэрысэу, зэтэгъэшхэ-
кIыфэ хьалыгъур щытшхыщтыгъ. Шъо тызэрэзэхэтэу
гъаблэм тежъугъэгъэлIэнэу шъоф нэкIым тыкъэшъу-
щагъ». 4 ЕтIанэ Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Мары,
Сэ ощхым фэдэу хьалыгъур ошъогум къышъуфезгъэ-
хыщт. Арышъ, мафэ къэс цIыфхэр къикIыхэзэ, ма-
фэм яшыкIэгъэщтым фэдиз къарэугъойи, Сэ сихабзэ

тетэу зекIощтхэми-мызекIощтхэми ахэр Сэ згъэунэ-
фыщтых. 5 Яхэнэрэ мафэм къахьырэр загъэхьазыркIэ,
ар нэмыкI мафэхэм къахьырэм фэдитIукIэ нахьыбэу
къычIэкIыщт». 6 Мосэрэ Хьарунэрэ израиль цIыфхэр
зэкIэ зэрэзэхэтхэу араIуагъ: «Мысыр хэгъэгум шъу-
къизыщыжьыгъэр зэрэ Зиусхьаныр пчыхьашъхьэ шъо
къэшъушIэщт. 7 Пчэдыжьым Зиусхьаным и Щытхъушхо
шъулъэгъущт, сыда пIомэ Зиусхьаным шъузэрэгыягъэр
къызэхихыгъ. Тэ тыхэта шъукъытэгыинэу?» 8 ЕтIани
Мосэ къыIуагъ: «Зиусхьаным пчыхьэм шъушхынэу лы
къышъуитэу, пчэдыжьым шъузыфаем фэдиз хьалыгъуи
зышъуигъэшхыкIэ, къэшъушIэщт, сыда пIомэ Зиусхьа-
ным шъуфэмыразэу шъузэрэгыерэр Ащ къызэхихыгъ.
Тэ тыхэта? Тэрэп шъузэгыирэр, Зиусхьаныр ары нахь».
9 Мосэ Хьарунэ риIуагъ: «Зэрэизраиль цIыф лъэпкъэу
яIу: „Зиусхьаным ыпашъхьэ шъукъиуцу, сыда пIомэ
шъузэрэгыягъэр Ащ къызэхихыгъ“». 10 ЕтIанэ Хьарунэ
зэкIэ израиль цIыфхэм адэгущыIэзэ, ахэр шъоф нэкIым
ылъэныкъокIэ зэплъэхэм, мары, ошъуапщэм хэтэу Зи-
усхьаным и Щытхъушхо къафэлъэгъуагъ. 11 Зиусхьаным
Мосэ къыриIуагъ: 12 «Сэ израиль цIыфхэм ягые макъэ
зэхэсхыгъ. Ахэм яIу: „Пчыхьашъхьэ лы шъушхыщт,
пчэдыжьым хьалыгъукIэ зыжъугъэшхэкIыщт“. Сэ сы-
зэрэ Зиусхьаныри сызэрэ шъуи Тхьэри джащыгъум
къэшъушIэщт».

Тхьэм хьалыгъурэ лырэ къызэраритыгъэр

13 Пчыхьэм ныбгъухэр къэбыбхи, уцупIэр зэлъаб-
гъагъ, пчэдыжьым уцупIэм дэжь осэпсыр телъыгъ.
14 Пчэдыжьым осэпсыр зытекIыжьым, мары, лэжьыгъэ
зэтегъэпхъыгъэм ехьщырэу, шъхъашъхъэу, чъэпым
фэдэу зыгорэ шъоф нэкIым ышъхьашъо телъ. 15 Изра-
иль цIыфхэм ар залъэгъум, зэраIожьыгъ: «Сыда мыр?»
Сыда пIомэ ар зылIэужыгъор ашIэщтыгъэп. Мосэ ахэм

ариIуагъ: «Мыр Зиусхьаным хьалыгъоу къышъуитырэр
ары. 16 Мары Зиусхьаным иунашъор: нэбгырэ пэпчъ
ежь фэшхыщтым фэдиз, Iомэр зыфаIорэ шыкъум* из
къерэугъой, зы нэбгырэм телъытагъэу, шъхьадж ичэ-
тэн гъэIагъэ чIэс нэбгырэ пчъагъэм телъытагъэу къэ-
шъуугъой». 17 Израиль цIыфхэм джаущтэу ашIыгъ, зым
нахьыбэу, адрэм нахь макIэу къаугъоигъ. 18 IомэрымкIэ
запщым, бэу зыугъоигъэм къемылыекIэу, макIэу зыу-
гъоигъэми щыкIагъэ имыIэу, шъхьадж фэшхыщтым
фэдиз къыугъоигъэу къычIэкIыгъ. 19 Мыщ дэжьым
Мосэ ахэм ариIуагъ: «Зыми пчэдыжьым нэс мыр къе-
рэмыгъан». 20 Ау Мосэ ахэр емыдэIухэу, зыгорэмэ ащ
щыщ пчэдыжьым нэс къагъэнагъ. Арыти хьамлыухэр
хидзэхи, шъумэр къыпыу хъугъэ. Мосэ ахэм афэгуб-
жыгъ. 21 Джэущтэу пчэдыжьым жьэу ар къаугъоищты-
гъэ, шъхьадж ежь фэшхыщтым фэдиз. Тыгъэм къызи-
гъэплъыкIэ, ар ткIужьыщтыгъэ.

Тхьэм шэмбэтыр зыгъэпсэфыгъо мафэу
къызэрафигъэнэфагъэр

22 Мары яхэнэрэ мафэм хьалыгъур фэдитIукIэ нахьы-
бэу, нэбгырэ пэпчъ телъытагъэу Iомэр тIурытIу къа-
угъоигъ. ЗэкIэ израиль цIыфхэм япащэхэр къакIохи,
Iофыр зытетыр Мосэ къыфаIотагъ. 23 Арыти Мосэ ахэм
къариIожьыгъ: «Зиусхьаным къыIуагъэр мары: неущ
зыгъэпсэфыгъу, Зиусхьаным фэгъэхьыгъэ шэмбэт лъа-
пIэшъ, жъугъэжъэн фаер жъугъажъэ, жъугъэжъон фаери
непэ жъугъажъо, къэнэжьырэр зэкIэ жъугъэтIылъи, неущ
нэс щыжъугъэлъ». 24 Мосэ унашъо къызэрафишIыгъэм
тетэу ар агъэтIылъыгъ, ащ шъуми пыугъэп, хьамлыуи
хидзагъэп. 25 Мыщ дэжьым Мосэ ариIуагъ: «Зиусхьаным
ихьалыгъу непэ шъушхы: сыда пIомэ непэ Зиусхьаным

* 16:16 Iомэрыр литри 2 фэдиз мэхъу.

ишэмбэт маф, непэ ар шъофым ижъугъотэщтэп. [26] Мэ-
фихрэ ар шъуугъой, яблэнэрэ мафэр – шэмбэтышъ, а
мафэм ар щыIэщтэп». [27] ЦIыфхэм ащыщ горэхэр яблэнэ-
рэ мафэм угъоенхэу къыдэкIыгъэх, ау зи къагъотыгъэп.
[28] Арыти Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Сыд фэдизрэ
Сиунашъохэмрэ Сихабзэхэмрэ шъумыгъэцакIэхэу шъу-
хэтыщта? [29] Шъуфэсакъ: Зиусхьаным шэмбэтыр къы-
шъуитыгъэшъ, тхьэмафэм ияхэнэрэ мафэ мэфитIум
шъуфикъунэу хьалыгъу Ащ къышъуфырегъэхы. Арышъ,
яблэнэрэ мафэм нэбгырэ пэпчъ ядэжь ерэс, хэти ичIыпIэ
имыкIэу щэрэс». [30] Джаущтэу яблэнэрэ мафэ къэс цIыф-
хэм загъэпсэфыщтыгъ. [31] Израиль цIыфхэр хьалыгъум
монкIэ* еджагъэх. Ар къонкIэм ехьыщырыгъ, фыжьыгъ,
шъоу зыхэлъ хьарыпIым фэдагъ. [32] Мыщ дэжьым Мо-
сэ ариIуагъ: «Мары Зиусхьаным унашъоу къышIыгъэр:
мысыр чIыгум шъукъызесэщыжьым, шъоф нэкIым
щышъозгъэшхыгъэ хьалыгъур алъэгъуным пае шъуи-
лIэуж зэкIэлъыкIохэм зыдаIыгъынэу моныр Iомэрым
из шъушIы». [33] Мосэ Хьарунэ риIуагъ: «Зы шыкъу шти,
Iомэрым из моныр ащ илъхьи, шъуилIэуж зэкIэлъы-
кIохэм къаухъумэнэу Зиусхьаным ыпашъхьэ игъэуцу».
[34] Зиусхьаным МосэкIэ унашъо къызэришIыгъэм тетэу,
Хьарунэ ар шыхьат папкIэу пхъонтэ лъапIэм ыпашъхьэ
ригъэуцогъагъ.

[35] Израиль цIыфхэр зыщыпсэунхэ алъэкIыщт чIыгум,
КъэнаIан хэгъэгум игъунапкъэмэ къанэсыфэхэ, моныр
илъэс тIокIитIурэ ашхыгъ. [36] Iомэрыр ефа** зыфаIорэ
пщэлъэ шапхъэм фэдипшIыкIэ нахь цIыкIу.

* 16:31 Ижъырэ джуртыбзэмкIэ къызэраIощтыгъэр: ман. Ащ къикIырэр: мыр сыд?

** 16:36 Литрэ 20 фэдиз зэрыфэрэ шыкъу.

ЯпшIыкIублэнэрэ шъхьэр

Тхьэм псыр къушъхьэ мыжъобгым
къызэрэхигъэкIыгъэр

17 [1] ЗэкIэ израиль цIыфхэр Зиусхьаным къызэрари-
Iуагъэм тетэу, Син шъоф нэкIым икIыхи, къэу-
цухэмэ, етIанэ лъыкIуатэхэзэ, Рефидим чIыпIэм къэсхи,
уцупIэ щашIыгъ, ау цIыфхэр зэшъонхэ псы щыIагъэп.
[2] Арыти Мосэ агъэмысэзэ, раIощтыгъэ: «Тешъонэу псы
къытэт». Мосэ ахэм ариIожьыгъ: «Сыда шъукъызкIысэда-
орэр? Сыда Зиусхьаныр зыкIэшъуушэтырэр?» [3] ЦIыфхэр
ащ дэжьым псы щыфалIэщтыгъэхэти, «Сыда Мысырым
тыкъызфипщыжьыгъэр, тисабыйхэри, тибылымхэри
псыфалIэм тебгъэгъэлIэнэу ара?» — аIозэ, Мосэ егы-
ищтыгъэх. [4] Арыти Мосэ лъэшэу куозэ, Зиусхьаным
зыфигъэзагъ: «Сыда сэ мы цIыфхэм ясшIэщтыр? ТIэкIу
горэ тешIэжьмэ, мыжъорыокIэ саукIыщт». [5] Зиусхьаным
Мосэ къыриIожьыгъ: «ЦIыфхэм апэ ишъи, Израиль
инахьыжъ упчIэжьэгъухэм ащыщхэр зигъэгъусэхи, Нил
псыхъом узэрэхэогъэ бэщыр зыдашти, кIо. [6] Сэ Хъорэб
къушъхьэм дэжь, мыжъобгым уапашъхьэ сыкъыщиу-
цощт. О мыжъобгым уеощт, ащ псыр къыхэчъынышъ,
цIыфхэр ешъощтых». Израиль инахьыжъ упчIэжьэгъу-
хэм янэрылъэгъоу джаущтэу Мосэ ышIыгъ. [7] Израиль
цIыфхэм «Зиусхьаныр тэ тигъуса хьаумэ тимыгъуса?»
аIозэ, агъэмысэу, къызэредэуагъэхэми Зиусхьаныр зэ-
раушэтыгъэми къахэкIэу Мосэ а чIыпIэм МасэкIи — ащ
къикIырэр «ушэтыпIэ», МэрыбэкIи — ащ къикIырэр
«гъэмысапIэ» — еджагъ.

Iамэлыкъхэм зэрязэуагъэхэр

[8] ЕтIанэ Iамэлыкъ цIыфхэр къакIохи, израиль цIыфхэм
Рефидим чIыпIэм дэжь къыщязэуагъэх. [9] Мосэ Ехъошуа
риIуагъ: «ЛIыхэр къыхэхыхи, кIуи, Iамэлыкъхэм язау.
Сэ неущ Iуашъхьэм ышыгу сытеуцощт, Тхьэм ибэ-
щи сIыгъыщт». [10] Мосэ зэриIуагъэу Ехъошуа ышIыгъ,
Iамэлыкъхэм язэонэу кIуагъэ. Мос, Хьарун, Хъур аIоу
Iошъхьэ шыгум дэкIоягъэх. [11] Мосэ ыIэхэр диIэтаехэ
зыхъукIэ, израиль лъэпкъыр текIощтыгъэ, ахэр къызы-
рихьыхыжьхэкIэ, Iамэлыкъ лъэпкъыр текIощтыгъэ. [12] Ау
Мосэ ыIэхэр къызэонтэгъухэм, мыжъор къашти, ар ащ
тырагъэтIысхьагъ. Хьарунэрэ Хъуррэ, зыр зы бгъумкIэ,
адрэр адрэ бгъумкIэ щытхэу, ащ ыIэхэр даIыгъыгъэх.
Джарэущтэу тыгъэр къохьафэ ащ ыIэхэр дэIэтэегъа-
гъэх. [13] Арыти Ехъошуа чатэкIэ Iамэлыкъи ицIыфхэри
зэхиупкIэтагъэх.
[14] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Мы хъугъэр ащы-
мыгъупшэжьыным пае, тхылъым датхи, Iамэлыкъхэр
кIодыкIае зэрэсшIыщтхэм Ехъошуа къыфедж». [15] Мыщ
дэжьым Мосэ къурмэншIыпIэ щызэтырилъхьи, «Зиус-
хьаныр – ситекIоныгъэ ибыракъ» цIэу фиусыгъ. [16] «Сыда
пIомэ, – ыIуагъ ащ, – Зиусхьаным ыцIэкIэ тхьэлъанэ
сэшIы: Зиусхьаныр Iамэлыкъ цIыфхэм лIэуж зэкIэлъы-
кIохэм язэощт».

ЯпшIыкIуенэрэ шъхьэр

Мосэ ишIупщ Итрэу къызэрэкIуагъэр

18 [1] Тхьэм Израиль Мысырым къызырещыжьым,
Моси Ежь илъэпкъэу Израили апае Ащ ышIагъэр
зэкIэ Мосэ ишIупщэу, мыдиан къурмэнышIэу Итрэу

зэхихыгъэх. [2] Арыти Мосэ ишІупщэу Итрэу зыдырищэ-
жьагъэх: Мосэ ишъузэу, ащ ыпэкІэ ятэ дэжь къызэригъэ-
гъэзэжьыгъэгъэхэ Циппорэрэ [3] яшъэуитІурэ. ТІум язым
ыцІагъэр Гъэршэм*, сыда пІомэ Мосэ ыІощтыгъ: «Сэ
хымэ хэгъэгум хэхэсэу сис»; [4] адрэм ыцІагъэр ЕлыІэзэр**,
сыда пІомэ Мосэ ыІощтыгъ: «Сятэ и Тхьэ сэ ІэпыІэгъоу
сиІагъ, фирхьауным ичати сыкъыІэкІихыжьыгъ». [5] ИшІуп-
щэу Итрэу Мосэ ишъузрэ ыкъуитІурэ игъусэхэу шъоф
нэкІым, Тхьэм икъушъхьэ дэжь уцупІэ щязгъэшІыгъэ
Мосэ дэжь къэкІуагъ. [6] «Сэ, уишІупщэу Итрэу, уишъузрэ
пкъуитІурэ скІыгъухэу уадэжь тыкъэкІуагъ» ыІуи, Итрэу
Мосэ макъэ ригъэІугъ. [7] Мосэ ишІупщ къыпэгъокІыгъ,
шъхьащи къыфишІыгъ, къебэугъ, шІуфэс зызэрахым ыуж,
ахэр чэтэн гъэІагъэм чІэхьагъэх. [8] Ащ дэжьым Зиусхьа-
ным фирхьауными зэкІэ мысыр цІыфхэми Израиль пае
аришІагъэхэри, къинэу гъогум ащыпэкІэкІыгъэ пстэури,
Зиусхьаным а къинхэм къызэрахищыжьыгъэхэри Мосэ
ишІупщ къыфиІотагъэх. [9] Зиусхьаным Израиль мысыр
цІыфхэм къызаІэкІехыжьым, шІугъэу къафишІэгъэ пстэ-
умэ Итрэу агъэгушІуагъ. [10] Итрэу къыІуагъ: «Зиусхьанэу
мысыр цІыфхэми фирхьаунми шъуакъыІэкІэзыхыжьы-
гъэм, мысыр цІыфхэм ябжь шъуилъэпкъ тезыхыжьыгъэм
щытхъур ий. [11] Джы сэ къэсшІагъ Зиусхьаныр тхьэ пстэ-
уми зэранахь лъэшыр, сыда пІомэ зызышІошІыжьырэ
мысыр цІыф пагэхэм ятетыгъо Ащ шъуещиухъумагъ».
[12] Ащ ыуж Мосэ ишІупщэу Итрэу къурмэнгъэсти нэмыкІ
къурмэнхэри Тхьэм фишІыгъэхэти, Хьаруни Израиль
инахьыжъ упчІэжьэгъухэри зэкІэ Мосэ ишІупщ Тхьэм
ыпашъхьэ щыдэшхэнхэу къэкІуагъэх.

---

* 18:3 Мы цІэм ижъырэ джуртыбзэмкІэ къэІуакІэу иІэм имэ-
хьанэ зыпэблагъэр «хымэ хэгъэгум щыщ» зыфиІорэр ары.
** 18:4 Ижъырэ джуртыбзэмкІэ тхыгъэ Іэпэрытхым мы гущыІэм
мэхьанэу щыриІэр: «Си Тхьэ сиІэпыІэгъу».

Итрэу Мосэ зэригъэгъозагъэр

[13] ЯтIонэрэ мафэм Мосэ лъэпкъым иIофхэр зэхифын-
хэу тIысыгъэ. Пчэдыжьым къыщегъэжьагъэу пчыхьэ
нэс цIыфхэр Мосэ дэжь щызэхэтыгъэх. [14] Мосэ цIыф-
хэм аришIэрэр зэкIэ ащ ишIупщ зелъэгъум, риIуагъ:
«Сыда мы цIыфхэм япшIэрэр? Сыда зыкIыуизакъори,
пчэдыжьым къыщегъэжьагъэу пщэпэ зэхэогъум нэс
цIыфхэр уадэжь зыкIыщызэхэтхэри?» [15] Мосэ ишIупщ
къыриIожьыгъ: «Тхьэм еупчIынхэу цIыфхэр садэжь къэ-
кIох, [16] зэнэкъокъу азыфагу къызыдахьэкIэ, ахэр садэжь
къэкIохэшъ, модрэми мыдрэми иIоф зэхэсэфы, Тхьэм
ишапхъэхэмрэ ихабзэхэмрэ ясэгъашIэх». [17] Ау ишIупщ
Мосэ къыриIуагъ: «УиIофшIакIэ тэрэзэп, [18] сыда пIомэ
ори цIыфэу уигъусэхэми къиным шъухэтыщт. Мы Iофыр
оркIэ хьылъащ, уизакъоу ар бгъэцэкIэн плъэкIыщтэп.
[19] Арышъ, къыосIощтым къедэIу, сэ узгъэгъозэщт, Тхьэри
уигъусэщт: цIыфхэм урялIыкIоу, ахэм яIофхэр епхьы-
лIэхэу Тхьэм ыпашъхьэ уитыщт. [20] Тхьэм ишапхъэхэмрэ
ихабзэхэмрэ ахэм ягъашIэх, зытетынхэ фэе гъогухэр,
ашIэн фэе Iофхэр агурыгъаIох. [21] О цIыфхэм къахэх чан-
хэу, Тхьэм щынагъо физиIэхэу, шъыпкъагъэ зыхэлъхэу,
мылъкукIэ дэмыгъэхышъуіщтхэр. Ахэр нэбгырэ минымэ,
нэбгыришъэмэ, нэбгырэ шъэныкъомэ, нэбгыripшIымэ
яIэшъхьэтетынхэу гъэуцух. [22] Сыдигъуи ахэм цIыфхэр
зыфызэнэкъокъухэрэр зэхарэфых, зэнэкъокъушхо горэ
къахахьэмэ, о зыкъыпфарэгъаз, нахь къызэрыкIохэр
ежьхэм зэхарэфых. Джаущтэу орыкIи нахь псынкIэщт,
ежьхэми уикъин къыбдаIэтыщт. [23] Джаущтэу ар о пшIымэ,
Тхьэми къыуиIомэ, ащыгъум о укъызэтенэщт, мы цIыф-
хэри разэу ядэжь кIожьыщтых». [24] ИшIупщ къыIуагъэм
Мосэ едэIуи, ащ зыфиIуагъэр зэкIэ ыгъэцэкIагъ. [25] Мосэ
израиль лъэпкъым цIыф чанхэр къыхихыхи, лъэпкъым
иIэшъхьэтетынхэу нэбгырэ минIмэ, нэбгыришъэмэ,

нэбгырэ шъэныкъомэ, нэбгырипшIымэ яIэшъхьэтетын-
хэу ыгъэуцугъэх. 26 Сыдигъуи ахэм цIыфхэм язэнэкъо-
къухэр зэхафыщтыгъэх, зэнэкъокъушхохэм язэхэфын
Мосэ фагъазэщтыгъэ, Iоф нахь къызэрыкIохэр ежьхэм
зэхафыщтыгъэх.
27 Ащ ыуж Мосэ ишIупщ ытIупщыжьи, ар ихэгъэгу
кIожьыгъ.

ЯпшIукIубгъонэрэ шъхьэр

*Тхьэм израиль цIыфхэм Синай къушъхьэм дэжь зыкъы-
зэрэщафигъэнэфагъэр*

19 1 Израиль цIыфхэр Мысыр хэгъэгум къызикIы-
жьыгъэхэм иящэнэрэ мазэ, ошъогу мэзакIэр
къызщихьагъэм иапэрэ мафэ тефэу, ахэр Синай шъоф
нэкIым къынэсыгъэх. 2 Израиль цIыфхэр Рефидим икIы-
хи, Синай шъоф нэкIым къызэсхэм, къушъхьэм пIэчIы-
натIэу уцупIэ щашIыгъ. 3 Мосэ Тхьэм дэжь къушъхьэм
зыдэкIуаем, Зиусхьаныр къушъхьэм къеджыхи, ащ къы-
риIуагъ: «Якъубэ къытекIыгъэ израиль цIыфхэм моущ-
тэу яIу: 4 „Мысыр цIыфхэм ясшIагъэри, бгъэм ытамэхэм
шъуатесым фэдэу Сэ шъукъызэресхьакIыгъэри, Садэжь
шъукъызэрэнэзгъэсыгъэри шъо шъулъэгъугъэ. 5 Арышъ,
Сэ сIорэм шъуишъыпкъэу шъукъедэIоу, Iуагъэу къыжъу-
дэсшIыгъэр жъугъэцакIэмэ, шъо цIыф лъэпкъ пстэуми
къахэсхыгъэ Сиунэе Iэхьэ лъапIэу шъущытыщт, сыда
пIомэ зэрэдунаеу зиер Сэры. 6 Тетыгъо зиIэ хэIэтыкIы-
гъэ хэушъхьафыкIыгъэ къурмэнышIхэу, Сапашъхьэ ит
Сиунэе лъэпкъ лъапIэу шъущытыщт“. Мы гущыIэхэр
ары израиль цIыфхэм япIожьыщтыр». 7 Арыти Мосэ къу-
шъхьэм къехыжьи, лъэпкъым инахыжъ упчIэжьэгъухэр
къызэIуигъакIэхи, Зиусхьаным унашъо къыфишIыгъэ

гущыIэхэр зэкIэ ариIожьыгъэх. 8 ЦIыфхэм зэкIэми зэ-
дырагъаштэу къаIуагъ: «Зиусхьаным къыIуагъэр зэкIэ
дгъэцэкIэщт». Арыти Мосэ цIыфхэм къаIуагъэр Зиусхьа-
ным лъигъэIэсыжьыгъ. 9 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ:
«Мары, ошъопщэ Iужъум сыхэтэу уадэжь сыкъэкIощт, Сэ
сыкъызэрэбдэгущыIэрэр лъэпкъым зэхихынэу, о пIорэр
сыдигъуи ашIошъ хъунэу». Моси цIыфхэм ягущыIэхэр
Зиусхьаным риIожьыгъэх.

10 Джыри Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «ЦIыфхэм
адэжь кIуи, непэрэ неущырэ зягъэукъэбз, ящыгъынхэр
ягъэгыкIых, 11 ящэнэрэ мафэм фэрэхьазырых: сыда пIомэ
а мафэм цIыфхэм янэрылъэгъоу Зиусхьаныр къехынышъ,
Синай къушъхьэм къытеуцощт. 12 ЦIыфхэр къыблэмы-
кIынхэу къушъхьэ лъапсэр къэгъэтхъыхьи, афэгъэпыт:
„Шъуфэсакъ, къушъхьэм шъудэмыкIуай, ащ ылъапи
шъунэмыс; хэтыми къушъхьэм нэсырэм хьадэгъур къыфэ-
кIощт“. 13 Къушъхьэм нэсыгъэ цIыфым цIыфыIэ нэрэмыс,
ащ нэсыгъэр орэхьайуан, орэцIыф фаеми, мыжъокIэ е
щэбзащэкIэ аукIын фае, псэоу къэбгъанэ хъущтэп. Зы-
ригъэукIыхьэу бжъэмыем ымакъэ къызщыIурэм, ахэр
къушъхьэм дэкIоенхэ фитых».

14 Мосэ къушъхьэм къехыжьи, цIыфхэм заригъэукъэб-
зыгъ, ящыгъынхэри ахэм агыкIыгъэх. 15 ЕтIанэ Мосэ
цIыфхэм ариIуагъ: «Ящэнэрэ мафэм зыфэжъугъэхьазыр,
шъуишъузхэм шъуагомыхь».

16 Ящэнэрэ мафэм, пчэдыжьыр къызэсым, шыблэр
гъуагъоу, пчыкIэр джэгоу ошъопщэ Iужъур къушъхьэм
къышъхьарыуцуи, бжъэмыем ымакъэ лъэш дэдэу къызэ-
Iум, уцупIэм щыIэ цIыфхэр зэкIэ къызэлъыкIэзэзыгъэх.
17 Мыщ дэжьым Мосэ цIыфхэр Тхьэм IукIэнхэу уцупIэм
къырищхи, ахэр къушъхьэ лъапэм дэжь къыщыуцугъэх.
18 Зиусхьаныр машIом хэтэу Синай къушъхьэм къызэрэ-
щехыгъэм къыхэкIэу ар Iугъом зэлъиштэгъагъ. Хьакум
Iугъор къызэрэрихырэм фэдэу, Iугъор ащ къыпыкIыщтыгъ,

къушъхьэр зэрэпсэоу лъэш дэдэу тIыгурыгущтыгъ.
19 Бжъэмыем ымакъэ зэпымыоу нахь лъэш хъущтыгъ.
Мосэ къэгущыIэ къэс Зиусхьаныр шыблэ гъогъо ма-
къэм хэтэу ащ къыдэгущыIэжьыщтыгъ. 20 Зиусхьаныр
Синай къушъхьэм, къушъхьэ шыгу дэдэм, къызыщехым,
къушъхьэм дэкIоенэу Мосэ къеджагъ. Арыти Мосэ ащ
дэкIоягъ. 21 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Зиусхьаныр
тлъэгъущт аIоу къезэрэмыфыжьэнхэм, ащыщыбэхэр мы-
кIодынхэм пае ехыжьи, цIыфхэм афэгъэпыт. 22 Зиусхьаным
ымыукIынхэм пае Ащ ыпашъхьэ ит къурмэнышIхэми
зарэукъэбз». 23 Мосэ Зиусхьаным риIожьыгъ: «ЦIыфхэр
Синай къушъхьэм къыдэкIоенхэ алъэкIыщтэп, сыда пIо-
мэ къушъхьэр къэдгъэтхъыхьанышъ, Тхьэм фыхэхыгъэ
къушъхьэ лъапIэу ар тлъытэнэу О къытфэбгъэпытэгъах».
24 Зиусхьаным ащ къыриIожьыгъ: «КIо, ехыжьи, Хьарунэ
уигъусэу етIанэ къыдэкIоежь. Ау Зиусхьаным къурмэ-
нышIхэмрэ цIыфхэмрэ ымыгъэкIодынхэм пае Ащ дэжь
къыдэкIоенхэу ахэр къезэрэмыфыжьэх». 25 Арыти Мосэ
къехыжьи, къэбарыр цIыфхэм къафиIотэжьыгъ.

ЯтIокIэнэрэ шъхьэр

УнэшъуипшIыр

20 1 Тхьэм мы гущыIэхэр къыупсэлъыгъэх:
2 «Сэ сы Зиусхьан, уи Тхьэу, Мысыр хэгъэ-
гум, пщылIыпIэм укъизыщыжьыгъэр арышъ, 3 Сэщ
нэмыкI тхьэ гори уерэмыI.

4 Сыд фэдэрэу ышъхьагъыкIэ ошъогум щыIэри, ычIэ-
гъыкIэ чIыгум щыIэри, чIы шъхьашъом нахь лъхъан-
чэу псым щыIэри тхьэ сурэт зыфэмышIыжьых. 5 Ахэм
шъхьащэ афэмышI, уафэмылажь, сыда пIомэ Сэры Зи-
усхьанэу уи Тхьэр, зыгорэм удигощыныр, нэкъокъогъу

иIэныр къызэмыкIурэ Тхьэр. Лажьэ зиIэхэу, сызылъэгъу
мыхъурэ тыхэм къахэкIыгъэхэр лIэужищ-плIым нэсэу
сэгъэпщынэжьых. [6] Ау Сэ шIу сызылъэгъухэрэм, сиуна-
шъохэр зыгъэцакIэхэрэм лIэуж миным нэсэу гукIэгъу
афэсэшIы.

[7] Зиусхьанэу уи Тхьэ ыцIэ пкIэнчъэу къэмыIу, Ащ
ыцIэ пкIэнчъэу къэзыIорэр Зиусхьаным ымыгъэпщы-
нэу къыгъэнэщтэп.

[8] Шэмбэт мафэр зыщымыгъэгъупш, бгъэлъэпIэным пае
ар угу игъэлъ. [9] Iоф зэфэшъхьафэу уиIэхэр зэшIопхыхэзэ,
мэфихым Iоф пшIэ хъущт. [10] Яблэнэрэ мафэр Зиусхьа-
нэу уи Тхьэ фэгъэхьыгъэ шэмбэтышъ, хэушъхьафыкI.
А мафэм ори, пкъуи, ппхъуи, уиунэIутхэ хъулъфыгъи,
бзылъфыгъи, уибылыми, уипсэупIэхэм адэс хэхэсми Iоф
гори арэмышI. [11] Сыда пIомэ мэфихым къыкIоцI Зиус-
хьаным уашъори, чIыгури, хыри, ахэм ащыIэ пстэури
къыгъэшIыгъэх, етIанэ яблэнэрэ мафэм зигъэпсэфыгъ.
Джащ пае Зиусхьаным шэмбэт мафэм ынэшIу щифи, ар
мэфэ лъапIэу ыгъэуцугъ.

[12] Уятэрэ уянэрэ лъытэныгъэ афэшI Зиусхьанэу уи
Тхьэ къыуитырэ хэгъэгум бэгъашIэу ущыпсэуным пае.

[13] ЦIыфыр умыукIы.

[14] Зинэ умышIэ.

[15] Умытыгъу.

[16] НэмыкI цIыфым шыхьат нэпцI уфэмыхъу.

[17] НэмыкI цIыфым иунэ уемынэцI; нэмыкI цIыфым
ишъузи, иунэIутхэ хъулъфыгъи бзылъфыгъи, ицуи,
ищыди, нэмыкI цIыфым ием щыщ горэми уямынэцI».

[18] Мыщ дэжьым зэкIэ цIыфхэм шыблэмрэ бжъэмы-
емрэ къапыIукIырэ макъэхэр къызэхаххи, пчыкIэу
хъопскIырэмрэ Iугъор зышъхьащихырэ къушъхьэмрэ
къызалъэгъухэм, къащтэхи, къэкIэзэзыгъэх, ахэр къы-
зэкIакIохи, чыжьэкIэ уцугъэх. [19] Ахэм Мосэ раIуагъ:
«О къыддэгущыI, тэ тыкъэдэIощт, ау тымылIэным пае

Тхьэр къыддэрэмыгущыI». [20] Мосэ цIыфхэм ариIуагъ:
«Шъумыщын, Тхьэр къызкIэкIуагъэр шъуиушэтыным,
псэкIод шъумышIэнэу, Ащ ищынагъо шъулъэгъуным
пае». [21] Джаущтэу цIыфхэр чыжьэкIэ щытыгъэх, ежь
Мосэ Тхьэр зыдэщыIэ шIункIым екIолIагъ.

Тхьэм Мосэ къурмэншIыпIэм игъэпсынкIэ зэригъэгъозагъэр

[22] Зиусхьаным Мосэ израиль цIыфхэм ариIонэу къыриIуагъ: «Сэ ошъогум сыкъигущыIыкIи, сыкъызэрэжъудэгущыIагъэр шъо жъугъэунэфыгъэ. [23] Сэ къысфэжъугъадэхэу тхьэнэпцIыхэр тыжьыным е дышъэм ахэшъумышIыкIых. [24] Сэщ пае къурмэншIыпIэ ятIэм хягъэшIыкI, ащ шъуикъурмэнгъэстхэри, шъуимамыр къурмэнхэри щышъушIых – шъуимэлхэри, шъуибылым пIашъэхэри. Сэ шъхьащэ къыщысфэшъушIынэу згъэнэфэгъэ чIыпIэ пэпчъ сыкъышъущыфэкIощт, СынэшIуи къышъущысфэщт. [25] Ау Сэщ пае мыжъомэ къурмэншIыпIэ ахябгъэшIыкIын зыхъукIэ, мыжъо уIучIыгъэмэ ар ахямыгъэшIыкI, сыда пIомэ обзэгъур зэранэсэу ахэр къурмэн щыпшIынхэкIэ емыкIу мэхъух. [26] УиукIытапIэ къэмылъэгъоным пае СикъурмэншIыпIэ теуцуапIэхэмкIэ удэмыкIуай».

ЯтIокIэнэрэ зырэ шъхьэр

ПщылIмэ яхьылIэгъэ хабзэхэр

21 [1] Зиусхьанэу Тхьэр Мосэ къыдэгущыIэзэ, къыриIуагъ: «Мары пщылIмэ яхьылIэгъэ хэбзэ гъэнэфагъэхэу ахэм япIощтхэр: [2] джуртыр пщылIэу зыпщэфыкIэ, илъэсихэ Iоф ышIэн фае; яблэнэрэ илъэсым ышъхьэ ымыщэфыжьэу ар шъхьафит шIыжьыгъэн фае.

[3] Шъхьэзакъоу къэкIогъагъэмэ, шъхьэзакъоуи дэрэкIыжь.
Ау къыщагъэу щытыгъэмэ, ащ кIыгъоу ишъхьагъуси
дэрэкIыжь. [4] Ау изиусхьан къыригъэщагъэу, къохэр е
пхъухэр къыфэхъугъэхэу щытмэ, ишъузи исабыйхэри
зиусхьаным къыфэрэнэхи, ежь изакъоу дэрэкIыжь. [5] Ау
пщылIым теубытагъэ хэлъэу: „Сизиусхьан шIу сэлъэгъу,
сишъузи сисабыйхэри ары, сышъхьафитынэу сыфаеп“
зиIокIэ, [6] изиусхьан ар Тхьэм ыпашъхьэ* рерэщи, пчъэм
е пчъэблыпкъым горегъэуцу, дыдымкIэ ытхьакIумэ
ерэугъони, ар егъэшIэрэ пщылIэу къыфэнэщт. [7] Зыго-
рэм ыпхъу пщылIэу зарищэкIэ, пщылI хъулъфыгъэхэр
къызэратIупщыжьхэрэм фэдэу ар ибгъэкIыжь хъущтэп.
[8] Изиусхьан ар ыгу римыхьэу, шъузгуадзэу ымыштагъэмэ,
ащыгъум ащэфыжьын алъэкIынэу ерэшI, ау нэмыкI цIыф
лъэпкъ ар рищэн фитэп, ежь пхъатэ зыпихьыгъэпышъ.
[9] Ежь ыкъо ар зыригъащэкIэ, ыпхъумэ афэдэу дэрэзе-
кIу. [10] Зиусхьаным а бзылъфыгъэр шъузгуадзэу зэриIэ-
зэ, нэмыкI шъузгуадзэ къызищэкIэ, апэрэ шъузгуадзэр
гъомлапхъи, щыгъыни, лIы IофкIэ разэ зэрэхъуными
ащигъакIэ хъущтэп. [11] Ау а хэбзэ гъэунэфыгъищым адиш-
тэу ащ зыдэмыпсэукIэ, ыпкIэ хэмылъэу бзылъфыгъэр
бгъодэкIыжьын фит».

ХьадэгъурIкъызкIэлъыкIорэ бзэджэшIагъэхэр

[12] Зиусхьаным игущыIэ лъигъэкIотагъ: «Зыгорэ цIы-
фым еоу ар зылIэкIэ, еуагъэр укIыжьыгъэн фае. [13] Ау
зыгорэм ымышIахэу, Тхьэм ишIэ хэлъэу IэкIэукIа-
гъэмэ, укIакIор зэкIужьын ылъэкIыщт чIыпIэр Сэ
къышъуфэзгъэнэфэщт. [14] Зыгорэм гухэлъ иIэу мэхъэ-
джагъэкIэ цIыфым ыпсэ зыхихыкIэ, ар Сэ сикъурмэн-
шIыпIэ къекIолIагъэми, ащ кIэрыщи, укIыжь. [15] Ятэ е

---

* **21:6** Мы чIыпIэм нэмыкI мэхьани иIэн ылъэкIыщт: хьыку-
мышIхэм е къурмэнышIыпIэм апашъхьэ.

янэ яорэр укIыгъэн фае. [16] ЦIыфыр зытыгъоу зыщэрэр
е ар ыубытыгъэу зэрагъотылIэрэр укIыгъэн фае. [17] Ятэ
е янэ ябгырэр укIыгъэн фае».

Фыкъоныгъэхэр къызхэкIырэ утынхэр

[18] Зиусхьаным джыри къыIуагъ: «ЛIитIу горэ зэщы-
хьэхэу, зыр адрэм мыжъокIэ е IэбжымкIэ еоу, зэуагъэм
хьадэгъу химыхэу, пIэхэлъ хъоу, [19] ыужкIэ къэтэджыжьэу,
бэщ ыIыгъэу унэм къикIы зыхъужьыкIэ, къеуагъэм укIы-
гъэ IофкIэ лажьэ иIэп; ау сымаджэу зэрэщылъыгъэмрэ
зэрэзэIэзэжьыгъэмрэ атефэрэ уасэр къеуагъэм къыри-
тыжьынхэ фае. [20] Зиусхьаныр ипщылI хъулъфыгъэ е ип-
щылI бзылъфыгъэ бэщкIэ еоу, ащ къыхэкIэуи зэуагъэр
зылIэкIэ, зиусхьаныр агъэпщынэн фае. [21] Ау зэуагъэм зы
мафэ е мэфитIу къыгъэшIэжьмэ, ащыгъум зиусхьаныр
бгъэпщынэ хъущтэп, сыда пIомэ ар ащ иунэе мылъку.
[22] Хъулъфыгъэ горэхэр зэзаохэзэ, бзылъфыгъэ лъэрмыхьым
утын рахэу, ащ сабыир шIокIодыжьэу*, ау нэмыкI зэрар
зырамыхыкIэ, сабыир зэрэIэпызыжьыгъэм къыхэкIэу
а бзылъфыгъэм илI лажьэ зиIэм тазырэу тырилъхьэ-
рэр хьыкумым иунашъокIэ ыпщыныжьын фае. [23] Ау а
бзылъфыгъэм фыкъоныгъэ зэрар зырахыкIэ, ащыгъум
псэм пае псэ птын фае. [24] Нэм пае нэ, цэм пае цэ, Iэм
пае Iэ, лъакъом пае лъакъо, [25] гъэстыгъэм пае гъэстыгъэ,
уIагъэм пае уIагъэ, тыркъом пае тыркъо. [26] Зиусхьаныр
ипщылI хъулъфыгъэ е ипщылI бзылъфыгъэ ынэ еоу ар
зигъэфыкъокIэ, нэм пае пщылIыр шъхьафит ышIыжьын
фае. [27] ПщылI хъулъфыгъэм е пщылI бзылъфыгъэм ыцэ
зыIуиутыкIэ, цэм пае пщылIыр шъхьафит ышIыжьын
фае. [28] Цум хъулъфыгъэр е бзылъфыгъэр зилIыкIэ, цур
мыжъокIэ арэукI, ыли арэмышх; ау цур зыем лажьэ иIэп.

* 21:22 Мы чIыпIэм нэмыкI мэхьани иIэн ылъэкIыщт: сабыеу
къыIэпагъэзыгъэр псэоу къызынэжьыкIэ.

[29] Ау цур ыпэкIи пыджалэщтыгъэу, ащ икъэбар зыем
раIуагъэу фэмысакъыгъэмэ, хъулъфыгъэ е бзылъфыгъэ
горэ ащ зилIыкIэ, мыжъокIэ еохэзэ, цур аукIын фае, ар
зыери аукIын фае. [30] Цур зыем щэфыжьыпкIэ зытыра-
лъхьэкIэ, тыралъхьэрэм фэдиз ежь ыпсэ пае ытыжьын
фае. [31] Зыгорэм ыкъо е ыпхъу цум зилIыкIэ, а хэбзэ дэ-
дэмкIэ Iофыр зэхэфыгъэн фае. [32] Цум пщылI хъулъфыгъэ
е пщылI бзылъфыгъэ зилIыкIэ, ахэм язиусхьан шэкъэл*
щэкI хъоу тыжьын ахъщэ ратыжьынышъ, цури мыжъо-
кIэ аукIын фае.

[33] Зыгорэм имашэ ышъхьэ техыгъэу къыгъанэу е ма-
шэр ытIэу, ышъхьэ техыгъэу къыгъанэу, ащ цур е щыдыр
зифэкIэ, [34] машэр зыем былым уасэр былымыр зыем ри-
тыжьын фае, былым лIагъэр ежь къыфэрэн. [35] Зыгорэм
ицу гъунэгъум ицу епыджэу зилIыкIэ, цу псэур арэщи,
ащ къыкIэкIырэр зэфэдитIоу зэфарэгощ, алIыгъэри
джаущтэу зэфэдитIоу зэфарэгощ. [36] Ау цур пыджалэу зэ-
рэщытым ар зыер щыгъуазэу фэмысакъыгъэмэ, ащыгъум
цум пае цу аритыжьын фае, алIыгъэр ежь къыфэрэн».

ЯтIокIэнэрэ тIурэ шъхьэр

Мылъку унаем ехьылIэгъэ хабзэхэр

22 [1] Зиусхьаным Мосэ джыри къыриIуагъ: «Зыгорэм
цур е мэлыр ытыгъоу, зышIуибзыкIэ е зищэкIэ,
зы цум пае цуитф, зы мэлым пае мэлиплI аритыжьын
фае**. [2] Зыгорэм тыгъуакIор унэм ихьэ пэтзэ IэкIэукIэмэ,

* 21:32 Мыр ижъырэ джуртхэм пщэлъэ шапхъэу яIагъ. Зы пщэ-
лъэ шапхъэм тыжьынэу грамм 11,4-рэ къещэчы.

** 22:1 Мы усэр ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым ия
21-рэ шъхьэ и 37-рэ усэу щыт.

ащ лъэу ыгъэчъагъэр къытефэщтэп. [3] Ау тыгъэр къыкъо-
кIыгъахэу ар хъумэ, ащыгъум лъэу ыгъэчъагъэр къытефэ.
Хэтрэ тыгъуакIуи пщынэжьын фае, ау ытыжьын имыIэмэ,
ытыгъугъэм пае ар пщылIэу арэщ. [4] Ытыгъугъэр цуми,
щыдыми, мэлыми псэоу зырагъотылIэжькIэ, фэдитIукIэ
нахьыбэу ыпщыныжьын фае.

[5] Зыгорэм ибылым ыгъэхъунэу ытIупщэу, хымэ губгъом
е сэнэшъхьэ хатэм лэжьыгъэр зыщыригъэшхыкIэ, игуб-
гъо анахьышIоу итымкIэ, исэнэшъхьэ хатэ анахьышIоу
дэтымкIэ зэрарыр ыпщыныжьын фае.

[6] Зыгорэм ихатэ машIо щишIи, ащ пырэжъыялъэм зы-
ридзэу, хьандзохэр е зигъо хъугъэ лэжьыгъэр, е губгъор
зытыристыкIыхэкIэ, машIор зышIыгъэм ыпкIэ шIокI
имыIэу ытыжьын фае.

[7] Зыгорэм ахъщэ е пкъыгъо горэхэр игъунэгъу ри-
гъэгъэтIылъыгъэхэу, ахэр ащ иунэ ратыгъукIыгъэхэу
тыгъуакIор къызаубытыкIэ, ащ ытыгъугъэм фэдитIу
уасэ ытыжьын фае. [8] Ау тыгъуакIор къызамыубытыкIэ,
зиунэ рахыгъэр Тхьэм ыпашъхьэ* рарэщи, игъунэгъу
имылъку зэремынэцIыгъэр къерэIу. [9] НэбгыритIу горэ
зыфызэнэкъокъухэрэ сыд фэдэрэ Iофи, зэхьылIагъэр орэ-
цу, орэщыды, орэмэлы, орэщыгъын фаеми, сыд фэдэрэ
пкъыгъоу кIодыгъэр арыми, зым ар ежь иеу зиIокIэ, ахэм
яIоф Тхьэм ыпашъхьэ щызэхарэф. Мысэу къычIэкIырэм
фэдитIу уасэ къенэкъокъурэм ритыжьын фае.

[10] Зыгорэм щыдыр е цур, мэлыр е нэмыкI былым горэ
фаIыгъынэу аритэу, зыми ымылъэгъоу ахэм ащыщ горэ
зылIэкIэ, е зыфыкъокIэ, е зышIудащыкIэ, [11] былымыр
зыIыгъыгъэм игъунэгъу ибылым зэремынэцIыгъэмкIэ
Зиусхьаным ыпашъхьэ тхьэлъанэ щерэшI. Былымыр
зыер ащ къезэгъын фае, адрэми зи къыпщыныжьырэп.

---

* 22:8 Мы чIыпIэм нэмыкI мэхьани иIэн ылъэкIыщт: хьыку-
мышIхэм е къурмэнышIыпIэм апашъхьэ.

[12] Ау зыIыгъыгъэм ратыгъэр зышIуатыгъукIэ, былымыр
зыем былым уасэр ритыжьын фае. [13] Ау хьэкIэ-къуакIэ
горэм былымыр зызэхицунтхъэкIэ, ар къыгъэшъыпкъэ-
жьынэу зэхацунтхъагъэр къерэгъэлъагъуи, джащыгъум
ащ ыуасэ аритыжьыщтэп.
[14] Зыгорэм былым хьафэу къаIихэу, ар зыфыкъокIэ е
зылIэкIэ, былымыр зыер ащ дэжьым щымытыгъэмэ,
былымыр къаIызыхыгъэм ащ ыуасэ шIокI имыIэу ып-
щыныжьын фае. [15] Ау былымыр зыер щытыгъэмэ, зи
ыпщыныжьын фаеп. Iоф ришIэнэу, ахъщэ лъити, былы-
мыр къаIихыгъагъэмэ, а уасэу лъитыгъэр пэIорэхьажь».

ЦIыф зэфыщытыкIэхэм яхьылIэгъэ хабзэхэр

[16] Зиусхьаным къыIорэм къыпидзэжьыгъ: «Къыщэнэу
ымыгъэнэфэгъэ пшъашъэр зыгъапцIэу хэзыгъэукъорэм
пшъэшъэ уасэр лъитынышъ, шъузэу къыщэжьын фае.
[17] Ау пшъашъэм ятэ къыдигъэкIонэу къыземызэгъыкIэ,
пшъашъэм ынапэ зэрэтырихыгъэм пае уасэу аты хабзэр
ытын фае.
[18] Шхъухьэ Iофхэм апылъ бзылъфыгъэр псэоу къэ-
мыгъан.
[19] Хэтми хьайуаным гуахьэрэр укIыгъэн фае.
[20] Зиусхьаным нэмыкIэу тхьэнэпцIыхэм къурмэн афэ-
зышIырэр кIодыкIае шIыгъэн фае.
[21] Хэхэсым мыхъун емышI, егъэзыгъэу ар щымыгъаI,
сыда пIомэ шъори Мысыр хэгъэгум хэхэсэу шъущыIагъ.
[22] Шъузабэми ибэми мыхъун яшъумышI. [23] Ау ахэм мы-
хъун япшIэу, гуIэм хэтхэу куохэзэ, Сэ къызысэлъэIухэкIэ,
ахэм ягухэкI куо мэкъэшхо къызэхэсхыщт. [24] Джащыгъум
Сигубж къызэкIэнэнышъ, чэтэ чIэгъ шъусшIыщт, шъуи-
шъузхэр шъузабэхэу, шъуисабыйхэр ибэхэу къэнэщтых.
[25] Сэ СицIыф лъэпкъ щыщэу тхьамыкIэ горэм ахъщэ
чIыфэ зептыкIэ, къыуитыжьыщт ахъщэм федэ къыхэб-
гъэкIэу хахъо фэмышI. [26] Зыгорэм ищыгъын кIыIутелъ

шэсэу къызыIыпхыкIэ, тыгъэр къомыхьажьзэ, ар ащ
ептыжьын фае. 27 А зыр ары ащ техъонэу иIэр, ар ып-
къышъол икIыIутелъ. Сыд щыгъэу ар чъыещта? Арышъ,
гуIэзэ, Сэ зыкъысфигъазэу мэкъэшхокIэ къызысэлъэIу-
кIэ, СыгукIэгъушIышъ, къызэхэсхыщт.

28 Тхьэм Iэягъэхэр емыIуалIэх, уилъэпкъ пащэ уемыбг.

29 Лэжьыгъэу къэпхьыжьыгъэм, дагъэу, санэу кIэпфы-
гъэхэм ащыщ Iахьэу къыстефэрэр къурмэн къысфэп-
шIынэу умыгъэгужъу.

Пкъомэ ащыщэу щыпэлъфыр къысфэгъэшъуаш. 30 Джа
дэдэр уицукIи уимэлкIи пшIэн фае. Мэфиблэ ахэр янэ-
хэм ябыдзыщэ ерэшъохи, яенэрэ мафэм Садэжь къащэх.

31 Сэщ пае хэсыушъхьафыкIыгъэ СицIыфхэу шъущы-
тышъ, хьэкIэ-къуакIэмэ шъофым щызэхацунтхъагъэм
ыл шъумышхы, хьэмэ ар яшъутыжь».

ЯтIокIэнэрэ щырэ шъхьэр

Зэфагъэмрэ гукIэгъумрэ яхабзэхэр

23 1 Зиусхьаным Мосэ къыдэгущыIэзэ, къыриIуагъ:
«ПцIыр къэбаркIэ къемыхьакI, бзэджашIэм удеIэу
шыхьат нэпцI уфэмыхъу. 2 ЦIыф нахьыбэм ер ашIэми,
адемыгъашт, цIыф нахьыбэм уакIырыплъэу, шъыпкъэр
хьыкумым щымыукъу. 3 Зэрэтхьамыкlэм пае лажьэ зиIэм
хьыкумым фэгъэкIотэныгъэ щыфэмышI.

4 Уипый ицу е ищыд гъощагъэу уапэ къызифэкIэ, ар
зыем фэщэжь. 5 Уиджэгъогъу ищыд хьылъэу телъым зэхи-
гъэфагъэу уапэ къызифэкIэ, ащ уемыбгъукIоу, дэIэпыIи,
щыдым ытхыцIэ телъхэр къыдытехых.

6 УитхьамыкIэ фэзафэу идэон Iофхэр хьыкумым щы-
зэхэфых. 7 Хыемрэ зафэмрэ укI къатемыфэным пае ямы-
лажьэр атемылъхь, сыда пIомэ хэбзэнчъэу зекIорэр Сэ

сыухыищтэп. [8] Къуалъхьэ къаIымых, сыда пIомэ зынэ
плъэхэрэр къуалъхьэм нэшъу ешIых, зафэхэм яIоф зэ-
щегъакъо.
[9] Хэхэсыр емыгъэз, хэхэсым ыгу ихъыкIырэр зыфэдэр
ошIэ, сыда пIомэ ори Мысыр хэгъэгум хэхэсэу уисыгъ».

Мэфэ гъэнэфагъэхэм апылъ хабзэхэр

[10] Зиусхьаным джыри къыIуагъ: «Илъэсихэ чылапхъэр
уичIыгу халъхь, лэжьыгъэри угъоижь. [11] Яблэнэрэ илъэсым
чIыгум зегъэгъэпсэф, ежь-ежьырэу ащ къыщыкIыгъэр
уилъэпкъ щыщ тхьамыкIэхэм гъомылэ афэхъунэу. Ахэм
къялыжьырэр губгъо хьэкIэ-къуакIэмэ арэшх. Джащ фэ-
дэу адэзекIу уисэнэшъхьэ хати, уизэйтун хати. [12] Мэфихэ
уиIофхэр зэшIохыхи, уицуи уищыди загъэпсэфынэу,
уипщылI бзылъфыгъэ ыкъуи, хэхэсми жьы къаIухьанэу,
яблэнэрэ мафэм зыгъэпсэф.
[13] ЗэкIэ Сэ къышъосIуагъэхэм шъунаIэ атежъугъэт,
нэмыкI тхьэмэ шъуямылъэIу, ахэм ягугъу шъумышIы.
[14] Сэщ пае илъэсым къыкIоцI щэ жъугъэмэфэкIы.
[15] Хьалыгъу мыкIумыпшым имэфэкI хэжъугъэунэфыкI.
Мэфиблэ хьалыгъу мыкIумыпшыр шъушхы, Сэ уна-
шъо къызэрэшъуфэсшIыгъэу, Абиб мазэм* иуахътэу
къэзгъэнэфагъэм тефэу, сыда пIомэ а мазэм шъо Мы-
сырым шъукъикIыжьыгъ. IэнэкIэуи сапашъхьэ къерэ-
мыхьэх.
[16] Апэрэ лэжьыгъэу хэшъулъхьагъэхэр зышъуугъоижь-
хэкIэ, хыныгъом имэфэкI хэжъугъэунэфыкI. Бжыхьэм,
чIыгум хэшъулъхьагъэр зэкIэ зышъуугъоижьыкIэ, лэ-
жьыгъэугъоижьыным имэфэкI хэжъугъэунэфыкI.
[17] Хъулъфыгъэу шъуиIэр зэкIэ илъэсым къыкIоцI щэ
Зиусхьанэу Тхьэм ыпашъхьэ ихьанхэ фае.

---

* **23:15** Мыщ ехьылIагъэу еплъ мы тхылъым ия 13-рэ шъхьэ
ия 4-рэ усэ.

[18] Къурмэн къысфэшъушIырэм лъэу кIэкIыгъэм щыщ тэджэпс зыхалъхьэгъэ хьалыгъум тешъумыкI, мэфэкI къурмэнэу къысфэшъушIырэм къытешъухыгъэ шэр пчэдыжьым нэс къэжъугъанэ хъущтэп.

[19] Апэрэ лэжьыгъэу хэшъулъхьагъэм инахьышIур Зиусхьанэу шъуи Тхьэ и Унэ къэшъухь. Янэ ибыдзыщэ хэлъэу чэцIыр шъумыгъажъо».

Гъэгугъэныгъэхэмрэ ушъыинхэмрэ яхьылIагъ

[20] Зиусхьаным икъэгущыIэн лъигъэкIотагъ: «Мары
мэлэIичыр уапэ итынэу къэсэгъакIо гъогум укъыщиу-
хъумэнэу, Сэ къыпфэзгъэхьазырыгъэ чIыпIэм уищэнэу.
[21] Ащ ыпашъхьэ щызыфэсакъыжь, къыIорэм едэIу, упэ-
мыуцужь, сыда пIомэ шъузэремыдэIурэр къышъуфигъэ-
гъущтэп Сэ силъэкI ащ хэлъышъ. [22] Ащ къыIорэм уедэIоу,
къыуасIорэр зэкIэ бгъэцакIэмэ, уипыймэ пыи сафэхъущт,
къыппэшIуекIохэрэми сапэшIуекIощт. [23] СимэлэIич уапэ
итэу кIощт, Iамэр, хьат, пэрыц, къэнаIан, хъыу, еус цIыф
лъэпкъхэм адэжь уищэщт, ахэри згъэкIодыщтых. [24] Ахэм
ятхьэхэм шъхьащэ афэшъумышI, шъуафэмылажь, а лъэп-
къхэм ашIэхэрэр апэшъумышIыжь, ау ятхьэнэпцIхэр
зэхэжъугъэтакъох, япкъэухэри зэхэшъукъутэх. [25] Зиус-
хьанэу шъуи Тхьэ шъхьащэ фэшъушIи, шъуфэлажьи,
шъуихьалыгъуи шъуипси Сэ СынэшIу къащысфэщт,
узхэми шъуащысыухъумэщт. [26] Игъо къэмысыгъэу са-
бый къызфэхъурэ е сабый зыхэмыкIырэ бзылъфыгъэ
шъуихэгъэгу исыщтэп, жъугъэшIэщт мафэхэм япчъагъэ
изгъэкъущт. [27] Сищынэгъошхо шъуапэ итэу згъэкIощт.
ШъузэрыкIощт гъогум шъуапэ къыщифэщт цIыф лъэпкъ
пстэури гузэжъогъушхом хэсыдзэщтых, зэкIэ шъуи-
пыйхэм кIязгъэIэжьыщт. [28] АшIэжьыщтыр амышIэу Сэ
ахэр гуIэным хэсыдзэщтых, хъыу, къэнаIан, хьат лъэп-
къхэр хэгъэгум исфыщтых. [29] Ау зы илъэскIэ Сэ ахэр
исфыщтхэп, чIыгур бгынагъэу зэрэмыхъуным, губгъо

хьэкIэ-къуакIэхэр къышъобэкIыхэу щымыбэгъонхэм пае.
[30] Шъо нахь лъэпкъышхо шъохъуфэ, шъубагъоу, хэгъэгур
шъуIэ къешъогъэхьафэ Сэ а лъэпкъхэр мэкIэ-макIэзэ
шъукIэлъырысфыщтых. [31] Шъуихэгъэгу игъунапкъэхэр
хытIуалэу Къамылым* къыщегъэжьагъэу Средиземнэ
хым нэс, Шъоф нэкIым къыщыублагъэу Евфрат псыхъом
анэзгъэсыщтых, сыда пIомэ а хэгъэгум щыпсэухэрэр
зэкIэ шъуIэ къислъхьанхэшъ, шъуанэIу ишъуфыщтых.
[32] Ежьхэми ятхьэхэми Iуагъэ адэшъумышI. [33] Ахэр шъуи-
хэгъэгу исынхэу щытэп – шъукъыспэшIуекIоу псэкIод
шъуамыгъэшIэным пае ятхьэмэ шъхьащэ афэшъумышI,
сыда пIомэ ахэм шъуафэлажьэ зыхъукIэ, ар кIодыпIэ
шъуфэхъущт».

ЯтIокIэнэрэ плIырэ шъхьэр

Зэзэгъыныгъэ зэрэзэдашIыгъэр

24 [1] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Оры, Хьарун,
Нэдэб, Абихъыу, Израиль инахьыжъ упчIэжьэ-
гъухэм ащыщэу нэбгырэ тIокIищырэ пшIырэ уигъусэхэу
Садэжь шъукъыдэкIуайи, чыжьэкIэ шъущытэу шъхьа-
щэ къысфэшъушI. [2] Мосэ изакъоу къысэрэкIуалI. Адрэ
игъусэхэр благъэу къысэрэмыкIуалIэх, нэмыкI цIыфхэр
ащ игъусэхэу къыдэрэмыкIуаех». [3] Арти Мосэ къэкIожьи,
Зиусхьаным зэкIэ къыриIуагъэхэри иунашъохэри цIыфхэм
ариIожьыгъэх. ЦIыфхэми ащ ипэгъокIэу зэдырагъаштэу
зы макъэкIэ къызэдаIуагъ: «Зиусхьаным къыIуагъэхэр
зэкIэ дгъэцэкIэщт».

[4] Мосэ Зиусхьаным игущыIэхэр зэкIэ ытхыгъэх. Пчэ-
дыжьым жьэу ар къэтэджи, къушъхьэ лъапэм дэжь

---

* **23:31** Мы чIыпIэм зигугъу къыщишIырэр Акабэ хытIуалэр ары.

къурмэншIыпIэ щишIыгъ, израиль лIакъохэм япчъагъэ
телъытагъэу мыжъошхо пшIыкIутIуи щигъэуцугъ. [5] ЕтIа-
нэ израиль цIыфхэм ащыщ кIалэхэр ащ ыIофтэхи, ахэм
Зиусхьаным пае къурмэнгъэстхэр, шкIэхъужъхэр мамыр
къурмэн ашIыгъэх. [6] Мосэ лъым ызыныкъо шыкъумэ
аригъэхъуагъ, адрэ ныкъор къурмэншIыпIэм тыриут-
хагъ. [7] ЕтIанэ зэзэгъыныгъэ тхылъыр къышти, ымакъэ
Iоу цIыфхэм къафеджагъ. Ахэм къаIуагъ: «Зиусхьаным
къыIуагъэхэр зэкIэ дгъэцэкIэщт, тыфэIорышIэщт». [8] Мосэ
лъыр зэрытыр къышти, цIыфхэм атыриутхэзэ, къыIуагъ:
«Мы лъыр Зиусхьаным зэзэгъыныгъэу къыжъудишIыгъэм
шъузэрезэгъыгъэр къэзгъэшъыпкъэжьырэ лъыр ары».

[9] ЕтIанэ Мосэ, Хьарунэ, Нэдэб, Абихъыу, Израиль
инахьыжъ упчIэжьэгъухэм ащыщэу нэбгырэ тIокIищырэ
пшIырэр къушъхьэм дэкIуаехи, [10] Израиль и Тхьэ ылъэ-
гу чIэгъ мыжъо лъэпIэ къабзэу сапфирым ехьыщырэу,
огу зэIухыгъэм фэдэу къабзэу теуцуапIэ щалъэгъугъ.
[11] Израиль цIыф хэхыгъэмэ Тхьэр алъэгъугъ, ау щытми,
къягоонэу Ащ ыIэ къатырищэягъэп. Ахэр Тхьэм ыпа-
шъхьэ щышхагъэх, щешъуагъэх.

[12] ЕтIанэ Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Садэжь
къушъхьэм джыри нахь лъагэу къыдэкIуайи, щытыгу:
мыжъобгъу тхыгъэхэр, цIыфхэм ябгъэшIэнэу Сэ къэс-
тхыгъэ хабзэмрэ унашъохэмрэ къыостыщтых». [13] Арти
иIумэт Ехъошыуа игъусэу Мосэ ежьи, Тхьэм икъушъ-
хьэ дэкIоягъ. [14] Мосэ Израиль инахьыжъ упчIэжьэгъу-
хэм ариIуагъ: «Къэтэгъэзэжьыфэ мыщ шъукъыщытаж.
Мары Хьарунэрэ Хъуррэ шъуигъусэхэшъ, Iоф хафэрэр
ахэм ярэупчIыжь». [15] ЕтIанэ Мосэ къушъхьэм зыдэ-
кIуаем, къушъхьэр ошъуапщэм зэлъиубытыгъ. [16] Зиус-
хьаным и Щытхъушхо Синай къушъхьэм къышъхьа-
щыуцуагъ, ошъуапщэр мэфихэ ащ къеубгъохыгъагъ.
Яблэнэрэ мафэм Зиусхьаныр ошъуапщэм къыхэджы-
кIи, Мосэ къеджагъ. [17] Израиль цIыфхэм Зиусхьаным и

Щытхъушхо укъызэмылыщт мэшIолыгъэшхом фэдэу
къушъхьэ шыгум къащыфэлъэгъуагъ. [18] Мосэ ошъуап-
щэм хахьи, къушъхьэм дэкIоягъ. Чэщ-мэфэ тIокIитIо
къушъхьэм ар къытетыгъ.

ЯтIокIэнэрэ тфырэ шъхьэр

Тхьэм ипсэупIэ лъапIэ пае тынхэр

25 [1] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: [2] «Тынхэр къыс-
фашIынхэу израиль цIыфхэм яIу. Хэтрэ цIыфэу
гупыкI зиIэм Сэщ пае тынэу ышIыхэрэр къыIышъухых.
[3] Мыхэр арых ахэм тынэу къаIышъухынхэ фаер: дышъэр,
тыжьыныр, гъуаплъэр, [4] цы шхъуантIэр, шхъонтIашъор
къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэр, цы плъыжьыбзэр, чэтэн
пIуакIэр, пчэныцыр, [5] мэлышъо гъэтэджыгъэ плъыжьхэр,
шъо пIуакIэхэр, акацэ пхъэхэр, [6] остыгъэм пае дагъэр,
мэ IашIухэр къызпихрэ уцхэу щыфэн ашIырэ дагъэм
халъхьащтхэмрэ мэ IашIухэр къызпихрэ мыстхъухэу
агъэфедэщтхэмрэ, [7] оникс мыжъор, нэмыкI мыжъо лъа-
пIэхэри къурмэнышIым ичэтэнIабгъурэ* бгъэрышIэмрэ**
ахадэнхэу. [8] Израиль цIыфхэм Сэщ пае чIыпIэ лъапIэ
сфарэшI, ахэм Сэ сырягъусэщт. [9] ЗэкIэ Сэ къызэрэозгъэ-
лъэгъурэм фэдэ къабзэу шъушIы, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэу
Сэ СипсэупIэщтри ащ дыкIыгъоу агъэфедэщт пстэури
джаущтэу шъушIых.

---

* 25:7 Мыщ ехьылIагъэу нахь игъэкIотыгъэу къыщеIуатэ мы тхылъым ия 28-рэ шъхьэ и 1-рэ усэ къыщегъэжьагъэу ия 14-рэ усэ нэс.

** 25:7 Мыщ ехьылIагъэу нахь игъэкIотыгъэу къыщеIуатэ мы тхылъым ия 28-рэ шъхьэ ия 15-рэ усэ къыщегъэжьагъэу ия 30-рэ усэ нэс.

ПхъонтэлъапIэр

[10] Пхъонтэ лъапIэр акацэ чъыгым хэшъушIыкI. Ащ
икIыхьэгъэщтыр Iэнтэгъуитlурэ ныкъорэ*, ишъомб-
гъуагъи илъэгагъи зы Iэнтэгъурэ ныкъорэ** зырыз. [11] Ды-
шъэ къабзэр ащ къегъэтIылъэкI, ыкIоцIи ыкIыIуи ар
ателъхь. Ащ ышъхьагъкIэ къыщыдекIокIэу дышъэм
хэшIыкIыгъэу нэз кIэракIэ фэшI. [12] Дышъэ хъурджэ-
ниплI пхъонтэ лъапIэм пае гъэчъи, ар зытет лъакъо-
хэм ягъэпытылIэх: зы бгъумкIэ хъурджэнитIур, адрэ
бгъумкIи хъурджэнитIур ащыIэхэу. [13] Акацэ чъыгым бэщ
кIыхьэхэр хэшIыкIхи, дышъэр къягъэтIылъэкI. [14] Бэщ-
хэр пхъуантэм ыбгъухэмкIэ ащыIэ хъурджанэмэ арылъ-
хьэх, ахэмкIэ пхъуантэр зепхьан плъэкIынэу. [15] Бэщхэр
пхъонтэ лъапIэм ихъурджанэмэ арылъынхэ фае, ахэр
хъурджанэмэ къарыпхыхэ хъущтэп. [16] Сэ сиунашъохэр
зытет мыжъобгъуитIоу къыостыщтхэр пхъонтэ лъапIэм
далъхьэх.

[17] Пхъонтэ лъапIэм ишъхьатеIуби*** джащ фэдэу ды-
шъэ къабзэм хэшIыкI. Ащ икIыхьэгъэщтыр Iэнтэ-
гъуитIурэ ныкъорэ ишъомбгъогъэщтыр зы Iэнтэгъурэ
ныкъорэ. [18] Дышъэм къэрыубитIу**** хэшIыкI, хэуIу-
кIыгъэхэу, шъхьэтеIубэм къытещхэу, ащ дыхэтхэу ахэр
шIы. [19] Зы къэрыубыр зы цыпэм дыхэтэу, адрэ къэ-
рыубыр адрэ цыпэм дыхэтэу, шъхьатеIубэм ыцыпитIу

* 25:10 Ар сантиметри 110-рэ фэдиз хьазыр. Ар зэрашыщ-тыгъэр Iэнтэгъупэм къыщегъэжьагъэу Iэхъомбэ гурытым ыцыпэ нэс.

** 25:10 Ар сантиметрэ 66-рэ фэдиз хьазыр.

*** 25:17 Мы гущыIэм ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым ятIонэрэ мэхьани щыриI: псэкIодхэм ятехъуапI. Ар къызэрэб-гурыIон фаер: псэкIодхэр къыпфэгъунхэр.

**** 25:18 Къэрыуб – ошъогу псэушъхьэ тэмабгъу.

къатещхэу къэрыубхэр шIы. [20] Къэрыубхэм атамэхэр
шъхьатеIубэм щизхэу убгъугъэхэу, анапэхэмкIэ зэфэ-
гъэзэгъэщтых, ахэм анапэхэр шъхьатеIубэм къыфэгъэ-
зэгъэщтых. [21] Пхъонтэ лъапIэм ыкIыIу шъхьатеIубэр
телъхь. Сэ сиунашъохэр зытет мыжъобгъуитIур ежь
пхъуантэм далъхьэх. [22] А чIыпIэм Сэ зыкъыщыпфэз-
гъэнафэзэ, пхъонтэ лъапIэм ишъхьатеIубэ дыхэтхэ
къэрыубитIум азыфагукIэ сыщыIэу израиль цIыфхэм
оркIэ къафэсшIы сшIоигъо унашъохэр зэкIэ къыуасIо-
хэзэ сшIыщт.

Iанэ лъапIэр

[23] Акацэ чъыгым Iанэ хэшIыкI икIыхьагъэ Iэнтэгъу-
итIу*, ишъомбгъуагъэ зы Iэнтэгъу**, илъэгагъэ зы Iэн-
тэгъурэ ныкъорэ*** хъухэу. [24] Ащ дышъэ къабзэ теIулI,
ышъхьагъ къыщыдекIокIэу дышъэм хэшIыкIыгъэу
нэз кIэракIэхэр фэшIых. [25] Iэгушъом щиз зилъэгэгъэ
бгъухэр Iэнашъхьэм тегъэпытыхьагъэхэу тегъэуцох,
а бгъухэм къадаухьэу дышъэм хэгъэткIукIыгъэу нэз
кIэракIэхэр фэшIых. [26] Ащ пае дышъэм хъурджэниплI
хэгъэткIукIи, хъурджанэхэр къопиплIымэ, лъэкъуип-
лIымэ ащягъэпытылIэх. [27] Iанэр зэрахьыщт бэщхэр ара-
щынхэу хъурджанэхэр Iэнашъхьэм пэблагъэу лъакъохэм
ягъэпытылIэх. [28] Бэщхэр акацэ чъыгым хэшIыкIхи, ды-
шъэр къягъэтIылъэкI, ахэмкIэ Iанэр зэрахьащт. [29] Iанэм
пае лагъэхэр, тасхэр, Iэгубжъэхэр, шъон къурмэныр
арыбгъэхъонэу къошынхэр шIых. Ахэр дышъэ къабзэм
хэшIыкIых. [30] Сэ сапашъхьэ ренэу илъынэу хьалыгъу
гъомылэ тыныр Iанэм телъхьэзэ шIы.

* [25:23] Ар сантиметрэ 88-рэ фэдиз хьазыр.

** [25:23] Ар сантиметрэ 44-рэ фэдиз хьазыр.

*** [25:23] Ар сантиметрэ 66-рэ фэдиз хьазыр.

Дышъэ остыгъэр

[31] Дышъэ къабзэм остыгъэ хэшIыкI. А остыгъэр ды-
шъэм хэуIукIыгъэу щытын фае. Ащ ыпкъи, ыбгъухэм
къахэкIырэ къутамэхэри, къэгъэгъэ теплъэ зиIэ Iэгуб-
жъэ цIыкIухэри, ахэм къарыкIырэ къэгъэгъэ тхьа-
пэхэри зэикIхэу щытын фае. [32] Остыгъэм ыбгъухэм
къутэмих къахэкIын фае: къутэмищыр ащ ызыбгъу,
адрэ бгъуми – къутэмищ. [33] Остыгъэм икъутамэ пэпчъ
миндаль къэгъагъэм ехьщырхэу Iэгубжъэ цIыкIуищ,
тхьапэхэр къарыкIыхэу, пытынхэ фае. [34] Остыгъэм ып-
къи миндаль къэгъагъэм ехьщырхэу Iэгубжъэ цIы-
кIуиплIырэ ахэм къарыкIырэ тхьапэхэмрэ пытынхэ
фае. [35] Апэрэ къутэмитIур остыгъэм къызщыхэкIыхэрэ
чIыпIэм ычIэгъ, Iэгубжъэ цIыкIу, миндаль къэгъагъэм
ехьщырэу, адрэ къутэмитIури ящэнэрэ къутэмитIури
къызщахэкIыхэрэ чIыпIэмэ ачIэгъхэм ащ фэдэхэр ачIэ-
тынхэ фае. [36] Миндаль къэгъагъэм ехьщыр Iэгубжъэ
цIыкIухэри къутамэхэри зэикIэу остыгъэм дыхэтхэу,
дышъэ къабзэм хэуIукIыгъэхэу щытын фае. [37] Ащ пае
гъэстылъэу блы шIи, остыгъэм ыпашъхьэ къагъэнэ-
фынэу ащ тегъэуцох. [38] Остыгъэм кIыгъущт Iадэхэри,
шъэгъэ стафэхэм апае къопс зиIэ жъокулъэри дышъэ
къабзэм хэшIыкIыгъэнхэ фае. [39] Остыгъэри ащ дыкIы-
гъоу агъэфедэрэ пстэури зэрэзэгъусэхэу зы кыкъар*
хъурэ дышъэ къабзэм харэшIыкIых. [40] Фэсакъ, мы къу-
шъхьэм Сэ джы къызэрэщыозгъэлъэгъурэм фэдэ къаб-
зэу зэкIэри шIы».

---

* 25:39 Кыкъарыр щэчэлъэ шапхъэу ижъырэ джуртхэм яIагъ. Ащ ионтэгъугъэ килограмм 35-рэ фэдиз хьазырыгъ.

ЯтIокIэнэрэ хырэ шъхьэр

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм итехъохэр

26 [1] Зиусхьаным Мосэ джыри къыриIуагъ: «Чэтэн
Iудэнэ псыгъохэм, цы шхъуантIэм, шхъонтIа-
шъор къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы плъыжьыбзэм
ахэшъыкIыгъэу чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм пае техъуипшI
шIы. Къэрыуб сурэтхэр IэпэIэсэныгъэшхо хэлъэу ахэм
адыхэшъыхьэх. [2] Техъо пэпчъ икIыхьагъэщтыр Iэнтэгъу
тIокIрэ ирэ*, ишъомбгъогъэщтыр IэнтэгъуиплI** Техъохэр
зэкIэ яшапхъэхэмкIэ зэфэдизынхэ фае. [3] Техъуитфыр зыр
адрэм годагъэу, адрэ техъуитфыри зыр адрэм годагъэу
щэрэтых. [4] Апэрэ техъо зэгодагъэхэм анэз адрэ техъо
зэгодагъэмэ анэз зыщеуалIэрэм цы шхъуантIэм хэшIы-
кIыгъэхэу шIодзапIэхэр тедэх. Адрэ техъо зэгодагъэмэ
анэзэу апэрэм къыфэгъэзагъэми джаущтэу фэшI. [5] Апэрэ
техъо зэгодагъэхэм анэз шIодзапIэу шъэныкъо фэшI,
адрэ техъо зэгодагъэхэми анэз шIодзапIэу шъэныкъо
фэшI. ШIодзапIэхэр зэпэчIынэтIэнхэ фае. [6] Дышъэм
къакъыщ шъэныкъо хэшIыкI, а къакъыщхэмкIэ техъо
зэгодагъэхэр зэрэгъэубытхи, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэр зы
пкъы хъущт.

[7] ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм къеупхъухыгъэнхэу техъохэр
пчэныцым джыри хэшIыкIых. Ащ фэдэу техъо пшIы-
кIуз шIы. [8] Зы техъом икIыхьэгъэщтыр Iэнтэгъу щэкI***,
ишъомбгъогъэщтыр IэнтэгъуиплI Техъо пшIыкIузми
яшапхъэхэр зы. [9] Пчэныцым хэшIыкIыгъэ техъуитфыр

* **26:2** Ар метрэ 12 фэдиз хьазыр.

** **26:2** Ар метри 2 фэдиз хьазыр.

*** **26:8** Ар метрэ 13 фэдиз хьазыр.

шъхьафэу зэгуадэх, адрэ нэмыкI техъуихри шъхьафэу
зэгуадэх. Хэу зэгодагъэм ияхэнэрэ Iахьэ тIоу зэтелъ-
хьи, ар чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ къыфэгъаз.
10 Пчэныцым хэшIыкIыгъэ апэрэ техъо зэгодагъэхэм
ягъунэрэ Iахьэ ынэз шIодзапIэу шъэныкъо тед, адрэ
техъо зэгодагъэхэм анэзи шIодзапIэу шъэныкъо тед
тIури зэбгъэубытылIэнхэм пае. 11 Гъуаплъэм къакъыщ
шъэныкъо хэшIыкIи, къакъыщхэр шIодзапIэхэм арылъ-
хьэхи, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм зэрэщытэу ятIонэрэ техъо
зэикI фэхъунэу зэрэгъэубытых. 12 Техъо зэгодагъэхэм
якIыхьагъэ щыщэу къыпыщырэр чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм
ыкIыбкIэ къерэхъухыгъ. 13 Техъо зэгодагъэхэм яшъом-
бгъуагъэ къелыжьырэр, зы бгъумкIэ зы Iэнтэгъу* хъоу,
адрэ бгъумкIи зы Iэнтэгъу хъоу, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэр
зэлъаубытэу къехъухыгъэу щэрэт. 14 Мэлышъо гъэтэджы-
гъэ плъыжьмэ техъо ахэшIыкI, ащ ышъхьагъ телъынэу
шъо пIуакIэмэ джыри техъо ахэшIыкI.

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ыпкъ зэрэзэхэтыщтыр

15 Пхъэмбгъу Iужъухэр** акацэ чъыгым хэшIыкIых.
16 Пхъэмбгъу Iужъу пэпчъ икIыхьэгъэщтыр Iэнтэгъуипш I***,
ишъомбгъогъэщтыр Iэнтэгъурэ ныкъорэ****. 17 Пхъэмбгъу
Iужъу пэпчъ ыIэпакIэхэм къапыщхэу шIохэгъэуцуапIэхэр
фэшI зыр адрэм пэчIынатIэу. Джащ фэдэу чэтэнгъэIэгъэ
лъапIэм зэкIэ ипхъэмбгъу Iужъухэм афэшI. 18 Чэтэн-
гъэIэгъэ лъапIэм ыбгъоу къыблэмкIэ гъэзэгъэщтым пае

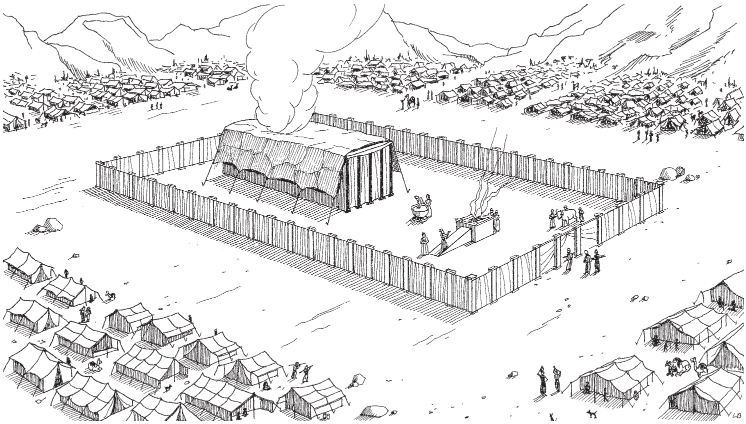
---

* 26:13 Ар сантиметрэ 44-рэ фэдиз хьазыр.

** 26:15 ШIэныгъэлэжь горэхэм къызэраIорэмкIэ, мыхэр рамэм фэдэу зэхэIулIэгъагъэх.

*** 26:16 Ар метри 4-рэ сантиметрэ 40-рэ фэдиз хьазыр.

**** 26:16 Ар сантиметрэ 66-рэ фэдиз хьазыр. Пхъэмбгъухэм яIужъуагъэ зыфэдизыгъэм ехьылIагъэу ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым хэтэп.

пхъэмбгъу Iужъоу тIокI гъэхьазыр. [19] Пхъэмбгъу Iужъу
тIокIмэ аIэпакIэмэ къапыщхэрэр арыуцонхэу тыжьын
игъэуцопIэ тIокIитIу шIы: зы пхъэмбгъу Iужъум ыIэпа-
кIэмэ къапыщхэрэм апае игъэуцопIитIу, адрэ пхъэмбгъу
Iужъум ыIэпакIэмэ къапыщхэрэм апайи игъэуцопIитIу.
[20] ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ыбгъоу темырымкIэ гъэзэгъэщ-
тым пайи пхъэмбгъу Iужъоу тIокI гъэхьазыр. [21] Игъэу-
цуапIэхэуи тIокIитIу гъэхьазыр – пхъэмбгъу Iужъу пэпчъ
ыIэпакIэмэ къапыщхэрэм язырызэу. [22] ЧэтэнгъэIэгъэ
лъапIэм ыкIыбэу къохьапIэмкIэ гъэзэгъэщтым пае
пхъэмбгъу Iужъоу хы гъэхьазыр. [23] ЧэтэнгъэIэгъэ лъа-
пIэм ыкIыбырэ къуапэхэм апае пхъэмбгъу Iужъоу тIу
гъэхьазыр. [24] Ахэм алъапсэхэр зэпэшъхьафхэу*, ашъхьа-
гъхэр апэрэ хъурджанэр зыщыхэтым дэжь щызэнэсхэу
щытын фае. Ащ фэдэ пхъэмбгъу Iужъухэр къопитIумэ
ахэтынхэ фае. [25] Джа пхъэмбгъу Iужъухэм япчъагъэ зы-
фэдиз хъущтыр 8. Ахэм тыжьын игъэуцуапIэу пшIы-
кIух ягъэгъусэн фае, пхъэмбгъу Iужъу пэпчъ игъэуцопIэ
тIурытIу зэрафэхъунэу. [26] Акацэ чъыгым бгыкъуидзэхэр

* 26:24 Мы чIыпIэр нэмыкI бзэхэмкIэ зэрэзэрадзэкIыгъэр:
«ашъхьагъхэри алъапсэхэри зэрэгъэубытыгъагъэх».

хэшIыкIых, тфым чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ызыбгъу хэт
пхъэмбгъу Iужъухэр зэрапхынхэу, 27 адритфым ятIонэрэ
бгъум хэт пхъэмбгъу Iужъухэр, ящэнэрэ бгыкъуидзит-
фым кIыбэу къохьапIэмкIэ гъэзэгъэщтым хэтхэр зэрап-
хынхэу. 28 Гузэгум рыгъэчъэгъэ бгыкъуидзэ кIыхьэм зы
бгъум ыцыпитIу зэрипхын фае. 29 Пхъэмбгъу Iужъухэм
дышъэ къягъэтIылъэкIи, ахэр зэзыпхыщт бгыкъуидзэ-
хэр аралъхьанхэу дышъэ хъурджанэхэр ягъэпытылIэх,
бгыкъуидзэхэми дышъэ къягъэтIылъэкI. 30 Мы къушъ-
хьэм Сэ джы къызэрэщыозгъэлъэгъурэм фэдэ къабзэу
чэтэнгъэIэгъэ лъапIэр шIы.

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм иIухъорэ ипэIухъорэ

31 Цы шхъуантIэм, шхъонтIашъор къызтеорэ цы
плъыжь чIапцIэм, цы плъыжьыбзэм, чэтэн Iудэнэ псы-
гъохэм ахэшъыкIыгъэу пэIухъо шIы. Къэрыуб сурэтхэр
IэпэIэсэныгъэшхо хэлъэу ащ дыхэшъыхьэгъэнхэ фае.
32 Дышъэр зытегъэлъэдагъэхэу, дышъэм хэшIыкIыгъэ
къакъыщхэр зиIэ пкъэуиплIэу акацэ чъыгым хэшIы-
кIыгъэхэм ар апылъ. А пкъэухэр арыбгъэуцонхэу ты-
жьыным хэшIыкIыгъэхэу игъэуцопIиплI щыIэн фае.
33 ПэIухъор техъо зэгодагъэхэм ахэшIыкIыгъэ ычIэгъырэ
техъом икъакъыщхэм апышIи, Сэ сиунашъохэр зытет
мыжъобгъуитIур зыдэлъ пхъонтэ лъапIэр ащ ыкIыбкIэ
щыIэу гъэуцу. А пэIухъом чIыпIэ лъапIэмрэ лъапIэм
нахь лъэпIэжьымрэ зэпэшъхьаф ышIыщтых. 34 Пхъонтэ
лъапIэу лъапIэм нахь лъэпIэжьым итым ишъхьатеIу-
бэ телъхьажь. 35 ПэIухъо пашъхьэм дэжь Iанэр гъэуцу.
Iанэм ыпашъхьэ остыгъэр игъэуцу. ЧэтэнгъэIэгъэ лъа-
пIэм идэпкъэу къыблэмкIэ гъэзагъэм остыгъэр кIэры-
тын фае. Iанэр темырымкIэ гъэзэгъэн фае. 36 Чэтэн-
гъэIэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ Iухъо фэшI. Iухъор чэтэн
Iудэнэ псыгъохэм ахэшъыкIыгъэу, шъо зэфэшъхьафхэр
щызэгъэкIугъэхэу щытын фае. 37 Iухъор апылъэгъэнэу

пкъэуитф акацэ чъыгым хэшIыкI. Ахэм дышъэр къя-
IулIэкI, дышъэм хэшIыкIыгъэ къакъыщхэр афэшIых.
А пкъэухэм апае игъэуцопIитф гъуаплъэм хэгъэткIукI.

ЯтIокIэнэрэ блырэ шъхьэр

КъурмэншIыпIэр

27 [1] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Акацэ чъы-
гым плIэмыеу къурмэншIыпIэ хэшIыкI,
къопиплI иIэнэу, икIыхьагъи ишъомбгъуагъи
Iэнтэгъуитф* хъоу, илъэгагъэ Iэнтэгъуищ** хъоу.
[2] КъурмэншIыпIэм бжъакъом фэдэу къыпыщхэу
къуапэхэр фэшIых. Ахэр къурмэншIыпIэм дыхэт-
хэу щытын фае. А зэкIэри къызэдиубытэу гъуаплъэ
къяIулIэкI. [3] Яжьэр рызэрахьанэу лэгъупхэр, хьаку-
жъотхъухэр, лэджэнхэр, цацэхэр, къопс зиIэ жъоку-
лъэхэр шIы. Ахэр зэкIэ гъуаплъэм хэшIыкI. [4] Къур-
мэншIыпIэм пае гъуаплъэм хэшIыкIыгъэу хъагъэ
шIы, а хъагъэм ыкъопиплIымэ гъоплъэ хъурджанэ-
хэр ягъэпытылIэх. [5] Гъоплъэ хъагъэр къурмэншIы-
пIэм илъэгагъэ ыгузэгу къынэсэу ащ къыдекIокIырэ
нэз IушIыкIыгъэм ычIэгъ чIэгъэуцу. [6] КъурмэншIы-
пIэм пае акацэ чъыгым хэшIыкIыгъэхэу, гъуаплъэр
къягъэтIылъэкIыгъэу бэщхэр шIы. [7] КъурмэншIы-
пIэр гъэкощыгъэн фае зыхъукIэ, бэщхэр ащ ыбгъуи-
тIу ягъэпытылIэгъэ хъурджанэмэ арылъхьэх. [8] Къур-
мэншIыпIэр ыкIоцI нэкIэу пхъэмбгъумэ ахэшIыкI,
мы къушъхьэм Сэ джы къызэрэщыозгъэлъэгъурэм
фэдэкъабзэу ар шIы.

---

* 27:1 Ар метри 2-рэ сантиметрэ 20-рэ фэдиз хьазыр.

** 27:1 Ар зы метрэрэ сантиметрэ 30-рэ фэдиз хьазыр.

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ищагу

[9] ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ищагу гъэпсы. Щагубгъоу
къыблэ лъэныкъомкIэ гъэзагъэр къэшIыхьэгъэнэу чэтэн
Iудэнэ псыгъохэм ахэшъыкIыгъэу, Iэнтэгъуишъэ* икIы-
хьагъэу Iухъо фэшI. [10] Iухъор пкъэу тIокIым апышIэгъэн
фае. Пкъэухэм гъуаплъэм хэшIыкIыгъэхэу игъэуцопIэ
тIокI ящыкIагъ. Пкъэумэ якъакъыщхэмрэ ябгыкъуры-
гъачъэхэмрэ тыжьыным хэшIыкIыгъэнхэ фае. [11] Джащ
фэдэу щагубгъоу темыр лъэныкъомкIэ гъэзагъэр къэ-
шIыхьэгъэнэу чэтэн Iудэнэ псыгъохэм ахэшъыкIыгъэу,
Iэнтэгъуишъэ икIыхьагъэу Iухъо фэшI. Iухъор пкъэу тIо-
кIым апышIэгъэн фае. Пкъэухэм гъуаплъэм хэшIыкIыгъэу
игъэуцопIэ тIокI ящыкIагъ. Пкъэухэм якъакъыщхэмрэ
ябгыкъурыгъачъэхэмрэ тыжьыным хэшIыкIыгъэнхэ фае.
[12] Щагум ишъомбгъуагъэу къохьапIэ лъэныкъомкIэ гъэ-
загъэр къэшIыхьэгъэнэу Iэнтэгъу шъэныкъо** икIыхьа-
гъэу Iухъо фэшI. А Iухъор игъэуцопIипшI зигъусэ пкъэ-
уипшIым апышIэгъэн фае. [13] Щагум ынэIоу къокIыпIэ
лъэныкъомкIэ гъэзагъэм ишъомбгъуагъэ зэрэхъун фаер
Iэнтэгъу шъэныкъу. [14] ДэхьапIэм ызы бгъукIэ Iэнтэгъу
пшIыкIутф*** икIыхьагъэу Iухъо фэпшIыщт. Ар игъэуцо-
пIищ зигъусэ пкъэуищым апылъэгъэщт. [15] Адрэ бгъум-
кIи Iэнтэгъу пшIыкIутф икIыхьагъэу Iухъо фэпшIыщт.
Ари игъэуцопIищ зигъусэ пкъэуищым апылъэгъэщт.
[16] Щагу къэлапчъэм иIухъо Iэнтэгъу тIокI**** икIыхьагъэу,
цы шхъуантIэм, шхъонтIашъор къызтеорэ цы плъыжь
чIапцIэм, цы плъыжьыбзэм, чэтэн Iудэнэ псыгъомэ ахэ-
шъыкIыгъэщт. Ар игъэуцопIиплI зигъусэ пкъэуиплIымэ

---

* **27:9** Ар метрэ 44-рэ фэдиз хьазыр.

** **27:12** Ар метрэ 22-рэ фэдиз хьазыр.

*** **27:14** Ар метри 6-рэ сантиметрэ 60-рэ фэдиз хьазыр.

**** **27:16** Ар метри 9 фэдиз хьазыр.

апылъэгъэщт. [17] Щагу шIыхьагъэм хэт пкъэухэм зэкIэ-
ми ябгыкъурыгъачъэхэмрэ якъакъыщхэмрэ тыжьыным,
пкъэухэм яигъэуцуапIэхэр гъуаплъэм ахэшIыкIыгъэнхэ
фае. [18] Щагум икIыхьагъэ зэрэхъун фаер Iэнтэгъуишъ*,
ишъомбгъуагъэ – Iэнтэгъу шъэныкъу**, чэтэн Iудэнэ псы-
гъомэ ахэшъыкIыгъэ пэIухъом икIыхьагъэ зэрэхъун фаер
Iэнтэгъуитф*** Пкъэухэм ягъусэщт игъэуцуапIэхэр гъу-
аплъэм хэшIыкIыгъэнхэ фае. [19] ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм
дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэури, пчэгъу цIыкIухэри, ща-
гур къызэрэшIыхьэгъэ Iухъор зыпылъэгъэ пкъэухэри
гъуаплъэм хэшIыкIыгъэнхэ фае.

ЧIыпIэ лъапIэм щыIэ остыгъэм идагъ

[20] Остыгъэр ренэу блэным пае зэйтун дэгъэ къабзэр
къахьызэ ашIынэу израиль цIыфхэм яIу. [21] Хьарунэрэ
ащ ыкъохэмрэ зылъыплъэнхэ фаер пхъонтэ лъапIэр
зыкIыбкIэ щыIэ пэIухъом дэжь Зиусхьаным ыпашъхьэ
щыт остыгъэм игъэстылъэхэм пщэпэ зэхэогъум къы-
щегъэжьагъэу пчэдыжьым нэс машIор зэращыблэныр
ары. Зыщыщхэ израиль цIыфхэм ялIэуж зэкIэлъыкIохэр
щэIэхэфэ ахэм ар ягъэшIэрэ унашъу».

ЯтIокIэнэрэ ирэ шъхьэр

КъурмэнышIхэм ящыгъынхэр

28 [1] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «СикъурмэнышI
хъунхэу пшэу Хьарунэрэ ыкъохэмрэ израиль цIыф-
хэм къахэщых – Хьарун, ащ ыкъохэу Нэдэб, Абихъыу,

* **27:18** Ар метрэ 44-рэ фэдиз хьазыр.

** **27:18** Ар метрэ 22-рэ фэдиз хьазыр.

*** **27:18** Ар метри 2-рэ сантиметрэ 20-рэ фэдиз хьазыр.

ЕлыIазар, Итамар. 2 Пшэу Хьарунэ лъытэныгъэрэ теп-
лъэшIурэ иIэнхэм пае шъошэ гъэлъэпIагъэ фэшI. 3 Си-
къурмэнышI хъунэу Хьарунэ къахэсхыным пае, Сэ Iэпэ-
Iэсэныгъэ къызыхэслъхьэгъэ цIыф тегъэпсыхьагъэхэм
унашъо афэшIи, а щыгъынхэр фягъэхьазырых. 4 Пшэу
Хьарунэрэ ыкъохэмрэ Сэ сикъурмэнышI хъунхэм пае
мыхэр ары щыгъынэу афашIынхэ фаер: бгъэрышIэр,
чэтэнIабгъур, джэнэ кIыIутелъыр, тхыпхъэхэр зыхэлъ
джэнэ гъопэ кIыхьэр, паIор*, бгырыпхыр. 5 Дышъэр, цы
шхъуантIэр, шхъонтIашъор къызтеорэ цы плъыжь чIап-
цIэр, цы плъыжьыбзэр, чэтэн пIуакIэр ащ пае арагъэфедэх.

ЧэтэнIабгъур

6 ЧэтэнIабгъур дышъэ Iуданэхэм, цы шхъуантIэм,
шхъонтIашъор къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы
плъыжьыбзэм, чэтэн Iудэнэ псыгъохэм IэпэIэсэны-
гъэшхо хэлъэу ахарэшъыкI. 7 ЧэтэнIабгъум ыгупэрэ
ыкIыбырэ зэрапхынхэу ахэм ацыпэхэм тэмэтелъитIу
къапыдэгъэн фае. 8 ЧэтэнIабгъум ыкIыIу телъ кIапсэри,
чэтэнIабгъум фэдэу, дышъэ Iуданэхэм, цы шхъуантIэм,
шхъонтIашъор къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы
плъыжьыбзэм, чэтэн Iудэнэ псыгъохэм ахэшъыкIыгъэу
щытын фае. IэпэIэсэныгъэшхо хэлъэу ашъэгъэ кIапсэри
чэтэнIабгъури зэу щытынхэ фае. 9 Оникс мыжъуитIур
шти, Израиль ыкъомэ ацIэхэр ахэм ащыхэбзыкIых:
10 зы мыжъом нэбгырихмэ ацIэхэр щыхэбзыкIых, адрэ
нэбгырихмэ ацIэхэр, къызщыхъугъэ илъэсхэмкIэ къы-
зэкIэлъыкIохэу, нэмыкI мыжъом щыхэбзыкIых. 11 Мы-
хъурхэр мыжъом хэзыбзыкIыхэрэм зэрашIырэм фэдэу,
Израиль ыкъомэ ацIэхэр зытет мыжъуитIур хэбзыкIых.
Iу зэжъу зиIэ набгъохэу дышъэм хэшIыкIыгъэхэм ахэр

---

* 28:4 КъурмэнышIхэм зыщалъэрэ паIор шэкI зэкIоцIыщы-
хьагъэм хэшIыкIыгъагъ.

арыгъэтIысхьэх.
[12] А мыжъуитIур Израиль ыкъомэ апае
гукъэкIыжьхэу чэтэнIабгъум итэмэтелъхэм атегъэпыты-
хьэх. Ахэр Зиусхьаным инэплъэгъу зэритхэм ишыхьа-
тэу ацIэхэр Хьарунэ ытэмитIу телъхэу къырерэхьакIых.
[13] Мыжъохэр зэрысыщт набгъохэр дышъэм хэшIыкIых.
[14] Пшъэхъу цIыкIуитIуи дышъэ къабзэм хэпшIыкIыщт.
Ахэр гъэщыгъэхэу, зэхэблагъэхэу пшIынхэшъ, а пшъэхъу
гъэщыгъэхэр дышъэм хэшIыкIыгъэ набгъохэу мыжъохэр
зэрысыщтхэм ябгъэпытылIэщтых.

БгъэрышIэр

[15] Хьыкум зэрэпшIыщт бгъэрышIэр, чэтэнIабгъур зэ-
рэшIыгъэм фэдэу, тхыпхъэхэр хэлъхэу IэпэIэсэныгъэшхо
ехьылIагъэу шIы. Ар дышъэ Iуданэхэм, цы шхъуантIэм,
шхъонташъор къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы плъы-
жьыбзэм, чэтэн Iудэнэ псыгъом ахэшъыкI.
[16] Ар итеплъэкIэ
плIэмыеу, тIо зэтелъэу, зы бжиз* икIыхьагъэу, зы бжиз
ишъомбгъуагъэу шIы.
[17] Мыжъоу бгъэхьазырыгъэхэр щы-
рыщэу сатырэ пэпчъ тесхэу сатыриплIэу ащ хэгъэуцох.
Рубиныр, топазыр, изумрудыр** апэрэ сатырэм щызэго-
гъэтIысхьэх.
[18] ЯтIонэрэ сатырэм: карбункулыр, сапфирыр,
налмэс-налкъутэр.
[19] Ящэнэрэ сатырэм: яхонтыр, агатыр,
аметистыр.
[20] ЯплIэнэрэ сатырэм: хризолитыр, ониксыр,
ясписыр. Ахэр дышъэ набгъомэ арыгъэтIысхьэгъэнхэ
фае.
[21] А мыжъохэр пшIыкIутIу хъунхэ фае. Израиль
ыкъомэ япчъагъэ диштэхэу, ахэм ацIэмэ атефэхэу, мы-
хъурым зэрэщыхабзыкIырэм фэдэу, израиль лIакъохэм
ацIэхэр зырызэу мыжъо пэпчъ щыхэбзыкIыгъэнхэ фае.
[22] БгъэрышIэм пае гъэщыгъэхэу, зэхэблагъэхэу пшъэхъу
цIыкIухэр дышъэм хэшIыкIых.
[23] ХъурджэнитIу дышъэм

---

* 28:16 Ар сантиметрэ 22-рэ фэдиз хьазыр.

** 28:17 Мыжъо лъапIэхэмрэ ахэм ацIэхэмрэ зэрэзэтефэхэрэр бгъэунэфыныр къинэу щыт.

хэшIыкIи, ахэр бгъэрышIэм ыкъопитIу апыгъэпытыхь.
[24] Зэхэблэгъэхэ дышъэ пшъэхъу цIыкIуитIур бгъэрышIэм
ыкъопитIу апыгъэпытыхьэгъэ хъурджанэмэ арыщых. [25] А
пшъэхъу цIыкIуитIум ацыпэхэр нэбгъуитIум апышIэхи,
чэтэнIабгъум ыгупэкIэ тэмэтелъхэм ащягъэпытылIэх.
[26] Джыри дышъэ хъурджэнитIу шIи, чэтэнIабгъум ынэIу
фэгъэзагъэхэу, бгъэрышIэм ыкIыбкIэ щыIэхэу ычIэгъырэ
къопитIум ягъэпытылIэх. [27] Джащ фэдэу дышъэ хъур-
джэнитIу шIи, чэтэнIабгъур зэрэтырапхыхьэрэ кIапсэм
ышъхьагъыкIэ, чэтэнIабгъум ыкIыIукIэ щыIэхэу, адрэ
къопитIоу тэмэтелъитIум яIэхэм ахэр ягъэпытылIэх.
[28] БгъэрышIэр къемыфэхыным пае ащ ихъурджанэхэмрэ
чэтэнIабгъум ихъурджанэхэмрэ цы Iудэнэ шхъуантIэм
хэшIыкIыгъэ кIэпсэжъыемкIэ зэрэрапхых. Джаущтэу
хъурджанэхэу кIыбымкIэ щыIэхэр кIапсэм ышъхьа-
гъыкIэ щыIэхэу чэтэнIабгъум ыкIыIу терэпхыхьагъэх.
[29] Хьарунэ чIыпIэ лъапIэм кIо зыхъукIэ, Израиль ыкъо-
хэр Зиусхьаным инэплъэгъу зэритхэм ишыхьатэу, ахэм
ацIэхэр бгъэрышIэм тетхэу, ыбгъэгу телъхэу зэрихьащ-
тых. [30] БгъэрышIэм уримрэ туммимрэ* илъхьэх. Хьарунэ
чIыпIэ лъапIэм щыIэ зыхъукIэ, ахэр ыгу пэблагъэхэу
щытын фае. Джаущтэу Зиусхьаным ыпашъхьэ итэу, Ащ
израиль цIыфхэм хьыкумэу къафишIыгъэхэр Хьарунэ
ыгу пэблагъэхэу ренэу зэрихьащтых.

Джэнэ кIыIутелъыр

[31] ЧэтэнIабгъум ычIэгъ чIэлъынэу джэнэ кIыIутелъыр зэ-
рэщытэу цы шхъуантIэм хэшъыкI. [32] Ащ шъхьэм пае икIы-
пIэ фэшI. ДзэкIолIым иджанэ зэрашIырэм фэдэу, джэнэ
кIыIутелъыр шъхьэикIыпIэм дэжь щызэIымытхъынэу,

* 28:30 Мыжъо лъапIэхэу уримымрэ туммимымрэ къурмэнышIым Тхьэм ыIорэр ышIэным пае пхъэдз ышIыщтыгъэхэкIэ енэгуягъо.

ащ ынэз къыдекIокIэу пытэу IушIыкIыгъэн фае. [33] Ащ
ыкIэ зэрэщытэу къыдекIокIэу цы шхъуантIэм, шхъонтIа-
шъор къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы плъыжьыбзэм
ахэшIыкIыгъэхэу нар теплъэ зиIэ цы такъырхэр щыпы-
шIэх. А цы такъырхэм азыфагу дышъэм хэшIыкIыгъэу
одыджын цIыкIухэр щыпылъэх. [34] Дышъэ одыджын цIы-
кIухэмрэ нар теплъэ зиIэ цы такъырхэмрэ зыр адырэм
къыкIэлъыкIоу джэнэ кIыIутелъым ыIэпакIэ зэрэщытэу
егъэкIугъэхэу щытын фае. [35] Хьарунэ ипшъэрылъ ыгъэ-
цэкIэн зыхъукIэ, джэнэ кIыIутелъыр зыщерэлъ. Хьару-
нэ Зиусхьаным фэлэжьэнэу чIыпIэ лъапIэм окIофи, ащ
къекIыжьыфи, одыджын цIыкIухэм амакъэ къэIун фае,
арымырмэ ар лIэщт.

ПаIор, джэнэ гъопэ кIыхьэр, бгырыпхыр

[36] Дышъэ къабзэм бзыгъэ цIыкIу хэшIыкIи, мыхъу-
рым зэрэтыратхэрэм фэдэу ащ щыхэбзыкI: „Зиусхьаным
фыхахыгъэр“. [37] Цы Iудэнэ шхъуантIэм хэшIыкIыгъэ
кIэпсэжъыемкIэ паIом ынэIукIэ ар щытырегъэубыт.
[38] Ар Хьарунэ ынатIэ телъыщт. Израиль цIыфхэм тынэу
къырахьылIэхэрэр Зиусхьаным игуапэ зэрэхъунхэу, ахэм
щыкIагъэу яIэхэм къахэкIырэ псэкIодхэр зэкIэ Хьарунэ
зэрихьащтых. Зиусхьаныр къызэрафэшIум инэшанэу
дышъэ бзыгъэр Хьарунэ ынатIэ ренэу телъыщт. [39] Чэ-
тэн Iудэнэ псыгъохэм джэнэ гъопэ кIыхьэмрэ паIомрэ
ахэшъыкIых. Чэтэн Iудэнэ псыгъохэм ахэшъыкIыгъэу,
шъо зэфэшъхьафхэр щызэгъэкIугъэхэу бгырыпхыр шIы.

Хьарунэ ыкъохэм ящыгъынхэр

[40] Хьарунэ ыкъомэ лъытэныгъэрэ теплъэшIурэ яIэнхэм
пае джэнэ гъопэ кIыхьэхэр, бгырыпххэри шъхьэкIап-
хэхэри афэшIых. [41] Пшэу Хьарунэрэ ыкъохэмрэ ахэр
ащылъэхи, ашъхьэхэм дагъэ ащыф, Сэщ пае хэушъхьа-
фыкIыхи, къысфэлэжьэнхэу къурмэнышIэу гъэуцух.

42 Чэтэн фыжьым хэшIыкIыгъэу, абгыхэм къащегъэжьагъэу
алъэкIапIэмэ анэсэу, кIышъо пцIанэр рагъэбылъынэу,
гъончэдж чIэгъычIэлъхэр ахэм афэшIых. 43 Хьарунэрэ
ыкъохэмрэ чIыпIэ лъапIэм щылэжьэнхэу чэтэнгъэIэгъэ
лъапIэм чIахьэхэ е къурмэншIыпIэм екIуалIэхэ зыхъукIэ,
псэкIод ателъ мыхъуным, мылIэнхэм пае, ахэр ащэрэ-
гъых. Хьаруни лIэужэу къыкIэлъыкIощтхэми щэIэхэфэ
ар яегъэшIэрэ унашъу».

ЯтIокIэнэрэ бгъурэ шъхьэр

*КъурмэнышIхэр тхьэфэлэжьэным зэрэфагъэхьазы-
рыщтхэр**

29 1 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Сэщ пае хэу-
шъхьафыкIыгъэхэу къыфэслэжьэнхэу къурмэны-
шIэу бгъэуцунхэм пае Хьарунэрэ ыкъохэмрэ япшIылIэн
фаер мары: зы шкIэхъужърэ тIитIурэ дагъо гори ямыIэу
къыхэхых. 2 Хьалыгъу мыкIумыпшыр, дагъэ дыхэлъэу
апшэгъэ джэгурыдзэ хьалыгъу мыкIумыпшыр, дагъэр
зыщыфэжьыгъэ щэлэмэ мыкIумыпшыр коц хьаджы-
гъэ анахь дэгъум хэшIыкIых. 3 Ахэр зы мэтэжъыем
илъхьэхи, мэтэжъыем илъхэу къэхьых, шкIэхъужъри
тIитIури зэгъусэхэу къащэх. 4 Хьарунэрэ ыкъохэмрэ чэ-
тэнгъэIэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ дэжь къещалIэхи, псы-
кIэ зягъэтхьакI. 5 Ящыгъынхэр штэхи, Хьарунэ джэнэ
гъопэ кIыхьэр, щыгъын кIыIутелъыр, чэтэнIабгъур,
бгъэрышIэр щылъэх. ЧэтэнIабгъум къекIокIэу, Iэпэ-
Iэсэныгъэшхо хэлъэу ашъэгъэ кIапсэмкIэ бгъэрышIэр
тепхыхь. 6 Хьарунэ ышъхьэ паIор тегъэтIысхьи, дышъэ
бзыгъэр зытегъэпытыхьэгъэ танджыр а паIом ыкIыIу

* 29:0 Мы шъхьэм къыIуатэрэм ехьылIагъэу еплъ Мосэ иящэ-
нэрэ тхылъ ия 8-рэ шъхьэ.

шъхьащыгъэуцожь. 7 Щыфэн ашIырэ дагъэр шти, Хьа-
рунэ ышъхьэ текIи, щыф. 8 Джащ фэдэу ащ ыкъохэри
къащэхи, джэнэ гъопэ кIыхьэхэр ащылъэх. 9 Хьаруни
ыкъохэми бгырыпхыхэр ателъхьэхи, шъхьэкIапхэхэр
афэшIых. Ахэм унашъом тетэу, егъэшIэрэу къурмэнышI
Iофыр агъэцэкIэщт. Джаущтэу Хьаруни ащ ыкъохэри
къурмэнышIэу бгъэуцущтых.

Къурмэн ашIырэ шкIэхъужъыр

10 ШкIэхъужъыр чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм къещалIи,
Хьарунэрэ ыкъохэмрэ аIэхэр ащ ышъхьэ тырарэлъхьэх.
11 Чэтэнгъэ Iэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ дэжь Зиусхьаным
ыпашъхьэ шкIэхъужъыр щышIобз. 12 ШкIэхъужъым
лъэу къыкIэчъыгъэм пIапэ хэгъауи, къурмэншIыпIэм
бжъакъом фэдэу къыпыщхэрэм ащыф, лъэу къэнагъэр
зэкIэ къурмэншIыпIэм ылъапсэ екIылI. 13 ШкIэхъужъым
ыкIоцI шэу къикIырэр зэкIэ, шIум телъ шэ пIуакIэр,
жъэжъыитIури, ахэм шэу ателъыри штэхи, къурмэншIы-
пIэм щыгъэстых. 14 ШкIэхъужъым ыли, ащ ышъуи, зэкIэ
шIоеу къыкIоцIыкIыгъэри уцупIэм пэчыжьэу машIокIэ
гъэстых. Ар къурмэнышIхэм япсэкIодхэм апае къурмэн.

Къурмэн ашIырэ тIыхэр

15 ЕтIанэ тIитIум яз шти, Хьарунэрэ ыкъохэмрэ аIэхэр
ащ ышъхьэ тырарэлъхьэх. 16 Зы тIыр шIобзи, лъэу къы-
кIэчъырэр къурмэншIыпIэм ыбгъуиплI атекI. 17 ТIыр
пкъырыпкъэу зэхэупкI. Ащ ыкIоцI къикIыгъэхэмрэ
ылъакъохэмрэ тхьакIыхи, ахэр пкъэу зэхэупкIыгъэ-
хэмрэ шъхьэмрэ ателъхьэх. 18 Пкъэу зэхэупкIыгъэхэр
зэкIэ къурмэншIыпIэм щыгъэстых. Ар Зиусхьаным пае
къурмэнгъэст, Зиусхьаным пае машIокIэ агъэстыгъэ
къурмэнэу мэ IашIу къызпихырэр ары.

19 Адрэ тIыри къащи, Хьарунэрэ ыкъохэмрэ аIэхэр ащ
ышъхьэ тырарэлъхьэх. 20 ТIыр шIобзи, лъэу къыкIэчъыгъэм

щыщ Хьарунэрэ ыкъохэмрэ яджабгъу тхьакIумэ пакIэхэм,
яджабгъу Iэхъомбэшхохэмрэ яджабгъу лъэхъомбэшхохэм-
рэ ащыф. Лъыр къурмэншIыпIэм ыбгъу пстэуми атекI.
21 КъурмэншIыпIэм текIэгъэ лъым щыщрэ щыфэ ашIырэ
дагъэмрэ штэхи, Хьаруни, ащ ищыгъынхэми, ыкъохэми,
ахэм ящыгъынхэми атеутх. Джаущтэу Хьаруни ащ ищы-
гъынхэри, ыкъохэри, ахэм ящыгъынхэри Сэщ пае хэу-
шъхьафыкIыгъэхэу къысфэлэжьэнхэу хъущт. 22 ТIым шэу
къытекIыгъэри, икIапи, кIоцIым къикIыгъэ шэри, шIум
шэу къытекIыгъэри, жъэжъыитIури, ахэм шэу ателъри,
джабгъу кори штэх, сыда пIомэ къурмэнышIхэр а тIы къур-
мэнымкIэ тхьэфэлэжьэным фагъэхьазырых. 23 Ахэм ягъу-
сэнхэу зы хьалыгъу хъурае, зы джэгурыдзэ мыкIумыпшыр,
дагъэр зыщыфэжьыгъэ зы щэлэмэ мыкIумыпшыр Зиус-
хьаным ыпашъхьэ ит мэтэжъыеу хьалыгъу мыкIумыпшыр
зэрылъым къихых. 24 А зэкIэ Хьарунэрэ ыкъохэмрэ аIэгумэ
арылъхьэхи, ахэр къыдарэIэтаехи, Зиусхьаным фагъэшъуа-
шэхэу, ыпашъхьэ щарэгъэсысых. 25 Мыщ къыкIэлъыкIоу
аIагумэ арылъхэр къарыхыжьхи, къурмэнгъэстым игъусэ-
хэу къурмэншIыпIэм щыгъэстых. Ар Зиусхьаным пае мэ
IашIу къызпихэу, гуапэ щыхъурэ тын. 26 Хьарунэ тхьэфэлэ-
жьэным фагъэхьазырынэу къурмэн ашIыгъэ тIым ыбгъэгу
шти, Зиусхьаным ыпашъхьэ щыдэIэтай. Ар о уиIахь.

27 Хьарунэрэ ыкъохэмрэ апае къыхахыгъэ тIы бгъэгоу
дэпIэтэягъэмрэ тIым ыкоу Зиусхьаным фэбгъэшъоша-
гъэмрэ гъэлъэпIагъэхэ хъунхэу хэушъхьафыкIых. 28 Изра-
иль цIыфхэм мамыр къурмэнэу ашIырэм щыщ а пкъыхэр
Хьарунэрэ ыкъохэмрэ аратынхэ фае. Джары егъэшIэрэ
унашъоу щытыр. Ар израиль цIыфхэм мамыр къурмэнэу
Зиусхьаным фагъэшъошагъэхэм ащыщхэр ары.

29 Хьарунэ щымыIэжь зыхъукIэ, ащ пае ашIыгъэ щы-
гъын лъапIэхэр ыужкIэ ыкъомэ акъожьхэм аратыжьынхэ
фае. А щыгъынхэр ащыгъхэу, ахэм дагъэр ащафэнышъ,
къурмэнышIэу агъэуцущтых. 30 Хьарунэ ыкъомэ ащыщэу

ащ ичIыпIэ иуцуагъэу чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм хэт чIыпIэ
лъапIэм ихьащтым мэфиблым къыкIоцI а щыгъынхэр
зыщилъэхэзэ ышIын фае.
[31] КъурмэнышIыр тхьэфэлэжьэным зэрэфагъэхьазы-
рырэ къурмэнэу ятIонэрэ тIым ыл шти, чIыпIэ лъапIэм
щыгъажъу. [32] Хьарунэрэ ыкъохэмрэ а лыри Зиусхьаным
ыпашъхьэ ит мэтэжъыем илъ хьалыгъу мыкIумыпшы-
ри чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ дэжь щарэшхых.
[33] Джаущтэу къурмэнышIэу агъэуцунхэм пае зэраукъэб-
зыгъэхэу, зэрагъэлъэпIагъэхэ а къурмэнхэу афыхаушъхьа-
фыкIыгъэхэр ахэм ашхын фае. Ежьхэм нэмыкI горэми
ахэр ышхы хъущтэп, сыда пIомэ ахэр гъэлъэпIагъэх.
[34] КъурмэнышIэу агъэуцунхэм пае зэраукъэбзыгъэхэу,
зэрагъэлъэпIэгъэхэ лымрэ хьалыгъумрэ ащыщ пчэ-
дыжьым нэс къэнэжьмэ, ахэр гъэстыжьых, ахэр пшхы
хъущтэп, сыда пIомэ гъэлъэпIагъэх.
[35] Хьаруни ыкъохэми Сэ унашъоу къыпфэсшIыгъэм
тетэу япшIылIэн фаер зэкIэ гъэцакIэ, мэфиблым къы-
кIоцI джаущтэу шIызэ, къурмэнышIэу гъэуцугъэнхэм
ахэр фэгъэхьазырых. [36] Мафэ къэс зы шкIэхъужъ псэкIод
къурмэн шIы, къурмэншIыпIэр укъэбзыгъэнэу псэкIод
къурмэн ащ щышI, гъэлъэпIэгъэнэу дагъэ щыф. [37] Мэ-
фиблым къыкIоцI къурмэншIыпIэр укъэбзызэ, гъэлъэ-
пIагъэу шIы. Джаущтэу ар лъапIэм илъэпIэжьэу хъущт,
къурмэншIыпIэм нэсырэ пстэури гъэлъэпIагъэ хъущт.

Мафэ къэс ашIыщт къурмэнхэр

[38] Мары къурмэншIыпIэм къурмэн щыпшIыщтхэр: ма-
фэ къэс илъэс зырыз анымбжьэу шъынитIу. [39] Зы шъынэр
пчэдыжьым, адрэр чэпэ зэхэогъум къурмэн шIых. [40] Коц
хьаджыгъэ анахь дэгъум фэдэу ефэ* шапхъэм изыпшIанэ

* 29:40 Ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым гущыIэу „ефэ“ зыфиIорэр хэтэп, ау зытхыгъэм джарын фае мы чIыпIэм

IэкIэ къыкIафыгъэ зэйтун дагъэу хыным* ызыплIанэр ды-
хэгъэкIухьагъэу апэрэ шъынэм игъусэхэу къурмэн шIых.
Шъон къурмэн рыпшIынэу, къурмэншIыпIэм тепкIэнэу
хыным изыплIанэ санэ ахэм акIыгъэгъужь. 41 Адрэ шъынэр
пчэдыжьым пшIыгъэ гъомылэ тынымрэ шъон къурмэ-
нымрэ афэдэхэр игъусэхэу чэпэ зэхэогъум къурмэн шIы. Ар
Зиусхьаным пае къурмэнгъэст, Зиусхьаным пае машIокIэ
агъэстыгъэ къурмэнэу мэ IашIу къызпихырэр ары. 42 Шъуи-
лIэуж зэкIэлъыкIохэр щэIэхэфэ а къурмэнгъэстыр чэтэн-
гъэIэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ дэжь Зиусхьаным ыпашъхьэ
щышъушIыщт. Джары Сэ израиль цIыфхэм зыкъызщафэз-
гъэнэфэщтри о сыкъызщыбдэгущыIэщтри. 43 Сэ израиль
цIыфхэм ащ закъыщыфэзгъэнэфэщт, Сэ Сищытхъушхо-
кIэ а чIыпIэр гъэлъэпIагъэу хъущт. 44 ЧэтэнгъэIэгъэ лъа-
пIэри къурмэншIыпIэри гъэлъэпIагъэхэу сшIыщтых. Сэ
къурмэнышIэу къысфэлэжьэнхэм пае Хьаруни ыкъохэри
гъэуцух. 45 Сэ израиль цIыфхэм сырягъусэщт, ахэм Сыря
Тхьэщт. 46 Джаущтэу Сы Зиусхьанэу, сызэря Тхьэр ахэмэ
къашIэщт. Сырягъусэным пае Сэры Мысыр хэгъэгум ахэр
къизыщыжьыгъэхэр. Сэры Зиусхьанэу ахэм я Тхьэр!»

ЯщэкIэнэрэ шъхьэр

МыстхъугъэстыпIэ къурмэншIыпIэр

30 1 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Мэ IашIухэр къыз-
пихрэ мыстхъухэр щагъэстынхэу къурмэншIыпIэр
гъэпсы, акацэ чъыгым ар хэшIыкI. 2 ПлIэмыеу, икIыхьа-

зигугугъу къыщишIырэр, сыда пIомэ ар пщэлъэ шапхъэу а лъэхъаным агъэфедэщтыгъэ.

* 29:40 Хыныр литри 4 фэдиз горэ зэрыфэрэ пщэлъэ шапхъэу ижъырэ джуртхэм агъэфедэщтыгъэр ары.

гъэрэ ишъомбгъуагъэрэ Iэнтэгъу* зырыз, илъэгагъэ Iэн-
тэгъуитIу** хъухэу ар щэрэт. Бжъакъом фэдэу къыпыщхэу
къуапэхэр ащ фэшIых. Ахэр къурмэншIыпIэм дыхэтхэу
щытынхэ фае. 3 Ышъхьагъи, ыбгъухэри, ыкъуапэхэри зэкIэ
къызэдиубытхэу дышъэ къабзэ ащ къеIулIэкI. Ышъхьа-
гъыкIэ къыщыдекIокIэу дышъэм хэшIыкIыгъэу нэз кIэ-
ракIэ фэшI. 4 Нэз кIэракIэм ычIэгъыкIэ щыIэхэу дышъэ
хъурджэнитIу къурмэншIыпIэм ыкъопитIу ащыхэгъэуцох.
Джащ фэдэу адрэ бгъумкIи ахэр щыхэгъэуцох, ар къы-
рырахьакIынэу бэщхэр а хъурджанэмэ арылъхьэх. 5 Бэщ-
хэр акацэ чъыгым хэшIыкIхи, дышъэр къягъэтIылъэкI.
6 Пхъонтэ лъапIэр зыкIыбкIэ щыт пэIухъом ыпашъхьэ,
пхъонтэ лъапIэм ишъхьатеIубэу Сэ зыкъызщыпфэзгъэ-
нэфэщтым пэчIынатIэу а къурмэншIыпIэр гъэуцу.

7 Мэ IашIухэр къызпихрэ мыстхъу зэфэшъхьафхэр
Хьарунэ ащ щигъэстыщтых. Остыгъэ гъэстылъэхэр
ыгъэхьазырхэ зыхъукIэ, джаущтэу ахэр пчэдыжь къэс
ащ ыгъэстыщтых. 8 Чэпэ зэхэогъу къэси Хьарунэ остыгъэ
гъэстылъэхэр зыхигъанэхэкIэ, мэ IашIухэр ыгъэущтых.
Джаущтэу шъуилIэуж зэкIэлъыкIохэр щэIэхэфэ къурмэ-
нышIым Зиусхьаным ыпашъхьэ мэ IашIухэр щигъэухэзэ
ышIыщт. 9 А къурмэншIыпIэм мэ IашIухэр къызпихрэ
мыстхъумэ анэмыкI гори, къурмэнгъэсти, гъомылэ
къурмэни щыпшIыхэ, санэ къурмэни тепкIэ хъущтэп.
10 Джаущтэу Хьарунэ илъэсым зэ къурмэншIыпIэм ыкъуа-
пэхэу бжъакъом фэдэу къыпыщхэрэм къурмэнылъыр
ащифэзэ, къурмэншIыпIэр ыукъэбзыщт. ШъуилIэуж
зэкIэлъыкIохэр щэIэфэхэ къурмэнышIым илъэсым зэ
ар псэкIод къурмэным ылъыкIэ ыукъэбзызэ ышIыщт.
Ар ЗиусхьанымкIэ лъапIэм илъэпIэжьэу хъущт».

* 30:2 Зы Iэнтэгъур сантиметрэ 44-рэ фэдиз хьазыр.

** 30:2 Ар сантиметрэ 88-рэ фэдиз хьазыр.

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм къырахьылIэрэ ахъщэр

[11] Джыри Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: [12] «Изра-
иль цIыфхэм япчъагъэ къэплъытэ зыхъукIэ, къызэ-
ралъытэхэрэм тхьамыкIагъо хамыхыным пае, якъэ-
лъытэгъум нэбгырэ пэпчъ ыпсэ Зиусхьаным щерэ-
щэфыжь. [13] Къалъытэрэ нэбгырэ пэпчъ шэкъэлым
ызыныкъо тыжьын ахъщэ къытын фае, шэкъэл лъа-
пIэу чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм чIэлъым ионтэгъугъэ ызы-
ныкъо. Шэкъэл лъапIэр герэ* тIокI мэхъу. А шэкъэлым
ызыныкъо Зиусхьаным пае тын. [14] Илъэс тIокI е на-
хьыбэ зыныбжьэу къалъытэрэ нэбгырэ пэпчъ Зиусхьа-
ным тын фишIын фае. [15] Шъупсэхэр къэщэфыжьыгъэ-
хэу хъуным пае баими шэкъэлым ызыныкъо къемы-
хъоу, тхьамыкIэми джащ къыщымыкIэу Зиусхьаным
тын фашIын фае. [16] Зыкъызэращэфыжьырэ тыжьы-
ныр израиль цIыфхэм къаIыхи, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм
ущылэжьэным пае гъэфедэ. Ар израиль цIыфхэм шъо
шъупсэхэр Зиусхьаным ыпашъхьэкIэ зэращэфыжьы-
гъэхэр ащымыгъупшэным пае».

Гъоплъэ лэджэныр

[17] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: [18] «Итегъэуцуа-
пIи ежьыри гъуаплъэм хэшIыкIыгъэхэу зызэратхьа-
кIыщт псыр зэрытыщт лэджэныр шIы. ЧэтэнгъэIэгъэ
лъапIэмрэ къурмэншIыпIэмрэ азыфагоу ар гъэуцуи,
псы игъахъу. [19] Хьарунэрэ ыкъохэмрэ ащ къыхахызэ,
аIэхэмрэ алъакъохэмрэ атхьакIыхэзэ арэшI. [20] Чэтэн-
гъэIэгъэ лъапIэм чIэхьанхэ зыхъукIэ, мылIэнхэм пае,
ахэм зарэтхьакI. Зиусхьаным пае къурмэнхэр ашIынхэу
къурмэншIыпIэм екIолIэнхэ зыхъукIэ, [21] ахэм аIэхэм-
рэ алъакъохэмрэ атхьакIынхэ фае, армырмэ лIэщтых.

---

* [30:13] Герэм зы граммым ипшIэних фэдиз ионтэгъуагъ.

МылIэнхэм пае аIэхэри алъакъохэри арэтхьакIых. Хьаруни лIэужэу къыкIэлъыкIощтхэми щэIэхэфэ ар яегъэшIэрэ унашъу».

Щыфэ ашIырэ дагъэр зэрэзэхалъхьащтыр

[22] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: [23] «Мэ IашIу къызпихрэ уц анахьышIухэу смирнэм фэдэу шэкъыл лъапIэм
ишэпхъэ шъитф, а пчъагъэм ызыныкъо, шэкъэл шъитIурэ
шъэныкъорэ хъоу мэ IашIу къызпихрэ корицэр, мэ IашIу
къызпихрэ къамылыр шэкъэл шъитIурэ шъэныкъорэ
хъоу штэх. [24] Ахэм ягъэгъус касиеу шэкъэл лъапIэм фэдэу шъитф хъурэр, зэйтун дагъэу зы хын* хъоу. [25] Щыфэ
Iэзэгъухэр зэхэзылъхьэрэм зэришIырэм фэдэу а зэкIэ
дагъэм халъхь. ГъэлъэпIэгъэнхэм пае щыфэ ашIырэ
дэгъэ лъапIэу ар хъущт. [26] А дэгъэ гъэлъэпIагъэр ащыф:
чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм, пхъонтэ лъапIэм, [27] Iанэм, остыгъэми ащ дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэуми, мэ IашIухэр
къызпихрэ мыстхъухэр зыщагъэстхэрэ къурмэншIыпIэм,
[28] къурмэнгъэстхэр зыщашIырэ къурмэншIыпIэми ащ
дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэуми, лэджэнми ащ итегъэуцуапIи. [29] Джаущтэу ахэр хэушъхьафыкIыгъэхэу, лъапIэм
илъэпIэжьэу хъущтых, ахэм анэсырэр зэкIэ гъэлъэпIагъэхэу хъущт. [30] Хьарунэрэ ыкъохэмрэ ашъхьэхэм дэгъэ
гъэлъэпIагъэр ащыф, Сэщ пае хэушъхьафыкIыхи, къысфэлэжьэнхэу къурмэнышIэу гъэуцух. [31] Израиль цIыфхэм
яIу: „ШъуилIэуж зэкIэлъыкIохэр щэIэфэхэ гъэлъэпIагъэхэ
рашIынхэу а дэгъэ лъапIэр Сэ сиIэщт. [32] НэмыкI цIыфхэм апкъымэ ар ащыпфэ хъущтэп. ИзэхэлъыкIэкIи ащ
фэдэ шъумышIы, сыда пIомэ ар гъэлъэпIагъэ, шъоркIэ
лъапIэм илъэпIэжьэу щытын фае. [33] Хэтми фимытэу ащ
фэдэ дагъэр зэхэзылъхьэрэр е нэмыкI цIыф горэм ар
щызыфэрэр илъэпкъ хэзыпэщт“».

---

* 30:24 Ар литри 4 фэдиз хьазыр.

Мыстхъухэр зэрэзэхалъхьащтхэр

34 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Мэ IэшIу къызыпиххэ-
рэ нэтафыр*, хьэлбэнахыр**, лэунах къабзэр*** IахьэхэмкIэ
зэфэдизхэу штэх. 35 Щыфэ Iэзэгъухэр зэхэзылъхьэрэм
зэришIырэм фэдэу, щыгъур адыхэгъэкIухьагъэу, гъэ-
къэбзагъэхэу, гъэлъэпIагъэхэу мэ IашIухэр къызпихрэ
мыстхъухэу агъэстхэрэр зэхалъхьэх. 36 Ахэр зэкIэ шъабэу
зэхэубэхи, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм чIэт пхъонтэ лъапIэм
ыпашъхьэу Сэ зыкъызщыпфэзгъэнэфэщтым дэжь щы-
гъэстых. Мэ IашIухэр къызпихрэ а мыстхъухэр шъощ пае
лъапIэм илъэпIэжьэу хъущтых. 37 Мэ IашIухэр къызпихрэ
а мыстхъухэр шъощ пае зэхэшъумылъхьэх: Зиусхьаным
пае гъэлъэпIагъэхэу шъоркIэ ахэр щэрэтых. 38 Хэтми мэ
IашIухэр къызпихрэ а мыстхъухэм амэ епэмынэу ахэр
зыгъэстырэр зыщыщ лъэпкъым хэзыпэщт».

ЯщэкIэнэрэ зырэ шъхьэр

Зиусхьаным къыхихыгъэ цIыф IэпэIасэхэр

31 1 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: 2 «ЗэгъашIэ: Ехъуд
лIакъом щыщэу Хъур къыхэкIыгъэ Урый ыкъо
Бэцалэл ары Сэ згъэнафэрэр. 3 Сэ Спси къыхэслъхьагъ,
сыд фэдэрэ IофкIи Iушыгъэрэ зэхэшIыкIныгъэрэ, шIэ-
ныгъэрэ IэпэIэсэныгъэрэ къыхэслъхьагъэхэшъ, 4 ды-
шъэм, тыжьыным, гъуаплъэм Iоф зэрадэпшIэщтым

* 30:34 КъэкIырэ уц горэм къыхахырэ дагъэу мэ IашIу къызпихрэр.
** 30:34 Иранми Азием щыщ нэмыкI хэгъэгухэми къащыкIырэ уц горэм къыкIафырэ псэу мэ IашIу къызпихрэр.
*** 30:34 Мэ IашIу къызпихрэ мыстхъоу къыблэ Арабыемрэ къокIыпIэ Африкэмрэ къащыкIырэ чъыг лъэпкъ горэмэ къахахыгъэр.

фэIэпэIас, 5 курб цIыкIухэм арагъэтIысхьэрэ мыжъо-
хэмрэ пхъэмрэ хибзыкIынхэ елъэкIы – сыд фэдэрэ сэ-
нэхьати хэлъ. 6 Дан лIакъом щыщэу Ахъысэмакъ ыкъо
Ахолыаб IэпыIэгъоу Сэ ащ есэты. Адрэ IэпэIэсэ пстэуми
сэнэхьатхэр Сэ къахэслъхьагъэх. О пшIынэу унашъо Сэ
къыпфэсшIыгъэхэр зэкIэ ахэм арэшIых: 7 чэтэнгъэIэ-
гъэ лъапIэр, пхъонтэ лъапIэмрэ ащ ишъхьатеIубэрэ*,
чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэу-
ри, 8 Iанэри ащ дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэури, дышъэ
къабзэм хэшIыкIыгъэ остыгъэри ащ дыкIыгъоу агъэ-
федэрэ пстэури, мэ IашIухэр къызпихрэ мыстхъухэр
зыщагъэстырэ къурмэншIыпIэри, 9 къурмэнгъэстхэр
зыщашIырэ къурмэншIыпIэри ащ дыкIыгъоу агъэ-
федэрэ пстэури, гъоплъэ лэджэнри ащ итегъэуцуапIи,
10 чIыпIэ лъапIэм щыIэхэу къурмэншIыгъом ащыгъыщт
щыгъынхэр – Хьарунэ къурмэнышIым ишъошэ лъа-
пIэу шъагъэмрэ ащ ыкъохэм зыщалъэщт щыгъынхэм-
рэ, 11 джащ фэдэу щыфэн ашIырэ дагъэмрэ мэ IашIу
къызпихрэ мыстхъухэу чIыпIэ лъапIэм щагъэстхэмрэ.
Сэ унашъо къызэрэпфэсшIыгъэм тетэу ахэм зэкIэри
ашIын фае».

Зыгъэпсэфыгъо мафэу шэмбэтыр

12 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: 13 «Сишэмбэтхэр
агъэлъэпIэнхэу израиль цIыфхэм яIу. Шэмбэтыр – ар
шъуилIэуж зэкIэлъыкIохэр щэIэфэхэ Сэрырэ шъорырэ
тазыфагу дэгъэуцогъэ тамыгъэу зэрэщытыр, Сэ сызэрэ
Зиусхьыныр, Сэщ пае шъузэрахэсыушъхьафыкIыгъэр
шъушIэным пае. 14 Шэмбэтыр хэшъуушъхьафыкI: ар
шъоркIэ лъапIэ. Шэмбэтыр емыкIу зышIырэр аукIын

* 31:7 Мы гущыIэм ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым ятIонэрэ мэхьани щыриI: псэкIодхэм ятехъуапI. Ар къызэрэб-гурыIон фаер: «псэкIодхэр къыпфэгъунхэр».

фае, сыда пIомэ хэтми шэмбэтым Iоф зышIэрэр ицIыф
лъэпкъ хэзыпэщт. [15] Мэфихэ Iоф арэшI, яблэнэрэ ма-
фэр – шэмбэт, Зиусхьаным фэгъэшъошэгъэ зыгъэпсэфы-
гъо мэфэ лъапI. Шэмбэтым Iоф зышIэрэ пэпчъ аукIын
фае. [16] Арышъ, израиль цIыфхэм ялIэуж зэкIэлъыкIохэр
щэIэфэхэ зэпымыоу шэмбэтыр арэгъэлъапI, ар лъапIэ.
[17] Сэрырэ израиль цIыфхэмрэ тазыфагу дэт егъэшIэрэ
тамыгъэр зыфэдэр джары. Сыда пIомэ Сэ, Зиусхьаным,
мэфихым къыкIоцI уашъомрэ чIыгумрэ къэзыгъэшIы-
гъэх, яблэнэрэ мафэм сирэхьатыгъоу зызгъэпсэфыгъ».
[18] Джа Синай къушъхьэм Мосэ къыщыдэгущыIэныр
Зиусхьаным зеухым, зэзэгъыныгъэр зытетхэгъэ мы-
жъобгъуитIур ащ къыритыгъэх – Тхьэм ыIэкIэ ытхыгъэ
мыжъобгъуитIур.

ЯщэкIэнэрэ тIурэ шъхьэр

ЦIыфхэм шкIэ теплъэ зиIэ тхьэнэпцIыр
къызэрэхахыгъэр

32 [1] Мосэ къушъхьэм къемыхыжьэу бэрэ къызэрыты-
рэр цIыфхэм залъэгъум, Хьарунэ дэжь къакIохи,
къезэрэгъэуцокIыхи, раIуагъ: «КIуи, тапэ итэу тызы-
лъищэнэу тхьэ тфэшI. Мыдрэ цIыфэу Мысыр хэгъэгум
тыкъизыщыжьыгъэ Мосэ къыщышIыгъэр тшIэрэпышъ».
[2] Хьарунэ ахэм ариIожьыгъ: «Шъуишъузхэм, шъукъохэм,
шъупхъухэм атхьакIумэхэм арылъ дышъэ тхьакIумпы-
лъхьэхэр къызпяжъугъэххи, садэжь къэшъухьых». [3] Зэ-
кIэ а цIыфхэм ядышъэ тхьакIумпылъхьэхэр къызпаххи,
Хьарунэ къыфахьыгъэх. [4] Ахэр ащ къаIиххи, шкIэ теплъэ
зиIэ тхьэнэпцIыр дышъэм хигъэткIукIыгъ, Iэдэ-уадэ-
хэмкIи еупсэжьыгъ. Арти цIыфхэм къаIуагъ: «Мары тит-
хьэр, Израиль! Мыры Мысырым тыкъизыщыжьыгъэр!»

5 Хьарунэ ар зелъэгъум, шкIэ теплъэ зиIэ тхьэнэпцIым
ыпашъхьэ къурмэншIыпIэр ригъэуцуи, къахиIуагъ: «Не-
ущ Зиусхьаным имэфэкI». 6 КъыкIэлъыкIорэ мафэм ахэр
пчэдыжьым жьэу къэтэджыжьхи, къурмэнгъэстхэмрэ
мамыр къурмэнхэмрэ ашIыгъэх. ЕтIанэ ешхэ-ешъом
фезэрэгъажьэхи, ыужкIэ джэгуным хезэрэгъэлъэсагъэх.

Зиусхьаныр къызэрафэгубжыгъэр

7 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «ПсынкIаIоу мыщ
ехыжь, сыда пIомэ Мысырым къипщыжьыгъэ цIыфхэр
зэIыхьагъэх! 8 Сэ унашъо къызэрафэсшIыгъэ гъогум ахэр
псынкIэу дэхыгъэх: шкIэ теплъэ зиIэ тхьэнэпцIыр зыфа-
шIыжьыгъэу, ар агъэлъапIэ, къурмэнхэри фашIы. Ахэм
аIо: „Мары титхьэр, Израиль! Мыры Мысырым тыкъи-
зыщыжьыгъэр!“» 9 Джыри Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ:
«Сэлъэгъу Сэ мы цIыф лъэпкъыр, ыгукIэ зэшIодзагъ мы
цIыф лъэпкъыр. 10 Арышъ, скIэрыкI: ахэм афэгъэзагъэу
сигубж къызэкIэрэни, зэхэсэрэукIэх, ау цIыфыбэ хъоу
лъэпкъ о къыптезгъэкIыщт».
11 Ау Мосэ и Зиусхьанэу Тхьэм елъэIузэ, риIуагъ: «Зи-
усхьан, кIочIэ лъэшкIэ, кIочIэ пытэкIэ Мысырым къип-
щыжьыгъэ О уицIыф лъэпкъ уигубж фызэкIэрэмын
12 мысыр цIыфхэм зэрамыIонэу: „ЫгъэкIодынхэм, къу-
шъхьэмэ ащызэхиукIэнхэшъ, чIыгум тыригъэкIоды-
кIынхэм пае ахэр Ащ зыкIырищыжьыгъэхэр“. Уигубжэу
къызэкIэнагъэр орэIасэжьи, Уилъэпкъ бгъэкIодынэу
зэрэпIуагъэри щыгъэзый. 13 „КъышъутекIыщт цIыфхэр
япчъагъэкIэ ошъогу жъуагъомэ афэдизэу Сэ згъэбэгъощ-
тых, Сэ зыфэсIогъэ мы чIыгури зэрэщытэу егъашIэм
шъуIэ илъынэу къышъостыщт“ пIуи, уиIумэтхэу Иб-
рахьимэ, Исхьакъ, Израиль Iуагъэу къадэпшIыгъэр угу
къэгъэкIыжь». 14 Арыти Зиусхьаным гукIэгъу къафишIи,
ыпэкIэ зэрэфэягъэм фэмыдэу илъэпкъ ымыгъэкIодэу
къыгъэнагъ.

Мосэ мыжъобгъуитIур зэрэзэхигъэшъхъэшъхъагъэхэр

[15] Джаущтэу Мосэ къыгъази, Зэзэгъыныгъэр зыбгъухэм
атетхэгъэ мыжъобгъуитIур ыIыгъэу къушъхьэм къехы-
жьыгъ. [16] А мыжъобгъухэр Тхьэм иIэшIагъэхэу, атетха-
гъэхэри Тхьэм къатыритхагъэхэу щытыгъ.
[17] Мыщ дэжьым Мосэ игъусэу къушъхьэм дыдэкIое-
гъэ иIумэтэу Ехъошуа зэрэгъэжъотырэ цIыфмэ амакъэ
къызэхихи, Мосэ риIуагъ: «Зэзаохэрэм амакъэ уцупIэм
къыщэIу». [18] Мосэ ащ джэуап ритыжьыгъ:

«Ар текIоныгъэм ымакъэп,
ЗытекIуагъэхэми ар амакъэп!
Ешхэ-ешъохэрэм ар амакъ!»

[19] Мосэ уцупIэм благъэу къызекIуалIэм, шкIэ теплъэ
зиIэ тхьэнэпцIыри къызэрышъохэри къызелъэгъум,
губжым къызэкIигъани, мыжъобгъуитIур чIидзи, къу-
шъхьэ лъапэм дэжь щызэхигъэшъхъэшъхъагъэх. [20] ШкIэ
теплъэ зиIэ тхьэнэпцIыр ышти, ыгъэткIугъ. Ар сапэм
фэдэу ыхьаджыжьи, псым хитэкъожьи, зэкIэ израиль
цIыфхэр ащ ригъэшъуагъэх.

Хьарунэ ыгъэмысагъэхэр

[21] Ащ дэжьым Мосэ Хьарунэ риIуагъ: «Сыда мы цIыф-
мэ къыуашIагъэр мыщ фэдэ псэкIодышхом хэмыщэхэмэ
мыхъунэу?» [22] Ау Хьарунэ къыIуагъ: «Умыгубж, сизиус-
хьан, сыда пIомэ мы цIыф лъэпкъыр зыфэдэр, ар зэрэ-
гъэIорышIэгъуаер о ошIэ. [23] Ахэм сэ къысаIуагъ: „Тапэ
итэу кIонэу тхьэ тфэшI, сыда пIомэ мы цIыфэу Мысыр
хэгъэгум тыкъизыщыжьыгъэ Мосэ къыщышIыгъэр
тшIэрэп“. [24] Арти „Дышъэ зиIэм къызперэх“ ахэм ясIуи,
къысатыгъ. Ар машIом пэсыдзи, мы шкIэ теплъэ зиIэ
тхьэнэпцIыр ащ къыхэкIыгъ».

ЦIыфхэм пшъэдэкIыжь зэрахьыгъэр

25 ЦIыфхэр къэбгъэуцужьынхэ умылъэкIынэу зэрэхъу-
гъэр Мосэ къыгурыIуагъ, сыда пIомэ япыйхэм кIэнэкIалъэ
къызэрашIынхэу Хьарунэ илажьэкIэ ахэр Iорышiэнчъэ
хъугъэх. 26 Арти Мосэ уцупIэм идэхьапIэ Iууцуи, къыIуагъ:
«Зиусхьаным готыр садэжь къэрэуцу!» Лэуй ыкъохэр зэкIэ
ащ къезэрэгъэуцокIыгъэх. 27 Ащ ахэм ариIуагъ: «Зиусхьанэу
Израиль и Тхьэ моущтэу къеIо: „Шъуикъамэхэр шъуштэ-
хи, къэлапчъэм щегъэжьагъэу къэлапчъэм нэсэу уцупIэм
шъурыкIуи, къэжъугъэзэжь, шъхьадж ыш, иныбджэгъу,
игъунэгъу ерэукIых“». 28 Лэуй ыкъомэ Мосэ иунашъо агъэ-
цэкIагъ: лъэпкъым щыщэу нэбгырэ минищ фэдиз а мафэм
аукIыгъ. 29 Джащыгъум Мосэ ахэм ариIуагъ: «Непэ шъу-
къохэу, шъушыхэу шъуукIыгъэхэмкIэ Зиусхьаным зешъу-
тыгъэшъ, Ащ инэшIущыфэныгъэ къышъуфырерэгъэх!»

Мосэ Зиусхьаным джыри зэрелъэIугъэр

30 КъыкIэлъыкIорэ мафэм Мосэ цIыфхэм ариIуагъ:
«ПсэкIодышхо шъушIагъэшъ, сэ Зиусхьаным дэжь сы-
дэкIоещт, шъуипсэкIодшIагъэ къышъуфезгъэгъункIи
мэхъу». 31 Джаущтэу Мосэ Зиусхьаным дэжь ыгъэзэжьи,
риIуагъ: «А Зиусхьан, мы цIыф лъэпкъым псэкIодышхо
ышIагъ: дышъэ тхьэнэпцI зыфишIыжьыгъ. 32 ЯпсэкIод-
шIагъэ къафэбгъэгъунэу сыолъэIу. Армырмэ сызэрып-
тхэгъэ Уитхылъ сэри сыдэтхыкIыжь». 33 Ау Зиусхьаным
Мосэ къыриIуагъ: «Сапашъхьэ псэкIод щызышIагъэр
ары Ситхылъ дэстхыкIыжьырэр. 34 Арышъ, гъэзэжьи,
мы цIыф лъэпкъыр зыдэпщэнэу Сэ сIуагъэм щэ. Мары
Сэ СимэлэIичи уапэ итэу кIощт, Сэ сыкъызщыкIощт
мафэм ахэм япсэкIодшIагъэхэм пае яфэшъуашэр язгъэ-
гъотыщт». 35 ЦIыфхэм шкIэ теплъэ зиIэ тхьэнэпцIыр
Хьарунэ зэрэрагъэшIыгъэм пае Зиусхьаным ахэм хьадэ-
гъур къыздэзыхьырэ зэпахырэ уз Iаер къафигъэкIуагъ.

ЯщэкIэнэрэ щырэ шъхьэр

Мосэ Зиусхьаным ящэнэрэу зэрелъэIугъэр

33 [1] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Мысыр хэгъэ-
гум къипщыжьыгъэ узщыщ лъэпкъри ори мыщ
шъуIукIи, къэнаIан, амэр, хьат, пэрыц, еуй, еус цIыфхэм
ячIыгоу, щэмрэ шъоумрэ зыщычъэхэу, Ибрахьими, Ис-
хьакъи, Якъуби къакIэхъухьэрэ лIэужмэ къястынэу сIуи,
гущыIэ пытэкIэ къызэрэзгъэгугъэгъэхэ хэгъэгум шъукIу.
[2] МэлэIичыр уапэ итэу згъэкIонышъ, къэнаIанхэр, амэр-
хэр, хьатхэр, пэрыцхэр, еуйхэр, еусхэр исфыщтых. [3] Шъо
Ащ щэмрэ шъоумрэ зыщычъэхэрэ хэгъэгу гъэбэжъулъэм
шъурищэщт. Ау шъугукIэ шъузэшIодзагъэшъ, гъогум
шъутесымыгъэкIодэным пае Сэ сыкъыжъудежьэщтэп».
[4] Мы гущыIэ щынагъохэр зызэхаххэм, цIыфхэр къэ-
гъыгъэх, зыми игъэдэхалъэхэр зыпилъхьагъэхэп. [5] Сыда
пIомэ Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Израиль цIыфхэм
яIу: „Шъо шъугукIэ шъузэшIодзагъэшъ, Сэ сышъухэтэу
сыжъудакIомэ, зы такъикъыкIэ шъузэхэсыукIэщт. Арышъ,
шъуигъэдэхалъэхэр зыпышъухых. Сэ къышъосшIэщтым
сегупшысэщт“». [6] Арти израиль цIыфхэм ягъэдэхалъэхэр
Хъорэб къушъхьэм дэжь щызыпахыжьыпагъэх.

Мосэ Тхьэм щыIукIэнэу чэтэн гъэIагъэр зэригъэуцугъэр

[7] Мосэ уцупIэм дэмытэу, ащ пэIудзыгъэу чэтэн гъэ-
Iагъэ зыщыфигъэуцужьи, Тхьэм зыщыIукIэхэрэ чэтэн
гъэIагъэкIэ еджагъ. Зыгорэ Зиусхьаным еупчIынэу фае
зыхъукIэ, Мосэ уцупIэм дэкIыти, ащ кIощтыгъэ. [8] Мосэ
а чэтэн гъэIагъэм нэсэу чIэхьафэ, цIыфхэр зэкIэ ячэтэн
гъэIагъэхэм къачIэкIыхэти, шъхьаджи ичэтэн гъэIагъэ
ичIэхьапIэ дэжь щытэу, Мосэ кIэлъыплъэщтыгъэ. [9] Мосэ

Тхьэм зыщыIукIэхэрэ чэтэн гъэIагъэм зычIахьэкIэ,
ошъопщэ пкъэур къехыти, ащ ичIэхьапIэ дэжь къэу-
цущтыгъэ, Зиусхьаныри Мосэ къыдэгущыIэщтыгъэ.
10 Тхьэм зыщыIукIэхэрэ чэтэн гъэIагъэм ичIэхьапIэ дэжь
щыт ошъопщэ пкъэур зэкIэ цIыфхэми алъэгъущтыгъэ.
Арти ахэр зэкIэ къэтэджыхэти, шъхьадж ичэтэн гъэIагъэ
ичIэхьапIэ дэжь щытэу шъхьащэ ышIыщтыгъэ. 11 Зиус-
хьаныр Мосэ ынэгу къыкIаплъэзэ, зэныбджэгъухэр зэ-
рэзэдэгущыIэхэрэм фэдэу, къыдэгущыIэщтыгъэ. ЕтIанэ
Мосэ уцупIэм къыгъэзэжьыщтыгъэ, ау иIумэт кIалэу
Нун ыкъо Ехъошуа а чэтэн гъэIагъэм къычIанэщтыгъэ.

Зиусхьаным къызэригъэгугъагъэхэр

12 Мосэ Зиусхьаным риIуагъ: «Мары, О къысэоIо: „Мы
лъэпкъыр зылъыщ“. Ау „Сэ о пцIэкIэ осэшIэ, нэшIукIэ
Сэ сызэбгъэплъыгъ“ пIуагъэми, гъусэ къысфэпшIыщ-
тыр къысэпIуагъэп. 13 Арышъ, нэшIукIэ укъысэплъымэ,
сыолъэIу: усшIэным, нэшIукIэ укъысэплъыным пае
ипхъухьагъэр зыфэдэр сэгъашIэба, мы цIыфхэр зэрэу-
илъэпкъыри угу игъэлъ». 14 Зиусхьаным къыриIожьыгъ:
«Сэ сышъуигъусэу сыкIонышъ, зэозгъэпсэфыщт». 15 Мосэ
Ащ риIуагъ: «О ПшъхьэкIэ укъыздэмыкIощтмэ, ащы-
гъум мыщ тимыщ. 16 Армырмэ сэри УицIыф лъэпкъи
нэшIукIэ О укъызэрэтэплъыгъэр сыдэущтэу нэмыкI
цIыф лъэпкъхэм къашIэщта? Утигъусэу укъыддакIомэ
арыба ар къызэрэтшIэщтыр? Аущтэу зыхъукIэ, сэри О
УицIыф лъэпкъи зэрэдунаеу тет цIыф лъэпкъ пстэуми
тызэрафэмыгъадэрэр къэтшIэщт». 17 Арти Зиусхьаным
Мосэ къыриIуагъ: «О къэпIуагъэр Сэ сшIэщт, сыда пIомэ
нэшIукIэ Сызэбгъэплъыгъ, Сэ о пцIэкIэ осэшIэ». 18 Мосэ
Зиусхьаным риIуагъ: «О Уищытхъушхо къысэгъэлъэгъу».
19 Зиусхьаным ащ къыриIожьыгъ: «Сэ СишIугъэ зэкIэ
къыозгъэлъэгъущт, Сэ СцIэу „ЕгъэшIэрэ Зиусхьаныр“
уапашъхьэ къыщысIощт. ГукIэгъу зыфэсшIын фаем

фэсшIыщт, шIу зыфэсшIэн фаеми фэсшIэщт». [20] ЕтIанэ
Ащ къыIуагъ: «Сэ Сынэгу о укъыкIаплъэ хъущтэп, сыда
пIомэ Сынэгу къыкIаплъэрэ цIыфыр псэоу къэнэжьын
ылъэкIыщтэп». [21] Джыри Зиусхьаным къыIуагъ: «Мары
Садэжь чIыпIэ щыI: мы къушхьэ цакIэм теуцу; [22] Сэ Си-
щытхъушхо уапашъхьэ къыблэкIы зыхъукIэ, къушъхьэ
зэгочыгъэм удэзгъэуцощт, сыблэкIыфэ, сыкъыпфэсакъэу,
СIэ къыптелъэу укъэсыухъумэщт. [23] СIэ зыптесхыжькIэ,
СакIыбкIэ сыкъэплъэгъущт, ау Сынэгу къэплъэгъущтэп».

ЯщэкIэнэрэ плIырэ шъхьэр

Тхьэм икIэрыкIэу зээгъыныгъэ къызэрадишIыгъэр

34 [1] Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: «Ыпэрэмэ афэдэу
мыжъобгъуитIу хэбзыкIи, ыпэрэ мыжъобгъуитIоу
о зэхэбгъэшъхъэшъхъагъэмэ атетхэгъэгъэ гущыIэмэ
афэдэхэр ахэм Сэ къатестхэщтых. [2] Нэф къэмышъызэ,
зыгъэхьазыр. Пчэдыжьым Синай къушъхьэм къыдэкIуа-
йи, ащ ышыгу Сапашъхьэ къыщыщиуцу. [3] Ау зыгори о
пкIыгъоу къыбдыдэкIуае хъущтэп, зыгори къушъхьэм
тыдэкIи къыщыщылъагъо хъущтэп. Аужыпкъэм былыми
мэл-пчэни мы къушъхьэм пэблагъэу щыхъу хъущтэп».

[4] Арти Мосэ ыпэрэмэ афэдэу мыжъобгъуитIу хибзы-
кIыгъ. Пчэдыжьым жьэу къэтэджи, Зиусхьаным унашъо
къызэрэфишIыгъэу, мыжъобгъуитIури зыдишти, Синай
къушъхьэм дэкIоягъ. [5] Ошъуапщэм хэтэу Зиусхьаныр къе-
хи, Мосэ пэблагъэу къушъхьэм къытеуцуагъ, ЫцIэ зэрэ
ЕгъэшIэрэ Зиусхьаныр Ащ къыIуагъ. [6] Зиусхьаныр Мосэ
ыпашъхьэ щыблэкIыгъ. Зиусхьаным къыIуагъ: «ЕгъэшIэрэ
Зиусхьаныр – ар Тхьэу гукIэгъушIэу, хьалэлэу, щыIэгъэшхо
зиIэу, шIулъэгъу мыкIодыжьрэ фэшъыпкъэныгъэрэ зыхэ-
лъхэу, [7] лIэуж минмэ шIулъэгъу мыкIодыжьыр, фэсакъызэ

къыгъэгъунэу, афэзышІырэр, лажьэри, бзэджэшІагъэри,
псэкІодшІагъэри афэзыгъэгъоу, ау ымыгъэпщынэхэу
къэзымыгъанэрэр, тымэ ялажьэ ахэм ясабыймэ, сабый-
хэм ясабыижьмэ, ящэнэрэ, яплІэнэрэ лІэужмэ анэсэу,
язгъэпщыныжьырэр ары». 8 Мосэ ащ лъыпытэу чІыгум
зытыридзагъ, Тхьэм шъхьащэ фишІи, 9 къыІуагъ: «ЗэкІэ-
ри зыІэ илъыр, нэшІукІэ укъысэплъыгъэмэ, ащыгъум
ЗэкІэри зыІэ илъыр тигъусэу къыддэрэкІу. Сыда пІомэ
мы цІыф лъэпкъыр ыгукІэ зэшІодзагъэу щытышъ, ти-
лажьэхэмрэ типсэкІодшІагъэхэмрэ къытфэгъэгъухи, О
уимылъку Іэрылъхьэу тызыфэшІ». 10 Зиусхьаным къыІуагъ:
«Мары, зэкІэ уицІыф лъэпкъ ыпашъхьэ зэзэгъыныгъэ
къыщыбдэсэшІы. ЗэрэчІыгоуи щымыхъугъэу, лъэпкъ го-
рэми ымылъэгъугъэу Іоф шІагъохэр къэзгъэлъэгъощтых.
Джа цІыф лъэпкъэу о узхэтым Зиусхьаным къыуишІэрэр
къылъэгъунышъ, къэщынэщт. 11 Джы непэ унашъо къы-
шъуфэсшІырэр шъугу ишъуубыти, ижъугъэлъ: мары, Сэ
Іамэр, къэнаІан, хьат, пэрыц, хъыу, еус цІыф лъэпкъхэр
шъукІэлъырысфыщтых. 12 ШъумыкІодэу шъукъэнэным
пае чІыгоу шъузэрыхьэрэм ис цІыф лъэпкъхэм зэзэгъы-
ныгъэ гори адэшъумышІ, армырмэ шъоркІэ ар кІодыпІэ
хъущт. 13 Арышъ, ахэм якъурмэншІыпІэхэр ишъуутых,
шъхьащэ зыфашІырэ агъэлъэпІэрэ мыжъосынхэр зэхэ-
жъугъэшъхъашъхъэх, агъэлъэпІэрэ чъыгхэр* ишъуупкІых.
14 Арышъ, Зиусхьаным нэмыкІэу тхьэ горэми шъхьащэ
фэшъушІын шъуфитэп, сыда пІомэ, Ащ ыцІэр Нэкъокъо-
гъур Зыфэмыщэчырэр, Ар – нэкъокъогъу иІэныр къы-
зэмыкІурэ Тхьэр ары. 15 А чІыгум исхэм ятхьэнэпцІыхэм
апашъхьэ къурмэнхэр щашІыхэ зыхъукІэ, шъурамыгъэб-
лэгъэным, якъурмэншІыгъэ щыщ шъумышхыным пае
ахэм зэзэгъыныгъэ адэшъумышІ. 16 Апхъухэм шъукъохэр

* 34:13 Чъыгхэу е пкъэухэу ижъырэ джуртыбзэмкІэ тхыгъэ
Іэпэрытхым АшэрэкІэ заджэхэу хэтыр ары.

дащэххэзэ, ахэм ягъусэхэу Сэ къысфэмышъыпкъэхэу
ятхьэнэпцIыхэм шъхьащэ афамышIыным пае апхъухэр
шъуишъаомэ къяшъумыгъащэх. 17 Тхьэнэпцl гъэчъыгъэ-
хэр зыфэшъумышIыжьых.

18 Хьалыгъу мыкIумыпшым имэфэкI хэжъугъэунэфыкI.
Абиб мазэм* Мысырым шъукъикIыжьыгъэшъ, Сэ унашъо
къызэрэшъуфэсшIыгъэм тетэу, а мазэм щыщ мэфиблэу
къэзгъэнэфагъэхэм къакIоцI хьалыгъу мыкIумыпшыр
шъушхы. 19 ЗэкIэ ным апэу къыхэкIырэр Сэ сый, чэмхэм
былымыхъоу, мэл-пчэнхэм щыпэлъфыхъоу къахэкIыхэрэр
зэкIэ ары. 20 Щыдмэ ящыпэлъфыхэм ачIыпIэ мэл-пчэн-
хэм къахэкIырэ щыпэлъфыхъухэр ижъугъахьэх, армырмэ
щыд щыпэлъфыхъухэм апшъэхэр зэшIошъукIых. Шъукъо
щыпэлъфыхэри зэкIэ шъущэфыжьых. Зыгори IэнэкIэу
Сапашъхьэ къерэмыхь. 21 Мэфихым къыкIоцI Iоф шъушIэ,
яблэнэрэ мафэм зыжъугъэпсэф. Лэжьыгъэ хэлъхьагъуми
Iухыжьыгъоми зыжъугъэпсэфзэ шъушIы. 22 Тхьэмэфиб-
лыкIэ зигъо хъурэ лэжьыгъэ пасэхэм ямэфэкIрэ бжыхьэм
лэжьыгъэугъоижьыным имэфэкIрэ хэжъугъэунэфыкIых.
23 ШъуихъулъфыгъэхэрзэкIэ илъэсым къыкIоцI ЗэкIэ зыIэ
илъ Зиусхьанэу, Израиль и Тхьэ ыпашъхьэ гъогогъуищэ
къихьанхэ фае. 24 Сыда пIомэ, Сэ цIыф лъэпкъхэр шъумы-
лъэгъужьынхэу шъуанэIу исфыщтых, шъуигъунапкъэхэ-
ри зэIузгъэкIотыщтых. Зиусхьанэу шъуи Тхьэ ыпашъхьэ
илъэсым щэ шъукъихьэзэ шъушIымэ, зыгори шъуичIы-
гу къенэцIыщтэп. 25 Къурмэн къысфэшъушIыгъэм лъэу
кIэкIыгъэм щыщ тэджэпс зыхэлъ хьалыгъум тешъумыкI,
Пэсахъ мэфэкIым къурмэн шъушIыгъэр нэф къэшъыфэ
щыжъугъэлъ хъущтэп. 26 ШъуичIыгу къыщыкIырэ лэжьы-
гъэ пэсэ пстэуми апэу зигъо ахэхъукIырэр зэкIэ Зиусхьанэу
шъуи Тхьэ и Унэ къэшъухьыхэзэ шъушIы. Янэ ибыдзыщэ

* 34:18 Мыщ ехьылIагъэу еплъ мы тхылъым ия 13-рэ шъхьэ
ия 4-рэ усэ.

хэлъэу чэцІыр шъумыгъажъо». 27 Зиусхьаным Мосэ къыри-
Іуагъ: «Мы гущыІэхэмкІэ орырэ Израилрэ Сэ зэзэгъыныгъэ
къыжъудэсэшІышъ, мы гущыІэхэр тхых». 28 Джащтэу Мосэ
Зиусхьаным дэжь чэщ-мэфэ тІокІитІо къэтыгъ, хьалыгъуи
ышхыгъэп, пси ешъуагъэп. Зиусхьаным унэшъуипшІ хъурэ
зэзэгъыныгъэм игущыІэхэр мыжъобгъухэм атыритхагъэх.

29 Мосэ мыжъобгъуитІур ыІыгъэу Синай къушъхьэ къе-
хыжь зэхъум, Тхьэр къызэрэдэгущыІагъэм къыхэкІэу ынэ-
гу зэпэнэфыжьэу зэрэхъугъэр ышІэщтыгъэп. 30 Ау Хьаруни
израиль цІыфхэми Мосэ къалъэгъугъ. Мары ащ ынэгу зэпэ-
нэфыжьти, екІолІэнхэкІэ щынэщтыгъэх. 31 Арти Мосэ ахэм
къяджагъ, Хьаруни, израиль цІыфхэм япащэхэри зэкІэ ащ
ыдэжь къэкІуагъэх, Мосэ ахэм адэгущыІагъ. 32 Ащ ыуж
израиль цІыфхэр зэкІэ къекІолІагъэх, Зиусхьаным Синай
къушъхьэм къыщыриІогъэ пстэури Мосэ ахэм къафиІотэ-
жьыгъ. 33 Мосэ ахэм адэгущыІэныр къызеухым, упхырып-
лъэу шэкІ пІуакІэр ынэгу рихъуагъ. 34 Мосэ Зиусхьаным
дэгущыІэнэу ыпашъхьэ ихьэу Ащ къыкІэлъэрэкІыжьыфэ
ынэгу ихъуагъэр тырихыщтыгъэ. КъызыкІэлъырыкІыжь-
кІэ, унашъоу къыфашІыгъэр израиль цІыфхэм къафиІо-
тэжьыщтыгъэ. 35 Мосэ ынэгу къызэрэзэпэнэфырэр изра-
иль цІыфхэм алъэгъущтыгъэти, Тхьэм ыпашъхьэ ихьанэу
охъуфэ, ынэгу ихъуагъэр зэрэихъуагъэщтыгъ.

ЯщэкІэнэрэ тфырэ шъхьэр

Мосэ израиль цІыфхэр зэригъэгъозагъэхэр

35 1 Мосэ зэкІэ израиль цІыфхэр къызэІуигъакІэхи,
риІуагъ: «Мыхэр ары Зиусхьаным дгъэцэкІэнхэ
фэе унашъоу къытфишІыгъэхэр: 2 Мэфихым къыкІоцІ
шъуиІофхэр шъушІэх, яблэнэрэ мафэр шъоркІэ лъапІэу
щытын фае. Шэмбэтыр Зиусхьаным пае зыгъэпсэфыгъу,

хэтми а мафэм Iоф зышIэрэр укIыгъэн фае. [3] Шъузщыпсэу-
рэ унэ пстэуми шэмбэт мафэм машIо гори ащышъумышI».
[4] Джыри Мосэ зэкIэ израиль цIыфхэм ариIуагъ: «Мы-
хэр ары Зиусхьаным дгъэцэкIэнхэ фэе унашъоу джыри
къытфишIыгъэхэр: [5] Зиусхьаным тын фэшъушI. Хэти
ыгу зэрэпыкIэу Зиусхьаным ыдэжь къерэхьых дышъэр,
тыжьыныр е гъуаплъэр, [6] цы шхъуантIэр, шхъонтIашъор
къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэр, цы плъыжьыбзэр, чэтэн
Iудэнэ псыгъохэр, пчэныцыр, [7] мэлышъо гъэтэджыгъэ
плъыжьхэр, шъо пIуакIэхэр, акацэ пхъэхэр, [8] остыгъэм пае
дагъэр, мэ IашIухэр къызпихрэ уцхэу щыфэн ашIырэ да-
гъэм халъхьащтхэмрэ мэ IашIухэр къызпихрэ мыстхъухэу
агъэфедэщтхэмрэ, [9] оникс мыжъор, нэмыкI мыжъо лъапIэ-
хэр къурмэнышIым ичэтэнIабгъурэ* бгъэрышIэмрэ** апае.
[10] IэпэIэсэныгъэ зыхэлъэу къышъухэт пстэури къэрэ-
кIуи, Зиусхьаным унашъо къызэрэтфишIыгъэм тетэу
арэшIых: [11] ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэу Тхьэм ипсэупIэщ-
тыр, ащ итехъонхэмрэ икъакъыщхэмрэ, ащ ипхъэмбгъу
Iужъухэмрэ ахэм ябгыкъуидзэхэмрэ, пкъэухэмрэ ахэм
яигъэуцуапIэхэмрэ, [12] пхъонтэ лъапIэмрэ ибэщхэмрэ,
ишъхьатеIубэ, ахэр зыкIыбкIэ щыIэ пэIухъор, [13] Iанэмрэ
ащ дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэумрэ, Зиусхьаным ыпа-
шъхьэ илъыщт гъомылэтын хьалыгъур, [14] остыгъэмрэ ащ
дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэумрэ, гъэстылъэхэр, осты-
гъэм пае дагъэр, [15] мыстхъугъэстыпIэ къурмэншIыпIэр,
ащ дыкIыгъу бэщхэр, щыфэ ашIырэ дэгъэ лъапIэр, мэ
IашIухэр къызпихрэ мыстхъухэр, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм

* 35:9 Мыщ ехьылIагъэу нахь игъэкIотыгъэу къыщеIуатэ мы тхылъым ия 28-рэ шъхьэ и 1-рэ усэ къыщегъэжьагъэу ия 14-рэ усэ нэс.

** 35:9 Мыщ ехьылIагъэу нахь игъэкIотыгъэу къыщеIуатэ мы тхылъым ия 28-рэ шъхьэ ия 15-рэ усэ къыщегъэжьагъэу ия 30-рэ усэ нэс.

ичIэхьапIэ иIухъо, [16] къурмэнгъэстхэр зыщашIырэ къур-
мэншIыпIэр, ащ игъоплъэ хъагъи, ибэщхэри, дыкIы-
гъоу агъэфедэрэ пстэури, лэджэн зытхьакIыпIэри ащ
итегъэуцуапIи, [17] щагур къызэрэшIыхьэгъэ Iухъор, щагу
пкъэухэмрэ пкъэу игъэуцуапIэхэмрэ, щагу къэлапчъэм
иIухъо, [18] чэтэнгъэIэгъэ лъапIэмрэ щагур къызэрэшIы-
хьэгъэ Iухъомрэ адыкIыгъу пчэгъу цIыкIухэр, кIапсэхэр,
[19] чIыпIэ лъапIэм щыIэхэу къурмэншIыгъом ащыгъыщт
щыгъынхэр – Хьарунэ къурмэнышIым ишъошэ лъапIэу
шъагъэмрэ ащ ыкъохэм зыщалъэщт щыгъынхэмрэ».

Израиль цIыфхэм Зиусхьаным тынхэр
къызэрэфахьыгъэхэр

[20] ЗэкIэ израиль цIыфхэр Мосэ кIэлъырыкIыжьхи, зэб-
гырыкIыжьыгъэх. [21] Ащ ыуж шъхьадж ыгу къызэриIоу
чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм, тхьэфэлэжьэныр ащ зэрэщашIы-
ным, щыгъын лъапIэхэм апае Зиусхьаным тынхэр къыфа-
хьыгъэх. [22] Хъулъфыгъи бзылъфыгъи фаер зэкIэ къакIуи,
дышъэм хэшIыкIыгъэ гъэдэхалъэхэу пэмэ аралъхьэрэ
хъурджанэхэр, тхьакIумэпылъхьэхэр, Iэлъынхэр, пшъэ-
рылъхэр къахьыгъэх. А дышъэр ахэм Зиусхьаным тын
фашIыгъ. [23] Цы шхъуантIэр, шхъонтIашъор къызтеорэ цы
плъыжь чIапцIэр, цы плъыжьыбзэр зиIэхэм, чэтэн Iудэнэ
псыгъохэр, пчэныцыр, мэлышъо гъэтэджыгъэхэр, шъо
пIуакIэхэр къахьыгъэх. [24] Амал зиIэм тыжьынрэ гъуап-
лъэрэ Зиусхьаным тын фишIыгъ. Акацэ пхъэхэр зиIагъэ-
хэми зэрагъэфедэнхэу тынэу къахьыгъэх. [25] Бзылъфыгъэ
IэпэIасэхэм цы шхъуантIэр, шхъонтIашъор къызтеорэ цы
плъыжь чIапцIэр, цы плъыжьыбзэр, чэтэн Iудэнэ псыгъо-
хэр аджыхэти, къахьыщтыгъэх. [26] НэмыкI бзылъфыгъэхэу
цыр зыджышъухэу зыгукIэ фэягъэхэм пчэныцыр аджыщ-
тыгъэ. [27] ЛIакъомэ япащэхэм оникс мыжъо лъапIэр, нэмыкI
мыжъо лъапIэхэр чэтэнIабгъумрэ бгъэрышIэмрэ рагъэдэ-
хэнхэу къахьыщтыгъэх. [28] Джащ фэдэу мэ IашIу къызпихрэ

хэлъхьанхэмрэ дагъэмрэ къахьыщтыгъэх. Ахэр остыгъэм,
щыфэн ашIырэ дагъэм, гъомэ IашIухэр гъэугъэнхэм апае
агъэфедэщтыгъэх. 29 Джаущтэу израиль цIыфхэм ащыщ
хъулъфыгъэхэу, бзылъфыгъэхэу Зиусхьаным Мосэ къыфишIыгъэ
унашъом игъэцэкIэн зиIахь хэзышIыхьэ зышIоигъуагъэхэм
ятынхэр Зиусхьаным къыфахьыгъэх.

Зиусхьаным къахихыгъэ цIыф IэпэIасэхэр

30 Мосэ израиль цIыфхэм ариIуагъ: «Шъуеплъ, Ехъуд
лIакъом щыщэу Хъур къыхэкIыгъэ Урый ыкъо Бэцалэл
ары Зиусхьаным къахихыгъэр. 31 Тхьэм Ыпсэ ащ къыхилъхьагъэу,
сыд фэдэрэ IофкIи Iушыгъи, зэхэшIыкIыныгъи,
шIэныгъи, сыдрэмкIи IэпэIэсэныгъэ къыритыгъэшъ,
32 дышъэм, тыжьыным, гъуаплъэм Iоф зэрадэпшIэщтым
фэIэпэIас, 33 мыжъоу курб цIыкIухэм арагъэтIэсхьэхэрэр
ыгъэхьазырынхэ, пхъэми хибзыкIынхэ елъэкIы — сыд
фэдэрэ сэнэхьати хэлъ. 34 Зиусхьаным Бэцалэли джащ
фэдэу Дан лIакъом щыщэу Ахъысэмакъ ыкъо Ахолыаби
нэмыкIхэр зыдагъэсэнхэ алъэкIынэу сэнэхьат къахилъхьагъ.
35 Зиусхьаным ахэм къахилъхьагъэх хэбзыкIын,
пхъэшIэн сэнэхьатхэр, тхыпхъэхэр шэкIхэм ахэшъыхьэгъэнхэм,
цы шхъуантIэм, шхъонтIашъор къызтеорэ
цы плъыжь чIапцIэм, цы плъыжьыбзэм, чэтэн пIуакIэм
шэкI къолэнхэр зэрахэпшIыкIыщтхэм, шэкI къабзэхэр
кIэракIэу зэрэзэхэплъхьащтхэм афигъэсагъэх — IэпэIасэхэмрэ
Iазэхэмрэ якъулайныгъэ пстэури къаритыгъэх».

ЯщэкIэнэрэ хырэ шъхьэр

36 1 Мосэ джыри къыIуагъ: «Бэцалэли, Ахолыаби,
IэпэIэсэныгъэ адрэ зыхэлъ пстэоу, чIыпIэ
лъапIэр агъэпсыным пае Зиусхьаным Iушыгъэрэ

зэхэшIыкIыныгъэрэ къызхилъхьагъэхэми, Зиусхьаным
иунашъо тегъэпсыкIыгъэу зэкIэри ашIэн фае».
[2] Мосэ Бэцалэли, Ахолыаби, Iоф ашIэнэу зышIоигъохэм
зэкIэми къяджи, Iофым фежьэнхэу ариIуагъ. [3] Ахэм Iоф
ашIэным пае чIыпIэ лъапIэм игъэпсын хэхьанхэу израиль
цIыфхэм тынэу къахьыгъэр зэкIэ Мосэ къыIахыгъэх. Ау ащ
ыужи цIыфхэм тынхэр джыри пчэдыжь къэс къахьынхэр
зэпыущтыгъэп. [4] Арти IэпэIэсэныгъэ зыхэлъхэу чIыпIэ
лъапIэр зыгъэпсыщтыгъэхэр Iофым къыпэкIхи, Мосэ
дэжь къакIохи, [5] къыраIуагъ: «Зиусхьаным зэшIохыгъэнхэ
фаеу унашъо къышIыгъэ IофшIэнхэм апэIухьанэу щы-
тым нахьыбэ цIыфхэм къахьы». [6] ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм
игъэпсын хэхьанхэу тынхэр хъулъфыгъэхэми бзылъфы-
гъэхэми ащ нахьыбэ къамыхьыжьынхэу уцупIэм тыдэкIи
макъэ ащарагъэIунэу Мосэ унашъо ышIыгъ. Арти цIыф-
хэм тынхэр къаIахынхэр щагъэтыжьыгъ. [7] Къаугъоигъэр
икъущтыгъ – ящыкIэгъэщтым нахьыбэхагъ.

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэр зэрагъэпсыгъэр

[8] IэпэIэсэныгъэ зыхэлъхэу Iофым фежьагъэхэм чэтэн-
гъэIэгъэ лъапIэм пае чэтэн Iудэнэ псыгъохэм, цы шхъуан-
тIэм, шхъонтIашъор къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм,
цы плъыжьыбзэм техъуипшI ахашъыкIыгъ. Къэрыуб
сурэтхэр IэпэIэсэныгъэшхо хэлъэу техъохэм адыхашъы-
хьэгъагъэх. [9] Техъо пэпчъ икIыхьагъэ Iэнтэгъу тIокIрэ
ирэ*, ишъомбгъуагъэ IэнтэгъуиплI** хъущтыгъэ. Техъохэр
зэкIэ яшапхъэхэмкIэ зэфэдизыгъэх. [10] Техъуитфыр зыр
адрэм годагъэу, адрэ техъуитфыри зыр адрэм годагъэу
щытыгъэх. [11] Апэрэ техъо зэгодагъэхэм анэз адрэ техъо
зэгодагъэмэ зыщяуалIэрэм цы шхъуантIэм хэшIыкIыгъэхэу
шIодзапIэхэр тырадагъэх. Адрэ техъо зэгодагъэмэ анэзэу

* 36:9 Ар метрэ 12 фэдиз хьазыр.

** 36:9 Ар метри 2 фэдиз хьазыр.

апэрэм къыфэгъэзагъэми джаущтэу фашIыгъ. 12 Зы те-
хъо зэгодагъэхэм анэз шIодзапIэу шъэныкъо фашIыгъ,
адрэ техъо зэгодагъэхэм анэзи шIодзапIэу шъэныкъо
фашIыгъ. ШIодзапIэхэр зэпэчIынэтIагъэх. 13 Дышъэм
къакъыщ шъэныкъо хашIыкIыгъ, а къакъыщхэмкIэ те-
хъо зэгодагъэхэр зэрагъэубытхи, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэр
зы пкъы хъугъэ. 14 ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм къеупхъухы-
гъэнхэу техъохэр пчэныцым джыри хашIыкIыгъэх. Ащ
фэдэу техъо пшIыкIуз ашIыгъ. 15 Зы техъом икIыхьагъэ
Iэнтэгъу щэкI*, ишъомбгъуагъэ IэнтэгъуиплI** хъущ-
тыгъэх. Техъо пшIыкIузми яшапхъэхэр зэфэдагъэх.
16 Пчэныцым хэшIыкIыгъэ техъуитфыр шъхьафэу, адрэ
нэмыкI техъуихри шъхьафэу зэгуадагъэх. 17 Пчэныцым
хэшIыкIыгъэ апэрэ техъо зэгодагъэхэм яагъунэрэ Iахьэ
ынэз шIодзапIэу шъэныкъо тырадагъ, адрэ техъо зэго-
дагъэхэм анэзи шIодзапIэу шъэныкъо тырадагъ, тIури
зэрагъэубытылIэнхэм пае. 18 Гъуаплъэм къакъыщ шъэ-
ныкъо хашIыкIи, къакъыщхэр шIодзапIэхэм аралъхьэхи,
чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм зэрэщытэу ятIонэрэ техъо зэикI
фэхъунэу зэрагъэубытыгъэх. 19 Мэлышъо гъэтэджыгъэ
плъыжьмэ техъо ахашIыкIи, ащ ышъхьагъ телъынэу
шъо пIуакIэмэ джыри техъо ахашIыкIыгъ.
20 Пхъэмбгъу Iужъухэр акацэ чъыгым хашIыкIыгъэх.
21 Пхъэмбгъу Iужъу пэпчъ икIыхьагъэ IэнтэгъуипшI***,
ишъомбгъуагъэ зы Iэнтэгъурэ ныкъорэ**** хъущтыгъэх.
22 Пкъэу пэпчъ ыIэпакIэхэм къапыщхэу шIохэгъэуцуа-
пIэхэр фашIыгъэх, зыр адрэм пэчIынатIэу. ЧэтэнгъэIэгъэ

* 36:15 Ар метрэ 13 фэдиз хьазыр.

** 36:15 Ар метри 2 фэдиз хьазыр.

*** 36:21 Ар метри 4-рэ сантиметрэ 40-рэ фэдиз хьазыр.

**** 36:21 Ар сантиметрэ 66-рэ фэдиз хьазыр. Пхъэмбгъухэм яIужъуагъэ зыфэдизыгъэм ехьылIагъэу ижъырэ джуртыбзэмкIэ тхыгъэ Iэпэрытхым хэтэп.

лъапIэм зэкIэ ипхъэмбгъу Iужъухэр ахэм афэдэу ашIыгъэх.
[23] Чэтэнгъэ Iэгъэ лъапIэм ыбгъоу къыблэмкIэ гъэзагъэм
пае пхъэмбгъу Iужъоу тIокI агъэхьазырыгъ. [24] Пхъэмб-
гъу Iужъу тIокIмэ аIэпакIэмэ къапыщхэрэр арыуцонхэу
тыжьын игъэуцопIэ тIокIитIу ашIыгъ: зы пхъэмбгъу
Iужъум ыIэпакIэмэ къапыщхэрэм апае игъэуцопIитIу,
адрэ пхъэмбгъу Iужъум ыIэпакIэмэ къапыщхэрэм апайи
игъэуцопIитIу. [25] Джащ фэдэу чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ыб-
гъоу темырымкIэ гъэзэгъэщтым пайи пхъэмбгъу Iужъоу
тIокI агъэхьазырыгъ. [26] Тыжьын игъэуцуапIэхэуи тIокIи-
тIу агъэхьазырыгъ – пхъэмбгъу Iужъу пэпчъ ыIэпакIэмэ
къапыщхэрэм язырызэу. [27] Чэтэнгъэ Iэгъэ лъапIэм ыкIыбэу
къохьапIэмкIэ гъэзэгъэщтым пае пхъэмбгъу Iужъоу хы
агъэхьазырыгъ. [28] Чэтэнгъэ Iэгъэ лъапIэм ыкIыбырэ къуа-
пэхэм апае пхъэмбгъу Iужъоу тIу джыри агъэхьазырыгъ.
[29] Ахэм алъапсэхэр зэпэшъхьафхэу*, ашъхьагъхэр апэрэ
хъурджанэр зыщыхэтым дэжь щызэнэсхэу щытыгъ. Ащ
фэдэ пхъэмбгъу Iужъухэр къопитIумэ ахэтыгъэх. [30] Джа
пхъэмбгъу Iужъухэу зипчъагъэ 8 хъущтыгъэмэ апае ты-
жьын игъэуцуапIэу пшIыкIух агъэхьазырыгъ, пхъэмбгъу
Iужъу пэпчъ игъэуцопIэ тIурытIу зэрэфэхъунэу. [31] Акацэ
чъыгым бгыкъуидзэхэр хашIыкIыгъэх: бгыкъуидзит-
фымкIэ чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ызыбгъу хэт пхъэмбгъу
Iужъухэр зэрапхынхэу, [32] ятIонэрэ бгъум хэт пхъэмбгъу
Iужъухэр бгыкъуидзитфымкIэ, кIыбэу къохьапIэмкIэ
гъэзэгъэщтым хэт пхъэмбгъу Iужъухэр бгыкъуидзит-
фымкIэ зэрапхынхэу. [33] Гузэгум рыгъэчъэгъэ бгыкъуи-
дзэ кIыхьэм чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ызыбгъурэ дэпкъым
ыгъунэхэмрэ зэрипхыщтыгъэх. [34] Пхъэмбгъу Iужъухэм
дышъэ къарагъэтIылъэкIи, ахэр зэзыпхыщт бгыкъуидзэхэр

---

* 36:29 Мы тхылъэу нэмыкI бзэхэмкIэ зэрадзэкIыжьыгъэм ащыщ горэхэм мы чIыпIэм зэрэщатхыгъэр: ашъхьагъхэри алъапсэхэри зэрэгъэубытыгъагъэх.

аралъхьанхэу дышъэ хъурджанэхэр арагъэпытылІагъэх, бгыкъуидзэхэми дышъэ къарагъэтІылъэкІыгъ.

ПэІухъомрэ Іухъомрэ зэрашІыгъэхэр

[35] Цы шхъуантІэм, шхъонтІашъор къызтеорэ цы плъыжь чІапцІэм, цы плъыжьыбзэм, чэтэн Іудэнэ псыгъохэм ахэшъыкІыгъэу пэІухъо ашІыгъ. Къэрыуб сурэтхэр Іэпэ-Іэсэнымгъэшхо хэлъэу ащ дыхашъыхьагъэх. [36] ПэІухъом пае дышъэр къызэгъэтІылъэкІыгъэхэу, дышъэм хэшІы-кІыгъэу къакъыщхэр зиІэ пкъэуиплІыр акацэ чъыгым хашІыкІыгъэх. А пкъэухэр арагъэуцонхэу тыжьыным хэшІыкІыгъэхэу игъэуцуапІэу плІы агъэхьазырыгъ. [37] Чэ-тэнгъэІэгъэ лъапІэм ичІэхьапІэ Іухъо фашІыгъ. Іухъор чэтэн Іудэнэ псыгъохэм шъо зэфэшъхьафхэр щызэгъэ-кІугъэхэу ахашъыкІыгъ. [38] Іухъор апылъэгъэнэу пкъэуитф акацэ чъыгым хашІыкІи, дышъэр къарагъэтІылъэкІыгъ. Пкъэухэм ашъхьапэхэми ябгыкъурыгъачъэхэми дышъэр къарагъэтІылъэкІыгъ. Дышъэм хэшІыкІыгъэу пкъэухэм къакъыщхэр афашІыгъэх. А пкъэухэм апае игъэуцопІитф гъуаплъэм хагъэткІукІыгъ.

ЯщэкІэнэрэ блырэ шъхьэр

Пхъонтэ лъапІэр зэрашІыгъэр

37 [1] Бэцалэл пхъонтэ лъапІэр акацэ чъыгым хишІы-
кІыгъ. Ащ икІыхьагъэ ІэнтэгъуитІурэ ныкъорэ*,
ишъомбгъуагъи илъэгагъи зы Іэнтэгъурэ ныкъорэ** зы-
рыз хъущтыгъэ. [2] Дышъэ къабзэр ащ къыригъэтІылъэ-
кІыгъ, ыкІоцІи ыкІыІуи ар атырилъхьагъ. Ащ ышъхьагъ

* 37:1 Ар сантиметри 110-рэ фэдиз хьазыр.

** 37:1 Ар сантиметрэ 66-рэ фэдиз хьазыр.

къыщыдекIокIэу дышъэм хэшIыкIыгъэу нэз кIэракIэ фи-
шIыгъ. [3] Дышъэ хъурджэниплI пхъонтэ лъапIэм пае ыгъэ-
чъи, ар зытет лъакъохэм аригъэпытылIагъэх: зы бгъумкIэ
хъурджэнитIур, адрэ бгъумкIи хъурджэнитIур ащыIэ-
хэу. [4] Акацэ чъыгым бэщ кIыхьэхэр хишIыкIхи, дышъэр
къаригъэтIылъэкIыгъ. [5] Бэщхэр пхъуантэм ыбгъухэмкIэ
ащыIэ хъурджанэмэ арилъхьагъэх, ахэмкIэ пхъуантэр
зепхьан плъэкIынэу. [6] Пхъонтэ лъапIэм ишъхьатеIуби
IэнтэгъуитIурэ ныкъорэ икIыхьагъэу, ишъомбгъуагъэ зы
Iэнтэгъурэ ныкъорэ хъоу джащ фэдэу дышъэ къабзэм хи-
шIыкIыгъ. [7] Дышъэм хэуIукIыгъэхэу къэрыубитIу ышIи,
пхъонтэ лъапIэм ишъхьатеIубэ къытещхэу, ащ дыхэтхэу
ахэр ышIыгъэх: [8] зы къэрыубыр зы цыпэм дыхэтэу, адрэ
къэрыубыр адрэ цыпэм дыхэтэу. Ахэмрэ пхъонтэ лъапIэм
ишъхьатеIубэрэ зэикIэу щытыгъэх. [9] Къэрыубхэм атамэхэр
шъхьатеIубэм щизэу убгъугъэхэу, агупэхэмкIэ зэфэгъэзэ-
гъагъэх, ахэм агупэхэр шъхьатеIубэм къыфэгъэзэгъагъэх.

Iанэ лъапIэр зэрашIыгъэр

[10] Бэцалэл акацэ чъыгым Iанэ хишIыкIыгъ, икIыхьагъэ
IэнтэгъуитIу*, ишъомбгъуагъэ зы Iэнтэгъу**, илъэгагъэ
Iэнтэгъурэ ныкъорэ*** хъухэу. [11] Ащ дышъэ къабзэ къы-
ригъэтIылъэкIыгъ, ышъхьагъ къыщыдекIокIхэу, ды-
шъэм хэшIыкIыгъэхэу нэз кIэракIэхэр тыришIыхьагъэх.
[12] Iэгушъом щиз зилъэгэгъэ бгъухэр Iэнашъхьэм тегъэ-
пытыхьагъэхэу тыригъэуцуагъэх, а бгъухэм къадаухьэу
дышъэм хэшIыкIыгъэу нэз кIэракIэхэр тыришIыхьагъэх.
[13] Ащ дышъэм хъурджэниплI хигъэткIукIи, хъурджанэхэр
къопиплIымэ, лъэкъуиплIымэ ащыригъэпытылIагъэх.
[14] Iанэр зэрахьыщт бэщхэр аращынхэу хъурджанэхэр

* 37:10 Ар сантиметрэ 88-рэ фэдиз хьазыр.

** 37:10 Ар сантиметрэ 44-рэ фэдиз хьазыр.

*** 37:10 Ар сантиметрэ 66-рэ фэдиз хьазыр.

Iэнашъхьэм пэблагъэу лъакъохэм аригъэпытылIагъэх.
[15] Бэщхэр акацэ чъыгым хишIыкIхи, дышъэр къари-
гъэтIылъэкIыгъ. [16] Ащ Iанэм тетыщт лагъэхэр, тасхэр,
Iэгубжъэхэр, шъон къурмэныр арыбгъэхъонэу къошынхэр
дышъэ къабзэм хишIыкIыгъэх.

Дышъэ остыгъэр зэрашIыгъэр

[17] Бэцалэл дышъэ къабзэм остыгъэ хишIыкIыгъ. А
остыгъэр дышъэм хэуIукIыгъагъ. Ащ ыпкъи, ыбгъухэм
къахэкIырэ къутамэхэри, къэгъэгъэ теплъэ зиIэ Iэгубжъэ
цIыкIухэри, ахэм къарыкIырэ къэгъэгъэ тхьапэхэри зэи-
кIыгъэх. [18] Остыгъэм ыбгъухэм къутэмих къахэкIыщтыгъ:
къутэмищыр – ащ ызыбгъу, адрэ бгъуми – къутэми-
щыр. [19] Остыгъэм икъутамэ пэпчъ миндаль къэгъагъэм
ехьщырхэу, тхьапэхэр къарыкIыхэу Iэгубжъэ цIыкIу-
ищ пытыгъ. [20] Остыгъэм ыпкъи миндаль къэгъагъэм
ехьщырхэу Iэгубжъэ цIыкIуиплIырэ ахэм къарыкIырэ
тхьапэхэмрэ пытыгъэх. [21] Апэрэ къутэмитIур остыгъэм
къызщыхэкIыхэрэ чIыпIэм ычIэгъ Iэгубжъэ цIыкIу мин-
даль къэгъагъэм ехьщырэу, адрэ къутэмитIури ящэнэрэ
къутэмитIури къызщахэкIыхэрэ чIыпIэмэ ачIэгъхэм ащ
фэдэхэр ачIэтыгъэх. Къутэмихэу остыгъэм къыхэкIыхэрэр
джаущтэу гъэпсыгъагъэх. [22] Миндаль къэгъагъэм ехьщыр
Iэгубжъэ цIыкIухэри къутамэхэри зэикIэу остыгъэм ды-
хэтхэу, дышъэ къабзэм хэуIукIыгъэхэу щытыгъ. [23] Бэца-
лэл гъэстылъэу блы ышIыгъ, ахэм акIыгъущт Iадэхэри
шъэгъэ стафэхэм апае къопс зиIэ жъокулъэри дышъэ
къабзэм хишIыкIыгъэх. [24] Остыгъэми ащ дыкIыгъоу
агъэфедэрэ пстэуми зэрэзэгъусэхэу зы кыкъар* дышъэ
къабзэу апэIухьагъ.

---

* 37:24 Кыкъарыр щэчэлъэ шапхъэу ижъырэ джуртхэм яIагъ.
Ащ ионтэгъугъэ килограмм 35-рэ фэдизыгъ.

МыстхъугъэстыпIэ къурмэншIыпIэр зэрашIыгъэр

25 Бэцалэл мэ IашIухэр къызпихрэ мыстхъухэр щагъэстынхэу къурмэншIыпIэр ыгъэпсыгъ. Ар плIэмыеу,
икIыхьагъэрэ ишъомбгъуагъэрэ Iэнтэгъу* зырыз, илъэгагъэ IэнтэгъуитIу** хъухэу акацэ чъыгым хишIыкIыгъ.
Бжъакъом фэдэу къыпыщхэу къуапэхэр ащ фишIыгъэх.
Ахэр къурмэншIыпIэм дыхэтыгъэх. 26 А къурмэншIыпIэм
ышъхьагъи, ыбгъухэри, ыкъуапэхэри зэкIэ къызэдиубытхэу дышъэ къабзэ къыриIулIэкIыгъ. Ащ ышъхьагъыкIэ
къыщыдекIокIэу дышъэм хэшIыкIыгъэу нэз кIэракIэ
фишIыгъ. 27 Бэцалэл дышъэ хъурджэнитIу ышIи, нэз
кIэракIэм ычIэгъыкIэ щыIэхэу, къурмэншIыпIэр ахьын
зыхъукIэ, бэщхэр а хъурджанэмэ аралъхьанхэу, ыкъопитIу ахэр ащыхигъэуцуагъэх. 28 Ащ бэщхэр акацэ чъыгым
хишIыкIхи, дышъэр къаригъэтIылъэкIыгъ.

*Щыфэ ашIырэ дагъэмрэ мыстхъухэмрэ
зэрэзэхалъхьагъэхэр*

29 Бэцалэл щыфэ ашIырэ дэгъэ лъапIэмрэ гъэкъэбзагъэхэу, гъэлъэпIагъэхэу мэ IашIухэр къызпихрэ мыстхъухэу къурмэншIыпIэм щагъэстхэмрэ зэхилъхьагъэх.

ЯщэкIэнэрэ ирэ шъхьэр

*Къурмэнгъэстхэр зыщашIыщт къурмэншIыпIэмрэ
лэджэнымрэ зэрашIыгъэхэр*

38 1 Бэцалэл акацэ чъыгым плIэмыеу къурмэнгъэстхэр зыщашIыщт къурмэншIыпIэр

---

* 37:25 Зы Iэнтэгъур сантиметрэ 44-рэ фэдиз хьазыр.

** 37:25 Ар сантиметрэ 88-рэ фэдиз хьазыр.

хишIыкIыгъ, икIыхьагъэрэ ишъомбгъуагъэрэ Iэнтэ-
гъуитф* илъэгагъэ Iэнтэгъуищ** хъухэу. 2 Ащ бжъакъом
фэдэу къыпыщхэу къуапэхэр фишIыгъэх. Ахэр къур-
мэншIыпIэм дыхэтыгъэх. А зэкIэри къызэдиубытэу
гъуаплъэ къыриIулIэкIыгъ. 3 КъурмэншIыпIэм игъу-
сэщт пстэури ащ ышIыгъэх: яжьэр рызэрахьанэу лэ-
гъупхэр, хьакужъотхъухэр, лэджэнхэр, цацэхэр, къопс
зиIэ жъокулъэхэр. Ахэр зэкIэ гъуаплъэм хишIыкIы-
гъэх. 4 КъурмэншIыпIэм пае гъуаплъэм хэшIыкIыгъэу
хъагъэ ышIыгъ. Гъоплъэ хъагъэр къурмэншIыпIэм
илъэгагъэ ыгузэгу къынэсэу, ащ къыдекIокIырэ нэз
IушIыкIыгъэм ычIэгъ чIигъэуцуагъ. 5 Зэрахьыщт бэщ-
хэр аращынхэу гъоплъэ хъурджанэхэр а хъагъэм ыкъо-
пиплIымэ аригъэпытылIагъэх. 6 Акацэ чъыгым бэщ-
хэр хишIыкIхи, ахэм гъуаплъэр къаригъэтIылъэкIыгъ.
7 КъурмэншIыпIэр бгъэкощын плъэкIыным пае ащ
ыбгъуитIу ягъэпытылIэгъэ хъурджанэхэм бэщхэр ари-
лъхьагъэх. КъурмэншIыпIэр ыкIоцI нэкIэу пхъэмбгъу
цIыкIумэ ахишIыкIыгъ.

8 Джащ фэдэу зызэратхьакIыщт псыр зэрытыщт
гъоплъэ лэджэнри ащ итегъэуцуапIи чэтэнгъэIэгъэ
лъапIэм идэхьапIэ дэжь Iоф щызышIэщтыгъэ бзылъ-
фыгъэхэм тынэу къахьыгъэ гъоплъэ гъунджэхэм ахи-
шIыкIыгъэх.

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ищагу зэрашIыгъэр

9 ЕтIанэ Бэцалэл чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ищагу ыгъэп-
сыгъ. Щагубгъоу къыблэ лъэныкъомкIэ гъэзагъэр
къэшIыхьэгъэнэу чэтэн Iудэнэ псыгъохэм ахэшъы-
кIыгъэу, Iэнтэгъуишъэ*** икIыхьагъэу Iухъо фашIыгъ.

---

* 38:1 Ар метри 2-рэ сантиметрэ 20-рэ фэдиз хьазыр.

** 38:1 Ар 1 метрэрэ сантиметрэ 32-рэ фэдиз хьазыр.

*** 38:9 Ар метрэ 44-рэ фэдиз хьазыр.

10 Гъуаплъэм хэшIыкIыгъэу игъэуцопIэ тIокI зиIэ пкъэу
тIокIмэ Iухъор апашIагъ. Пкъэумэ якъакъыщхэмрэ
ябгыкъурыгъачъэхэмрэ тыжьыным хэшIыкIыгъагъэх.
11 Щагубгъоу темыр лъэныкъомкIэ гъэзагъэр чэтэн Iудэнэ
псыгъохэм ахэшъыкIыгъэу, Iэнтэгъуишъэ* зикIыхьагъэ
IухъомкIэ къэшIыхьэгъагъ. Ар гъуаплъэм хэшIыкIыгъэу
игъэуцопIэ тIокI зиIэ пкъэу тIокIмэ апашIагъ. Пкъэу-
мэ якъакъыщхэмрэ ябгыкъурыгъачъэхэмрэ тыжьыным
хэшIыкIыгъагъэх. 12 Щагум ишъомбгъуагъэу къохьапIэ
лъэныкъомкIэ гъэзагъэр къэшIыхьэгъэнэу Iэнтэгъу
шъэныкъо** икIыхьагъэу Iухъо фашIыгъ. А Iухъор игъэ-
уцопIипшI зигъусэ пкъэуипшIмэ апашIагъ. Пкъэумэ
якъакъыщхэмрэ ябгыкъурыгъачъэхэмрэ тыжьыным
хэшIыкIыгъагъэх. 13 Щагум ынэIоу къокIыпIэ лъэ-
ныкъомкIэ гъэзагъэм ишъомбгъуагъэ зыфэдизыгъэр
Iэнтэгъу шъэныкъу. 14 Щагу дэхьапIэм изы бгъукIэ Iэн-
тэгъу пшIыкIутф*** икIыхьагъэу, игъэуцопIищ зигъу-
сэ пкъэуищым апылъэгъэщт Iухъор ашIыгъ. 15 Щагу
дэхьапIэм иадрэ бгъукIэ Iэнтэгъу пшIыкIутф фэдиз
икIыхьагъэу Iухъо фашIыгъ. Ар игъэуцопIищ зигъусэ
пкъэуищым апылъэгъагъ. 16 Щагум илъэныкъо пстэуми
яIухъохэр чэтэн Iудэнэ псыгъохэм ахэшъыкIыгъагъэх.
17 Щагу шIыхьагъэм хэт пкъэухэр гъуаплъэм, а пкъэу-
хэм якъакъыщхэмрэ ябгыкъурыгъачъэхэмрэ тыжьыным
ахашIыкIыгъэх. Пкъэумэ ашъхьапэхэм тыжьыныр къя-
гъэтIылъэкIыгъагъ. Щагу пкъэухэр зэкIэ тыжьыным хэ-
шIыкIыгъэ бгыкъурыгъачъэхэмкIэ зэгъэпытылIэгъагъэх.
18 Щагу къэлапчъэм иIухъо къолэныгъ – цы шхъуантIэм,
шхъонтIашъор къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы
плъыжьыбзэм, чэтэн Iудэнэ псыгъомэ ахэшъыкIыгъэу,

* 38:11 Ар метрэ 44-рэ фэдиз хьазыр.

** 38:12 Ар метрэ 22-рэ фэдиз хьазыр.

*** 38:14 Ар метри 6-рэ сантиметрэ 60-рэ фэдиз хьазыр.

икIыхьагъэ Iэнтэгъу тIокI* хъущтыгъэ. Щагум иIухъомэ
афэдэу, ащ ишъомбгъуагъэ Iэнтэгъуитф** хъущтыгъэ.
19 Щагу къэлапчъэм гъоплъэ игъэуцопIиплIыр зигъусэ
пкъэуиплIыр хэтыгъ. Ахэм якъакъыщхэр тыжьыным
хэшIыкIыгъагъэх. А пкъэумэ ашъхьапэхэм тыжьыныр
къягъэтIылъэкIыгъагъ, ябгыкъурыгъачъэхэр тыжьыным
хэшIыкIыгъагъэх. 20 ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм игъусэ пчэ-
гъу цIыкIухэри щагур къызэрэшIыхьэгъэ Iухъор зыпы-
лъэгъэ пкъэухэм ягъусэ пчэгъу цIыкIухэри гъуаплъэм
хэшIыкIыгъагъэх.

Псэолъапхъэу агъэфедагъэхэр

21 ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэу Зиусхьаным и Унашъохэр
зытет мыжъобгъуитIур зыдэлъ пхъонтэ лъапIэр зы-
чIагъэуцуагъэм игъэпсын хэхьанэу Мосэ иунашъокIэ
Хьарунэ къурмэнышIым ыкъо Итамар алъыплъэзэ,
лэуймэ къалъытагъэр зэкIэ зыфэдизыгъэр мары къы-
кIэлъыкIощт. 22 Зиусхьаным шIэгъэн фаеу МосэкIэ
унашъоу къышIыгъэр зэкIэ Ехъуд лIакъом щыщэу Хъур
къыхэкIыгъэ Урый ыкъо Бэцалэл ыгъэцэкIагъ. 23 Ащ
игъусагъ хэбзыкIын Iофым, цы шхъуантIэм, шхъонтIа-
шъор къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы плъыжьыбзэм,
чэтэн Iудэнэ псыгъохэм тхыпхъэхэр ахэлъхэуи къо-
лэнхэуи шэкIхэр ахэшъыкIыгъэным афэIэпэIасэу Дан
лIакъом щыщэу Ахъысэмакъ ыкъо Ахолыаб. 24 Чэтэнгъэ-
Iэгъэ лъапIэм игъэпсын гупыкI тынэу къырахьылIэгъэ
дышъэу хэхьагъэр зыфэдиз хъугъэр кыкъар тIокIырэ
бгъурэ шэкъэл шъиблырэ щэкIырэ. 25 ЗэкIэ израиль цIы-
фэу къалъытагъэхэм тыжьынэу къахьыгъэри кыкъари
100-рэ шэкъэл лъапIэу зы минрэ шъиблырэ тIокIищрэ
пшIыкIутфырэ хъущтыгъэ. 26 Ар зыныбжь илъэс тIокI

* 38:18 Ар метри 8-рэ сантиметрэ 80-рэ фэдиз хьазыр.

** 38:18 Ар метри 2-рэ сантиметрэ 20-рэ фэдиз хьазыр.

хъугъэхэуи нахьыжъхэуи къалъытэгъэ нэбгырэ мин
шъихрэ минищырэ шъитфырэ шъэныкъом зэхэтэу къа-
хьыгъэр ары. Нэбгырэ пэпчъ шэкъэл лъапIэм ызыныкъо*
къыIахызэ ашIыгъ. [27] ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ичIыпIэ
лъапIэ ипкъэухэмрэ лъапIэм нахь лъэпIэжьым ипэIухъо
зыпышIэгъэ пкъэухэмрэ яигъэуцуапIэхэу тыжьыным
хагъэткIукIыгъэхэм апэIухьагъэр тыжьынэу кыкъари
100: пкъэу пэпчъ иигъэуцуапIэ пэIухьагъэр зы кыкъар.
[28] Пкъэухэм якъакъыщхэм, ябгыкъурыгъачъэхэм, пкъэу
шъхьапэхэм ащыфэгъэным тыжьынэу апэIухьагъэр шэ-
къэл минрэ шъиблырэ тIокIищырэ пшIыкIутфырэ. [29] Ты-
нэу къахьыгъэ гъуаплъэр кыкъар тIокIищырэ пшIырэ
шэкъэл минитIурэ шъиплIырэ хъущтыгъэ. [30] Гъуаплъэм
хашIыкIыгъэх: чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ хагъэ-
уцогъэ пкъэухэм яигъэуцуапIэхэр, къурмэншIыпIэр,
ащ ихъагъэрэ дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэумрэ, [31] щагур
къызэрашIыхьэгъэ Iухъомрэ щагу къэлапчъэм иIухъорэ
зыпышIэгъэхэ пкъэухэм яигъэуцуапIэхэр, чэтэнгъэIэгъэ
лъапIэмрэ щагур къызэрэшIыхьэгъэ Iухъор зыпылъэгъэ
пкъэухэмрэ ягъусэ пчэгъу цIыкIухэр.

ЯщэкIэнэрэ бгъурэ шъхьэр

КъурмэнышI щыгъынхэм апае агъэфедагъэхэр

39 [1] Зиусхьаным МосэкIэ унашъо къызэришIыгъэм
тетэу, чIыпIэ лъапIэм щыIэхэу къурмэншIыгъом
ащыгъыщт щыгъынхэр цы шхъуантIэу, шхъонтIашъор
къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэу, цы плъыжьыбзэу къа-
хьыгъэхэм ахашъыкIыгъэх, джаущтэу Хьарунэ пайи
шъошэ лъапIэр ахашъыкIыгъ.

---

* **38:26** Ар грамми 6 фэдиз хьазыр.

ЧэтэнIабгъур зэрашIыгъэр

[2] ЧэтэнIабгъур дышъэм, цы шхъуантIэм, шхъонтIашъор
къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы плъыжьыбзэм, чэ-
тэн Iудэнэ псыгъохэм ахашъыкIыгъ. [3] Ащ пае дышъэр
тхьапэм фэдэу аупIокIи, Iуданэхэр ащ къыгуаупкIыгъэх,
а Iуданэхэр цы шхъуантIэм, шхъонтIашъор къызтеорэ
цы плъыжь чIапцIэм, цы плъыжьыбзэм, чэтэн Iудэнэ
псыгъохэм IэпэIэсэныгъэшхо хэлъэу адыхашъагъ. [4] Чэтэ-
нIабгъум ыцыпитIу тэмэтелъитIу къападагъ. [5] Зиусхьаным
МосэкIэ унашъо къызэришIыгъэм тетэу, чэтэнIабгъум
ыкIыIу телъ кIапсэри, чэтэнIабгъум фэдэу, IэпэIэсэ-
ныгъэшхо хэлъэу дышъэ Iуданэхэм, цы шхъуантIэм,
шхъонтIашъор къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы
плъыжьыбзэм, чэтэн Iудэнэ псыгъохэм ахашъыкIыгъ.
КIапсэри чэтэнIабгъури зэу щытыгъэх. [6] Iу зэжъу зиIэ
набгъохэу дышъэм хэшIыкIыгъэхэм арыгъэтIысхьагъэхэу
оникс мыжъохэр агъэхьазырыгъэх, мыхъурхэр мыжъом
хэзыбзыкIыхэрэм зэрашIырэм фэдэу, Израиль ыкъомэ
ацIэхэр ахэм ащыхабзыкIыгъэх. [7] Зиусхьаным МосэкIэ
унашъо къызэришIыгъэм тетэу, а мыжъуитIур Израиль
ыкъомэ апае гукъэкIыжьхэу чэтэнIабгъум итэмэтелъхэм
атырагъэпытыхьагъэх.

БгъэрышIэр зэрашIыгъэр

[8] БгъэрышIэр чэтэнIабгъур зэрэшIыгъэм фэдэу, тхып-
хъэхэр хэлъхэу IэпэIэсэныгъэшхо ехьылIагъэу ашIыгъ.
Ар дышъэ Iуданэхэм, цы шхъуантIэм, шхъонташъор
къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы плъыжьыбзэм, чэтэн
Iудэнэ псыгъом ахашъыкIыгъ. [9] БгъэрышIэр итеплъэкIэ
плIэмыеу, тIо зэтелъэу, зы бжиз* икIыхьагъэу, зы бжиз
ишъомбгъуагъэу щытыгъ. [10] Мыжъоу агъэхьазырыгъэхэр

* 39:9 Ар сантиметрэ 22-рэ фэдиз хьазыр.

щырыщэу сатырэ пэпчъ тесхэу сатыриплIэу ащ хагъэу-
цуагъэх. Рубиныр, топазыр, изумрудыр* апэрэ сатырэм
щызэгуагъэтIысхьагъэх. Ащ мыжъохэр сатырэ пэпчъ
щырыщэу тесхэу сатыриплIэу хагъэуцуагъэх. Апэрэ
сатырэм – рубиныр, топазыр, изумрудыр, 11 ятIонэрэ
сатырэм – карбункулыр, сапфирыр, налмэс-налкъу-
тэр, 12 ящэнэрэ сатырэм – яхонтыр, агатыр, аметистыр,
13 яплIэнэрэ сатырэм – хризолитыр, ониксыр, ясписыр
атесыгъэх. Ахэр дышъэм хэшIыкIыгъэхэу Iу зэжъу яIэу
агъэхьазырыгъэ набгъохэм арагъэтIысхьагъэх. 14 А мыжъо-
хэр пшIыкIутIу хъущтыгъэх. Израиль ыкъомэ япчъагъэ
диштэхэу, ахэм ацIэмэ атефэхэу, мыхъурым зэрэщыхаб-
зыкIырэм фэдэу, израиль лIакъохэм ацIэхэр зырызэу
мыжъо пэпчъ щыхабзыкIыгъэх. 15 БгъэрышIэм пае гъэ-
щыгъэхэу, зэхэблагъэхэу пшъэхъу цIыкIухэр дышъэм
хашIыкIыгъэх. 16 ХъурджэнитIу дышъэм хашIыкIи, ахэр
бгъэрышIэм ыкъопитIу апагъэпытыхьагъэх. НэбгъуитIу-
ри дышъэм хашIыкIыгъэх. 17 Зэхэблэгъэ дышъэ пшъэхъу
цIыкIуитIур бгъэрышIэм ыкъопитIу апыгъэпытыхьэгъэ
хъурджанэмэ аращыгъэх. 18 А пшъэхъу цIыкIуитIум ацы-
пэхэр нэбгъуитIумэ апашIэхи, чэтэнIабгъум ыгупэкIэ
тэмэтелъхэм ащырагъэпытылIагъэх. 19 Джыри дышъэ
хъурджэнитIу ашIи, чэтэнIабгъум ынэIу фэгъэзагъэхэу,
бгъэрышIэм ыкIыбкIэ щыIэхэу ычIэгъырэ къопитIум
арагъэпытылIагъэх. 20 Джащ фэдэу дышъэ хъурджэнитIу
ашIи, чэтэнIабгъур зэрэтырапхыхьэрэ кIапсэм ышъ-
хьагъыкIэ, чэтэнIабгъум ыкIыIукIэ щыIэхэу, адрэ къо-
питIоу тэмэтелъитIум яIэхэм ахэр арагъэпытылIагъэх.
21 Зиусхьаным МосэкIэ унашъо къызэришIыгъэм тетэу,
бгъэрышIэр къемыфэхыным пае, ащ ихъурджанэхэмрэ
чэтэнIабгъум ихъурджанэхэмрэ цы Iудэнэ шхъуантIэм

* 39:10 Мыжъо лъапIэхэмрэ ахэм ацIэхэмрэ зэрэзэтефэхэрэр бгъэунэфыныр къин.

хэшIыкIыгъэ кIэпсэжъыемкIэ зэрапхыгъэх. Джауштэу кIыбымкIэ щыIэ хъурджанэхэр кIапсэм ышъхьагъыкIэ щыIэхэу чэтэнIабгъум ыкIыIу тырапхыхьагъэх.

Хьарунэрэ ыкъохэмрэ адрэ ящыгъынхэр зэрашIыгъэхэр

22 ЧэтэнIабгъум ычIэгъ чIэлъынэу джэнэ кIыIутелъыр
зэрэщытэу цы шхъуантIэм хашъыкIыгъ. 23 Ащ шъхьэи-
кIыпIэ фашIыгъ. ДзэкIолIым иджанэ зэрашIырэм фэ-
дэу, джэнэ кIыIутелъыр шъхьэикIыпIэм дэжь щызэIы-
мытхъынэу, ащ ынэз къыдекIокIэу пытэу IуашIыкIыгъ.
24 Ащ ыIэкIапэ зэрэщытэу къыдекIокIэу цы шхъуантIэм,
шхъонтIашъор къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы плъы-
жьыбзэм, чэтэн Iудэнэ псыгъохэм ахашIыкIыгъэу нар
теплъэ зиIэ цы такъырхэр щыпашIагъэх. А цы такъыр-
хэм азыфагу дышъэм хэшIыкIыгъэу одыджын цIыкIухэр
щыпалъагъэх. 25 Дышъэ къабзэм одыджын цIыкIухэр
хашIыкIхи, ахэр нар теплъэ зиIэ цы такъырхэм азыфагу,
зыр адырэм къыкIэлъыкIоу, джэнэ кIыIутелъым ыIэкIапэ
зэрэщытэу щыпалъагъэх. 26 Зиусхьаным МосэкIэ унашъо
къызэришIыгъэм тетэу, Зиусхьаным фэлэжьэнэу чIыпIэ

КъурмэнышIыр къурмэншIыпIэм дэжь (30:1-9; 37:25-29)

лъапIэм чIахьэу, ащ къычIэкIыжь зыхъукIэ, щыгъыщт
джэнэ кIыIутелъым ыIэкIапэ одыджын цIыкIухэмрэ
нар теплъэ зиIэ цы такъырхэмрэ зыр адрэм къыщызэ-
кIэлъыкIощтыгъэх.
[27] Хьарунэрэ ыкъохэмрэ апае джэнэ гъопэ кIыхьэ-
хэр чэтэн Iудэнэ псыгъохэм ахашъыкIыгъэх. [28] ПаIор,
шъхьэкIапхэхэр, гъончэдж чIэгъычIэлъхэр чэтэн пIуа-
кIэм хашIыкIыгъэх. [29] Зиусхьаным МосэкIэ унашъо
къызэришIыгъэм тетэу, цы шхъуантIэм, шхъонтIашъор
къызтеорэ цы плъыжь чIапцIэм, цы плъыжьыбзэм, чэтэн
Iудэнэ псыгъохэм шъо зэфэшъхьафхэр ащызэгъэкIугъэ-
хэу бгырыпххэр ахашъыкIыгъэх.
[30] Дышъэ къабзэм хэхыгъэ бзыгъэ цIыкIум тандж лъа-
пIэр хашIыкIи, мыхъурым зэрэтыратхэрэм фэдэу, ащ
щыхабзыкIыгъ: «Зиусхьаным фыхахыгъэр». [31] Зиусхьаным
МосэкIэ унашъо къызэришIыгъэм тетэу, тандж лъапIэр
паIом ынэIукIэ щытырегъэубытэгъэным пае, цы Iудэнэ
шхъуантIэм хэшIыкIыгъэ кIэпсэжъыер ащ къыпашIагъ.
[32] Джаущтэу Тхьэм зыщыIукIэхэрэ псэупIэу чэтэнгъэ-
Iэгъэ лъапIэм игъэпсын аухыгъ. Израиль цIыфхэм зэкIэ
агъэцэкIагъ: Зиусхьаным МосэкIэ унашъо къызэри-
шIыгъэм тетэу Iофхэр агъэцэкIагъэх. [33] Ахэм Мосэ дэжь
къахьыгъэх Тхьэм ипсэупIэщт чэтэнгъэIэгъэ лъапIэмрэ
ащ дыкIыгъоу агъэфедэщт пстэумрэ: итехъохэмрэ икъа-
къыщхэмрэ, ащ ипхъэмбгъу Iужъухэмрэ ахэм ябгыкъуи-
дзэхэмрэ, пкъэухэмрэ ахэм яигъэуцуапIэхэмрэ. [34] Джащ
фэдэу къахьыгъэх мэлышъо гъэтэджыгъэ плъыжьмэ
ахэшIыкIыгъэ техъозэхэдагъэр, ащ ыкIыIунэу шъо пIуа-
кIэмэ ахэшIыкIыгъэ техъозэхэдагъэр, чэтэнгъэIэгъэ
лъапIэм ипэIухъо. [35] Ахэм анэмыкIэу къахьыгъэх пхъонтэ
лъапIэмрэ ащ ибэщхэмрэ, пхъонтэ лъапIэм ишъхьатеI-
убэ, [36] Iанэмрэ ащ дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэумрэ, Зи-
усхьаным ыпашъхьэ илъыщт гъомылэтын хьалыгъур,
[37] дышъэ къабзэм хэшIыкIыгъэ остыгъэмрэ ащ тетын

фэе гъэстылъэхэмрэ, остыгъэм дыкIыгъоу агъэфедэрэ
пстэумрэ ащ пае дагъэрэ. 38 Къахьыгъэх мыстхъугъэсты-
пIэ къурмэншIыпIэри, щыфэ ашIырэ дэгъэ лъапIэри, мэ
IашIухэр къызпихрэ мыстхъухэри, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм
ичIэхьапIэ иIухъуи. 39 Къахьыгъэмэ ащыщыгъэх: гъуап-
лъэр къызэIулIэкIыгъэ къурмэншIыпIэмрэ ащ игъусэ
хъагъэу гъуаплъэм хэшIыкIыгъэмрэ, къурмэншIыпIэм
ибэщхэмрэ ащ дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэумрэ, лэджэ-
нымрэ ар зытет тегъэуцуапIэмрэ, 40 щагур къызэрэшIы-
хьэгъэ Iухъомрэ ащ ипкъэухэмрэ, пкъэухэм яигъэуцуа-
пIэхэмрэ щагу къэлапчъэм иIухъорэ, пчэгъу цIыкIухэмрэ
ахэм къаращэкIырэ кIапсэхэмрэ. Тхьэм зыщыIукIэхэ-
рэ псэупIэу чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм щылэжьэнхэм пае
агъэфедэрэ пстэури. 41 Джащ фэдэу джыри къахьыгъэх:
чIыпIэ лъапIэм щыIэхэу къурмэншIыгъом ащыгъыщт
щыгъынхэр – Хьарунэ къурмэнышIым ишъошэ лъапIэу
шъагъэмрэ ащ ыкъохэм ящыгъынхэмрэ. 42 Джаущтэу
Зиусхьаным МосэкIэ унашъо къызэришIыгъэм тетэу
израиль цIыфхэм зэкIэ агъэцэкIагъ.

43 Мосэ Iофэу ашIагъэр къыплъыхьагъ, мары, Зиусхьа-
ным унашъо къызэришIыгъэм тет шъыпкъэу ахэм зэкIэ
зэрагъэцэкIагъэр ылъэгъугъ. Арти ынэшIу ащифагъ.

ЯтIокIитIонэрэ шъхьэр

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэр зэрагъэуцугъэмрэ ар
зэрагъэлъэпIагъэмрэ

40 1 Зиусхьаным Мосэ къыриIуагъ: 2 «Апэрэ мазэм,
мазэм иапэрэ мафэ Тхьэм зыщыIукIэхэрэ псэ-
упIэу чэтэнгъэIэгъэ лъапIэр гъэуцу. 3 Пхъонтэ лъапIэр
ащ чIахьи, пэIухъор Iухъу. 4 Iанэр ащ чIахьи, ищыкIа-
гъэр зэкIэ ащ тегъэуцу. Остыгъэр къахьи, гъэстылъэхэр

ащ тегъэуцох. [5] МыстхъугъэстыпIэ къурмэншIыпIэр
пхъонтэ лъапIэм пэчIынатIэу гъэуцу. ЧэтэнгъэIэгъэ
лъапIэм ичIэхьапIэ Iухъор щыпылъ. [6] Тхьэм зыщыIу-
кIэхэрэ псэупIэу чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ дэжь
къурмэнгъэстхэр зыщашIырэ къурмэншIыпIэр гъэуцу.
[7] ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэмрэ къурмэншIыпIэмрэ азыфагу
зызэратхьакIыщт псыр зэрытыщт лэджэныр дэгъэуцуи,
ащ псы из шIы. [8] ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ищагу гъэпси,
щагум икъэлапчъэ Iухъо фэшI. [9] ЕтIанэ щыфэ ашIырэ
дагъэр шти, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэми ащ чIэт пстэуми
ащыфи, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэри ащ дыкIыгъоу агъэ-
федэрэ пстэури гъэлъэпIагъэхэу хъущт. [10] Джаущтэу
къурмэнгъэстхэр зыщашIырэ къурмэншIыпIэми ащ
дыкIыгъоу агъэфедэрэ пстэуми а дагъэр ащыфи, ахэр
лъапIэм илъэпIэжьхэу хъущтых. [11] ЗызэратхьакIыщт
псыр зэрытыщт лэджэнми итегъэуцуапIи дагъэр ащыфи,
ахэр гъэлъэпIагъэхэу шIы. [12] Ащ ыуж Хьаруни ыкъохэри
Тхьэм зыщыIукIэхэрэ чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ
дэжь къащэхи, зягъэтхьакI. [13] Хьарунэ шъошэ лъапIэр
зыщегъалъи, ышъхьэ дагъэр щыф: Сэ сикъурмэнышI
хъуным пае Сэщ пае хэушъхьафыкIи, къысфэслэжьэнэу
къурмэнышIэу гъэуцу. [14] Ащ ыкъохэр къащэхи, джэнэ
гъопэ кIыхьэхэр зыщягъалъэхи, [15] Сэ сикъурмэнышI
хъунхэм пае, ятэ фэдэу ахэми ашъхьэмэ дагъэр ащыф.
А дэгъэщыфэнымкIэ ялIэуж зэкIэлъыкIохэр щэIэхэфэ
къурмэнышIэу къысфэлэжьэщтых».

[16] Зиусхьаным унашъо къызэрэфишIыгъэм тетэу, Мосэ
зэкIэ зэшIуихыгъ.

[17] ЯтIонэрэ илъэсым иапэрэ мазэ иапэрэ мафэ чэтэн-
гъэIэгъэ лъапIэр агъэуцугъ. [18] Мосэ чэтэнгъэIэгъэ лъа-
пIэр ыгъэуцугъ, игъэуцуапIэхэр ыгъэтIылъхи, пхъэмбгъу
Iужъухэр бгыкъуидзэхэмкIэ зэригъэкIухи, ахэм ари-
гъэуцуагъэх; пкъэухэр ыгъэуцухи, [19] Зиусхьаным уна-
шъо къызэрэфишIыгъэм тетэу, чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм

техъозэхэдагъэр тырилъхьагъ, ащ ыкIыIу нэмыкI техъо-
зэхэдагъэр тырилъхьажьыгъ.
20 Мосэ Зиусхьаным иунэшъуипшI зытет мыжъоб-
гъуитIур ышти, пхъонтэ лъапIэм дилъхьагъэх. Бэщхэр
пхъонтэ лъапIэм пилъхьэхи, ишъхьатеIубэ ащ тыри-
лъхьагъ. 21 Мосэ пхъонтэ лъапIэр чэтэнгъэIэгъэ лъа-
пIэм чIихьи, Зиусхьаным унашъо къызэрэфишIыгъэм
тетэу, унэшъуипшIыр зытет мыжъобгъуитIур зыдэлъ
пхъонтэ лъапIэр къэмылъэгъонэу пэIухъор пилъагъ.
22 Мосэ Iанэр чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм – Тхьэм зыщы-
IукIэхэрэ псэупIэм – чIихьи, ащ итемыр лъэныкъокIэ
щыIэу, пэIухъо пашъхьэм дэжь ыгъэуцугъ. 23 Зиусхьа-
ным унашъо къызэрэфишIыгъэм тетэу, Зиусхьаным
ыпашъхьэ илъынэу гъомылэ тынэу хьалыгъухэр Iанэм
тырилъхьагъэх. 24 Мосэ чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм – Тхьэм
зыщыIукIэхэрэ псэупIэм – икъыблэ лъэныкъокIэ щыIэу,
Iанэм пэзанкIэу остыгъэр ыгъэуцуи, 25 Зиусхьаным
унашъо къызэрэфишIыгъэм тетэу, Зиусхьаным ыпа-
шъхьэ итынхэу, гъэстылъэхэр ащ тыригъэуцуагъэх.
26 Мэ IашIухэр къызпихрэ мыстхъухэр зыщагъэстыщ-
тхэ къурмэншIыпIэу дышъэр къызэгъэтIылъэкIыгъэр
Тхьэм зыщыIукIэхэрэ чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм, пэIухъом
ыпашъхьэ щигъэуцуи, 27 Зиусхьаным унашъо къызэрэ-
фишIыгъэм тетэу, мэ IашIухэр къызпихрэ мыстхъухэр
ащ щигъэстыгъэх. 28 ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ
Iухъор щыпилъагъ. 29 Тхьэм зыщыIукIэхэрэ псэупIэу чэ-
тэнгъэIэгъэ лъапIэм ичIэхьапIэ дэжь къурмэнгъэстхэр
зыщашIыщт къурмэншIыпIэр ыгъэуцуи, Зиусхьаным
унашъо къызэрэфишIыгъэм тетэу, ащ къурмэнгъэстрэ
гъомылэ къурмэнрэ щишIыгъэх. 30 Тхьэм зыщыIукIэхэрэ
чэтэнгъэIэгъэ лъапIэмрэ къурмэншIыпIэмрэ азыфагоу
лэджэныр ыгъэуцуи, зызэратхьакIыщт псыр ащ ригъэ-
хъуагъ. 31 Моси, Хьаруни, Хьарунэ ыкъохэми псыр ащ
къыхахызэ, 32 Тхьэм зыщыIукIэхэрэ чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм

чIэхьанхэ е къурмэншIыпIэм екIолIэнхэ фае зыхъукIэ,
Зиусхьаным МосэкIэ унашъо къызэришIыгъэм тетэу,
аIэхэри алъакъохэри ахэм атхьакIыщтыгъэх. 33 Чэтэнгъэ-
Iэгъэ лъапIэмрэ къурмэншIыпIэмрэ кIоцIымкIэ щыIэхэу
щагу ащ ыгъэпси, щагум икъэлапчъэ Iухъо фишIыгъ.
Джаущтэу Мосэ иIофшIэн ыухыгъ.

Зиусхьаным и Щытхъу ошъуапщэ къызэрехыгъэр

34 Мыщ дэжьым Тхьэм зыщыIукIэхэрэ псэупIэр ошъуап-
щэм ыгъэбылъыгъ, Зиусхьаным и Щытхъу ошъуапщэ
чэтэнгъэIэгъэ лъапIэр зэлъикIугъ. 35 Мосэ Тхьэм зы-
щыIукIэхэрэ псэупIэм чIэхьан ылъэкIыщтыгъэп, сыда
пIомэ ошъуапщэм ар ыгъэбылъыгъэу, Зиусхьаным и
Щытхъуи Тхьэм ичэтэнгъэIэгъэ лъапIэ зэлъикIугъагъ.
36 Ошъуапщэм чэтэнгъэIэгъэ лъапIэр къызибгынэ-
кIэ, израиль цIыфхэр ежьэхэти, зичэзыу гъогууанэр
акIуущтыгъэ. 37 Ошъуапщэм зимыIэтмэ, ахэр зы чIы-
пIэ икIыщтыгъэхэп, гъогум техьэщтыгъэхэп, ошъуап-
щэм зызщиIэтыщт мафэм ежэщтыгъэх. 38 Зиусхьаным
иошъуапщэ мафэрэ чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм шъхьащы-
тыщтыгъ, чэщырэ а ошъуапщэм ыкIоцI машIор щыс-
тыщтыгъэ – ар израиль цIыф пстэуми алъэгъущтыгъэ.
Ахэр гъогухэм зыщатетыгъэхэ уахътэм къыкIоцI джары
ренэу зэрэщытыгъэр.

ГущыIэ хэхыгъэхэр къыбгурызгъэIорэ гущыIалъ

Зэзэгъыныгъ (МысырикI. 24:7; 34:10) – Тхьэмрэ цIыфымрэ е цIыфхэмрэ зэдашIырэ Iуагъэр ары.

Къурмэн (МысырикI. 12:27; 29:14; 34:25; нэмыкIхэри) – аукIырэ псэушъхьэр е бзыоу Тхьэм фагъэшъуашэрэр. Ижъырэ Зэзэгъыныгъэм илъэхъан джуртхэм Тхьэм МосэкIэ къафыригъэхыгъэ хабзэм тетэу Тхьэм къурмэнхэр фашIыщтыгъэх.

Къурмэнгъэст (машIокIэ агъэстырэ къурмэн) (МысырикI. 10:25; 20:24; 24:5; 29:39-42) – зэрэлъэпкъэуи нэбгырэ зырызхэми апае а зы мафэм пчэдыжьымрэ пчыхьэмрэ ашIыщтыгъэ къурмэныр ары. Къурмэныр, щыщ гори къамыгъанэу, къурмэншIыпIэм щагъэстыщтыгъэ. Мы къурмэным адрэ къурмэн пстэумэ анахьэу мэхьанэ иIагъ.

КъурмэнышI (МысырикI. 28:1; 29:1) – Тхьэм фэлэжьэрэ цIыфэу диным епхыгъэ Iофтхьабзэхэр зыгъэцакIэщтыгъэр ары. Ижъырэ Зэзэгъыныгъэм илъэхъан цIыфхэм ацIэкIэ къурмэн ышIынир ащ ипшъэрылъ шъхьаIэщтыгъ.

Мон (МысырикI. 16:1-36) – лъэпкъыр КъэнаIан кIо зэхъум, Тхьэм гъомылэу ащ къыритыгъагъэр ары.

Мэ IашIухэр къызыпихрэ уц (МысырикI. 25:6; 30:23) – уцхэу агъэстыхэзэ, Тхьэм пае къурмэн ашIыхэрэр ары.

Пэсахъ – 1) ижъырэ джуртыбзэмкIэ мы гущыIэм мэхьанэу иIэхэм зэу ащыщ **ублэкIыныр** зыфиIорэр **(МысырикI. 12:13, 23)**;

2) а) **пэсахъ къурмэн (МысырикI. 12:3)**
б) **пэсахъ мэфэкI (МысырикI. 12:11, 14, нэмыкIхэри)**
в) **пэсахъ мэфэкIым къурмэн ашIырэ псэушъхьэр (МысырикI. 12:5).**

ТхьэнэпцI (МысырикI. 32:1-35) – Тхьэм ычIыпIэ рагъэуцорэр ары.

ЧэтэнгъэIагъ (МысырикI. 33:7-11) – Мосэ Тхьэм зыщыдэгущыIэщтыгъэ чэтэнгъэIагъэр.

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэр (МысырикI. 26:1-37; 35:10-19; 36:8-38) – джурт лъэпкъыр итарихъ иублэгъум кощын зэпымыужьхэм ахэт зэхъум, къыздырихьакIынэу чэтэнгъэIагъэу тхьэлъэIупIэ-къурмэншIыпIэу ыгъэпсыгъагъэр ары. Ащ ишIыкIэ зыфэдэщтыр Тхьэм Мосэ къыриIогъагъ. ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэр былымышъохэмрэ шэкIхэмрэ къызэупхъухыгъэщтыгъэ пхъэ гъэIагъэу щытыгъ. ЧIыпIэ лъапIэкIэ заджэщтыгъэхэ унэмрэ лъапIэм инахь лъэпIэжькIэ заджэщтыгъэхэ унэмрэ хъоу ар тIоу зэпыутыгъагъ. ЛъапIэм инахь лъэпIэжь унэм пхъонтэ лъапIэр итыгъ. ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэр псынкIэу зэпкъырыпхышъунэу щытыгъ.

ЧэтэнгъэIэгъэ лъапIэм игъусэ пкъыгъохэр:

БгъэрышIэр (МысырикI. 28:15-30) – Хьарунэ фадыгъэ шъуашэу ащ ыуж техьэрэ къурмэнышI шъхьаIэм нэмыкI горэми зыщилъэн фимытыгъэм щыщ пкъыгъу.

КъурмэншIыпI (МысырикI. 27:1-8) – Iанэу е чIыпIэ хэхыгъэу былымхэмрэ е нэмыкI тынхэмрэ Тхьэм пае къурмэн зыщашIыщтыгъэхэр ары. ГъуаплъэмхэшIыкIыгъэ къурмэншIыпIэр чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ыпашъхьэ итыгъ, дышъэм хэшIыкIыгъэ къурмэншIыпIэр чэтэнгъэIэгъэ лъапIэм ыкIоцI итыгъ.

Остыгъэ лъапIэр (МысырикI. 37:17-24) – дышъэ къабзэм хэшIыкIыгъэу чIыпIэ лъапIэм итыгъэ остыгъэр ары.

ПэIухъу (МысырикI. 26:31-33) – пэIухъоу чIыпIэ лъапIэмрэ лъапIэм инахь лъэпIэжьымрэ зэпэшъхьаф зышIыщтыгъэр.

Тхьэм ипсэупI (МысырикI. 25:1-9, 35:11, 39:33) – Тхьэр зыдэщыIэ чIыпIэр. Мыщ имэхьанэ зэпхыгъэр ижъырэ джуртыбзэм щыщ гущыIэу «мишхъан» зыфиIорэр ары.

Тхьэм ипхъонтэ лъапI (МысырикI. 25:10-22) – Ижъырэ Зэзэгъыныгъэм илъэхъан Тхьэм унашъо къызэрэфишIыгъэм тетэу Мосэ ар пхъэм харигъэшIыкIи, дышъэр тыраригъэлъхьажьыгъагъ. Тхьэм иунэшъуипшI зытет мыжъобгъухэмрэ пкъыгъо лъапIэхэмрэ ащ дэлъыгъэх. Дышъэм хэшIыкIыгъэ къэрыубхэу пхъонташъхьэм тетхэм атамэхэр зыщызэнэсхэрэ чIыпIэр Тхьэр зыдэщыIэ чIыпIэу алъытэщтыгъ.

Урим, туммим (МысырикI. 28:30) – мыжъо лъапIэхэу къурмэнышI шъхьаIэм ихьыкум бгъэрышIэ илъыщтыгъэхэр ары. Тхьэм ыIорэр ышIэным пае ащ ахэр пхъэдз ышIыщтыгъэх.

ЧэтэнIабгъу (МысырикI. 28:1-14) – Хьарунэ фадыгъэ шъуашэу ащ ыуж техьэрэ къурмэнышI шъхьаIэм нэмыкI горэми зыщилъэн фимытыгъэм щыщ пкъыгъу.

Iанэ лъапIэр (МысырикI. 37:10-16) – гъомылэ тынхэр зытыралъхьэрэ Iанэ лъапIэр. Ар чIыпIэ лъапIэм итыгъ.

Онтэгъугъэм, иныгъэм, кIыхьагъэм яшапхъэхэр:

Бжиз (МысырикI. 28:16; 39:9) – сантиметрэ 22-рэ фэдиз хьазыр.

Ефэ (МысырикI. 29:40) – литрэ 20 фэдиз зэрыфэрэ хьакъу-шыкъу.

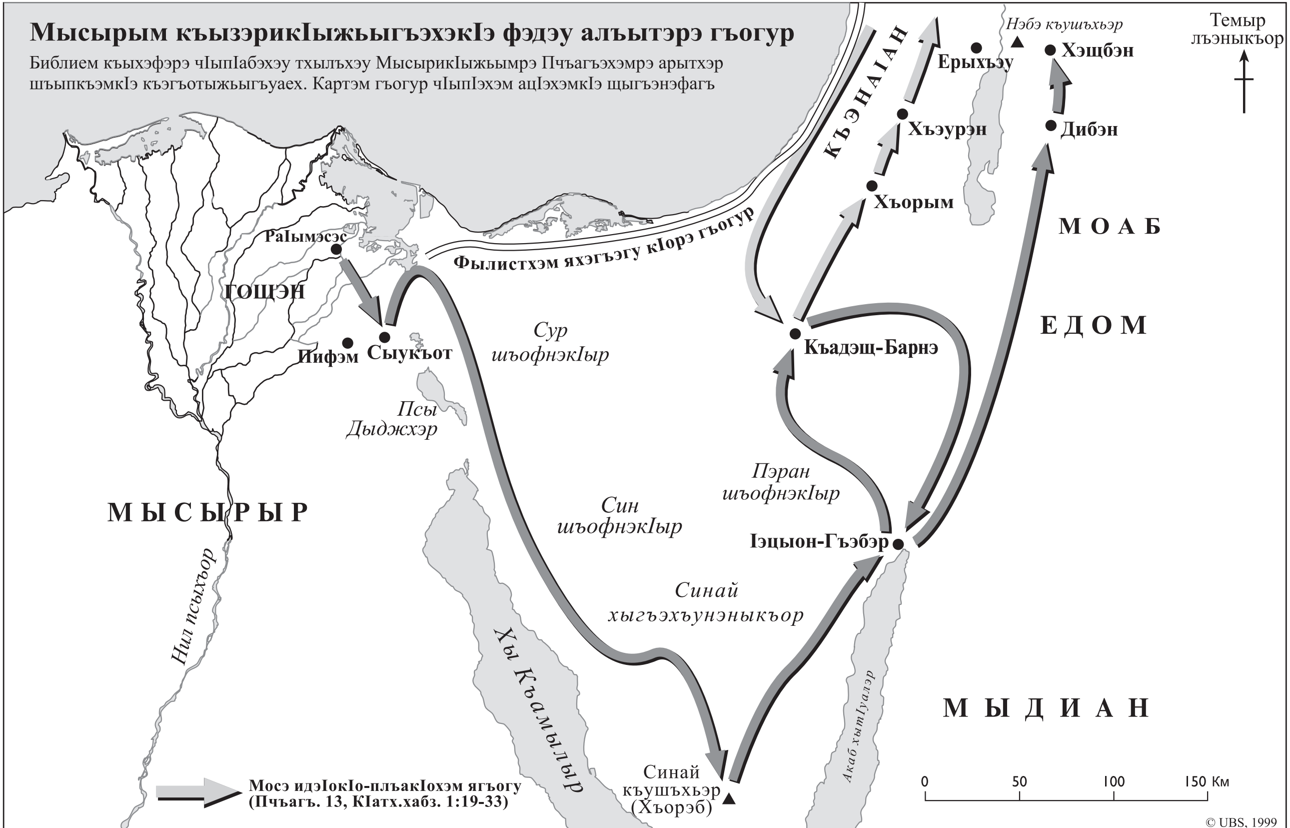
Кыкъар (МысырикI. 25:39; 37:24; нэмыкIхэри) – щэчэлъэ шапхъэу ижъырэ джуртхэм яIагъ. Ащ ионтэгъугъэ килограмм 30-35-рэ фэдиз хьазырыгъ.

Хын (МысырикI. 29:40; 30:24) – литри 4 фэдиз горэ зэрыфэрэ пщэлъэ шапхъэу ижъырэ джуртхэм агъэфедэщтыгъэр ары.

Шэкъыл (МысырикI. 38:26) – мыр ижъырэ джуртхэм пщэлъэ шапхъэу яIагъ. Зы пщэлъэ шапхъэм тыжьынэу грамм 11,4-рэ фэдиз къещэчы.

Iомэр (МысырикI. 16:16-36) – хьакъу-шыкъу. Iомэрым литри 2 фэдиз ефэ.

Iэнтэгъу (МысырикI. 25:23; 26:13; нэмыкIхэри) – сантиметрэ 44-рэ фэдиз хьазыр.

Мысырым къызэрикIыжьыгъэхэкIэ фэдэу алъытэрэ гъогур
Библием къыхэфэрэ чIыпIабэхэу тхылъхэу МысырикIыжьымрэ Пчъагъэхэмрэ арытхэр
шъыпкъэмкIэ къэгъотыжьыгъуаех. Картэм гъогур чIыпIэхэм ацIэхэмкIэ щыгъэнэфагъ
Темыр
лъэныкъор
Нэбэ къушъхьэр
Ерыхъэу
Хэщбэн
Хъэурэн
Дибэн
КЪЭНАIАН
Хъорым
МОАБ
РаIымэсэс
Фылистхэм яхэгъэгу кIорэ гъогур
ГОЩЭН
ЕДОМ
Сыукъот
Пифэм
Сур
шъофнэкIыр
Къадэщ-Барнэ
Псы
Дыджхэр
Пэран
шъофнэкIыр
Син
шъофнэкIыр
МЫСЫРЫР
Iэцыон-Гъэбэр
Нил псыхъор
Синай
хыгъэхъунэныкъор
Хы Къамылыр
Акаб хытIуалэр
МЫДИАН
Синай
къушъхьэр
(Хъорэб)
Мосэ идэIокIо-плъакIохэм ягъогу
(Пчъагъ. 13, КIатх.хабз. 1:19-33)
0 50 100 150 Км
© UBS, 1999